

Program rozvoje územního obvodu

Olomouckého kraje

kveten – listopad 2005

BermanGroup
economic development services

OBSAH

1. Úvod	4
1.1. Zamerení, důvody zpracování, krajské aspirace v rámci PRÚOOK.	5
2. Závěry analýz pro území Olomouckého kraje	7
2.1. Ekonomická základna a podnikání	7
2.2. Zahranicní investice	9
2.3. Sídlní struktura a obyvatelstvo	10
2.4. Lidské zdroje	11
2.5. Infrastruktura a životní prostředí	12
2.6. Venkov a zemědělství	13
2.7. Cestovní ruch	14
3. Návrh rozvojové strategie Olomouckého kraje	16
3.1. Východiska	16
3.2. Strategie rozvoje kraje	16
3.3. Priority programu rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje.	21
4. Priority a opatření	23
1. Priorita: Modernizace ekonomiky kraje a rozvoj metropolitních území	23
1.1. Příprava průmyslových či víceúčelových hospodářských zón a zkvalitňování nabídky stávajících zón; podpora přímých (vnějších) investic	23
1.2. Rozvoj produkční základny kraje	24
1.3. Rozvoj začínajících a existujících malých a středních podnikatelů v inovacích a technologicky orientovaných firmách	25
1.4. Podpora výzkumu, vývoje a designu a rozvoj spolupráce v této oblasti	26
2. Priorita: Stabilizace a rozvoj nemetropolitních oblastí (včetně informačních technologií)	29
2.1. Rozvoj technické infrastruktury	29
2.2. Podpora malého a středního podnikání mimo centrální urbanizovanou část kraje zejména cestou využití místních surovin a tradičních produktů	30
2.3. Zvýšení konkurenceschopnosti, kvality a intenzity zemědělství a rozvoj mimoprodukčních funkcí zemědělství a návazných zpracovatelských činností.	32
2.4. Rozvoj cestovního ruchu	33
3. Priorita: Rozvoj lidských zdrojů a podpora vzdělanosti, včetně vzdělávací infrastruktury	35
3.1. Vybudování optimálního vzdělávacího systému a harmonizace středního a vyššího odborného školství s potřebami trhu práce, požadavky zaměstnavatele a specifiky regionu	35
3.2. Rozvoj terciárního a celoživotního vzdělávání	36
3.3. Zvýšení adaptability zaměstnanců – specifické vzdělávání	37
4. Priorita: Rozvoj dopravní a informační infrastruktury včetně návazných funkcí	39
4.1. Zlepšení dopravní obslužnosti kraje	39
4.2. Rozvoj, modernizace a rekonstrukce silniční sítě a železniční dopravy	40
4.3. Podpora modernizace dopravních prostředků, objektů a zařízení ve veřejné dopravě	41
4.4. Rozvoj informačních a komunikačních technologií v soukromé a veřejné sféře	42
5. Priorita: Sociální služby a zlepšování životních podmínek (v souvislosti s ekonomickým rozvojem kraje)	44
5.1. Komunitní plánování sociálních služeb	44
5.2. Modernizace a změna formy stávajících služeb a zvyšování jejich kvality	45
5.3. Vzdělávání v oboru sociálních a zdravotních služeb a programy zabranujících sociální exkluzi	46
5. Akční plány k vybraným opatřením	48
6. Vztah Programu rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje k ostatním koncepcím, strategiím a k výdajům kraje.	52
6.1. PRÚOOK a zahrnuté koncepce, strategie a programy kraje	52
6.2. Koncepce a strategie zahrnuté do PRÚOOK, či při jeho zpracování přímo využitě:	52
6.3. Porovnání struktury výdajů Olomouckého kraje se zamerením navrhovaných opatření v rámci připravovaného PRÚOOK	53
6.4. Závěry.	55
7. Přílohy	56
1. Doplnkové analýzy	57
2. Analýzy SWOT	98
3. Mapové přílohy	104

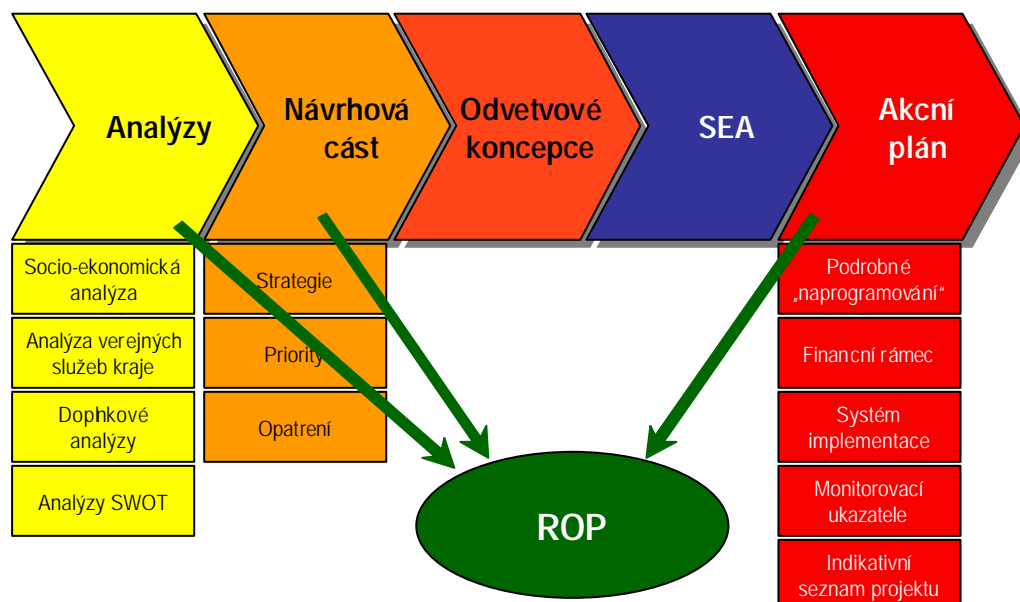
1. Úvod

Program rozvoje kraje je základní střednědobý program podpory regionálního rozvoje na úrovni kraje, sestávající z cílených opatření a intervencí zaměřených na stimulaci rozvoje kraje. Zpracováním tohoto dokumentu byla poverena společnost Berman Group ve spolupráci s Odborem strategického rozvoje kraje a jmenovanými pracovními skupinami.

Formulace programu rozvoje kraje je reakcí kraje na nové ekonomické příležitosti a na výzvu spojenou s implementací Regionální politiky České republiky a přípravami na strukturální pomoc Evropské Unie v novém období 2007-2013. Příprava tohoto dokumentu vychází částečně také ze současného Programu rozvoje Olomouckého kraje, který byl aktualizován v roce 2004.

Analytická část procesu strategického plánování vychází jednak ze stávajících analýz a koncepcí, které má k dispozici Olomoucký kraj jako strategické dokumenty pro rozvoj jednotlivých oblastí spadajících do jeho samosprávy, jednak z námi provedených doplnkových analýz. Cílem těchto analýz bylo ještě lépe poznat některé významné charakteristiky kraje pro formulaci odpovídající rozvojové strategie kraje. Konečně součástí analytického podkladu je také SWOT analýza, která klasifikuje vnitřní charakteristiky kraje na silné a slabé stránky a určuje, které vnější jevy mohou pro další rozvoj města představovat příležitosti a které hrozby.

Težištěm tohoto dokumentu je návrh rozvojové strategie kraje, jejímž smyslem je dosáhnout dohody o tom, jakým směrem se bude kraj nadále rozvíjet, a dále návrh priorit a opatření, které odpovídají na otázku, jak se bude navržená strategie realizovat. Součástí dokumentu je i vysvětlení vztahu PRÚOOK a dalších dílčích koncepcí a dílčích strategií kraje, a znázornění vecného zaměření kraje vůči existujícím výdajům kraje.

1.1. Zamerení, důvody zpracování, krajské aspirace v rámci PRÚOOK.

V květnu 2004 se ČR stala členem Evropské unie a na podzim byla zahájena celá rada programu strukturálních fondů. Stávající zkušenosti z implementace jsou zatím omezené, a spíše neuspokojivé. Jedním z hlavních důvodů je neexistence silných národních rozvojových programů, které by byly využity jako rámec pro programy a projekty strukturálních fondů a byly by strukturálními fondy ko-financovány. Zatím se nezdá, že v budoucím programovém období bude v tomto směru docházet k významné změně.

Ani programy rozvoje kraje v převážné většině nehrají, a vzhledem k dosavadním zkušenostem z realizace ani nemohou hrát, významnou roli. Pro budoucnost jsou ale vhodným nástrojem, který by měl být využit pro zvýšení schopnosti kraje využívat příležitostí, které se ve spojitosti se strukturálními fondy nabízí. Dobře připravené programy rozvoje kraje zvyšují šance na úspěch v soutěži o projekty, a to jak v případě regionálních operačních programů, tak mimo jejich rámec, tedy v případě programu sektorových na národní úrovni.

Programové období strukturálních fondů pro léta 2007-2013 představuje ve srovnání se stávajícím obdobím velkou výzvu na všech úrovních veřejné správy, protože přináší mnohé změny jak pro nové, tak pro staré členské země. Nejvýznamnějšími oblastmi, v nichž dojde ke změnám jsou:

- Nová nařízení, která budou určovat mechanismus fungování strukturálních fondů
- Zvýšený důraz na cílovou orientaci strukturální pomoci již na úrovni EU, zejména vybrané cíle Lisabonské a Göteborgské strategie)
- Významně větší množství potenciálně dostupných finančních prostředků pro nové členské země ve srovnání s roky 2004-2006 (pro ČR to může být v maximálním případě až 4 násobek stávajících ročních finančních alokací)

I když v současné době se zdá, že regionální operační programy budou představovat jen malou část podpory ze strukturálních fondů, je pro jejich úspěch, i pro jejich vyjednání s Evropskou komisí zcela klíčové strategické zamerení a z nařízení vyplývající víceméně povinný teritoriální rozměr – tedy zamerení na územní rozvoj a na jeho různé aspekty.

V souvislosti s uvedenými změnami, které jsou společné pro celou EU, a jejichž důsledkem bude nepochybně jak zvýšený tlak na „kvalitu“ veřejných intervencí, tak na jejich „integrováný/strategický“ obsah ze strany Evropské komise. Veřejné intervence budou důsledněji posuzovány z hlediska výsledku, účinnosti a provázanosti při řešení problému. Na regionální úrovni by měl být kladen důraz na roli měst v ekonomickém rozvoji (vyplývá přímo z nařízení) a na územně integrované intervence (např. komplexní revitalizace městských částí, ekonomický rozvoj malých měst ve vybraném území apod.). Členské státy budou pravidelně prokazovat dosahování naplánovaných cílů a přispění intervencí k naplňování evropských strategií (Lisabon, Göteborg, strategie zaměstnanosti). V návaznosti na to se mění situace i v České republice:

- Probíhá programovací proces (Národní rozvojový plán, v návaznosti na něj operační programy), který by měl být dokončen do začátku léta roku 2006
- Jsou známy prioritní osy Národního rozvojového plánu pro roky 2007-2013, určující budoucí veřejné intervence v ČR na národní i regionální úrovni včetně obsahu prioritních os

- Je dosaženo základní shody nad počtem a zaměřením operačních programů
- Podle názoru MF CR bude nutnost národního financování strukturálních operací EU v období 2007-13 představovat velký tlak na veřejné rozpočty na úrovni státu i na úrovni kraje a obcí

Ze shora uvedených skutečností byl Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje vytvářen s následujícími cíli:

- Připravit nástroj, který umožní kraji efektivně využívat prostředky strukturálních fondů pro (spolu)financování vlastních rozvojových záměrů a aktivit kraje v období 2007-2013, s přípravným a „testovacím“ obdobím v roce 2006
- Připravit nástroj, který umožní a usnadní přístup ke strukturální pomoci i dalším hráčům, kteří připravují a realizují projekty na území kraje (obce a jejich organizace, soukromý sektor, neziskový sektor)
- Zvýšit šance krajské samosprávy a ostatních rozvojových hráčů v kraji uspět v „soutěži“ s ostatními potenciálními žadateli, a to nejenom při financování z regionálních programů SF, ale zvýšit zapojení sektorových programů
- Soustředit rozvojové úsilí kraje na oblasti, které budou prioritní v budoucím programovém období a připravit pro tyto oblasti mechanismy veřejné intervence na krajské úrovni

Strategie, zaměření i obsah programu až do úrovně jeho priorit odpovídají budoucí potřebě kraje, jak je zobrazena v očekávaných intervencích strukturálních fondů v ČR. Vzhledem k tomu, že operační programy teprve vznikají, a vzhledem k tomu, že dosud není známo ani rozhraní mezi jednotlivými OP, lze očekávat, že Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje dožije ještě určitých změn na úrovni opatření, v návaznosti na to, jak budou dopracovány jednotlivé operační programy. Proverení opatření a jejich zpřesnění je vhodné provést ve druhé polovině příštího roku, s ohledem na dokončení programovacího procesu na národní úrovni, potřebu reagovat na nové potřeby kraje, a s ohledem na účinnost stávajících aktivit a stanovení akčního plánu pro rok 2007.

Akční plány jsou zpracovávány pro pilotní opatření, která jsou navrhována v rozpočtu kraje přímo k realizaci v příštím roce z prostředků kraje za podpory vnějších zdrojů, zejména stávajících operačních programů strukturálních fondů. Akční plány jsou v logice PRÚOOK nejméně stabilní částí, která musí reagovat pružně na okamžitou situaci jak na území kraje, tak v systému programu a intervencí strukturálních fondů.

Konečně posledním významným zdůvodněním, a rámcem PRÚOOK, je díkce zákona o regionálním rozvoji č. 248/2000 Sb., §10, odst. 5., kde se hovoří o nutnosti vyhodnocování programu a podpor, které jsou realizovány z úrovně kraje. PRÚOOK v jeho struktuře, s akčními plány jakožto realizacími nástroji jednotlivých opatření, je vytvořen tak, aby hodnocení účinku a v případě potřeby i účinnosti podpory umožňoval.

2. Závěry analýz pro území Olomouckého kraje

Cílem tohoto dokumentu je shrnutí závěru analýz provedených jako podklady pro přípravu Programu rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje. Jako podklad pro tento dokument byly využity jednak námi provedené analýzy, a to konkrétně analýza zaměstnanosti a lokální ekonomiky Olomouckého kraje, analýza nezaměstnanosti Olomouckého kraje a územní diferenciací Olomouckého kraje. Jako další byly použity koncepce a analýzy, které má k dispozici vedení Olomouckého kraje jako strategické dokumenty pro rozvoj jednotlivých oblastí, které má kraj ve své samosprávě. Mezi jinými šlo o Program rozvoje cestovního ruchu, Koncepce rozvoje podnikání v Olomouckém kraji, Zpráva o stavu životního prostředí, Sociálně demografická analýza Olomouckého kraje a další. Nakonec byly využity také publikace Statistického úřadu Olomouckého kraje a Úřadu práce Olomouc.

Tento dokument není ale jen pouhým shrnutím výsledku výše zmíněných analýz a koncepcí, ale spíše shrnutí těch nejzásadnějších poznatků, at již pozitivních, příznivých, které znamenají určitý potenciál Olomouckého kraje, který je potřeba podpořit a využít, nebo naopak negativní, nepříznivé charakteristiky, na které je potřeba upozornit s cílem zamezit jejich dalšímu zhoršení, nebo dokonce jejich zlepšení. Tento dokument je tedy svým způsobem shrnutím nejvýznamnějších charakteristik Olomouckého kraje a jeho okresu, které jsou klíkové pro jeho další ekonomický rozvoj.

Celý dokument je rozdělen do šesti, resp. sedmi hlavních okruhů, které byly vybrány na základě zatím poslední verze Programu rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje. V tomto Programu byly vymezeny tři prioritní oblasti – ekonomický rozvoj, lidské zdroje a infrastruktura. K těmto třem tématům byly navíc zarazeny v tomto dokumentu další oblasti, které jsou považovány za klíkové pro rozvoj Olomouckého kraje. Těmito oblastmi jsou: zahraniční investice, sídelní struktura a obyvatelstvo, které představují „základní“ kapitál daného území, venkov a zemědělství a cestovní ruch.

2.1. Ekonomická základna a podnikání

- Olomoucký kraj stále více zaostává v hospodářském vývoji za úrovní České republiky a od poloviny devadesátých let se trvale propadá ve statistikách podnikových výkonů, danové výtežnosti, příjmu obyvatel a nezaměstnanosti. Zaostávání kraje za celorepublikovou úrovní pak samozřejmě znamená také zaostávání za průměrem EU.
- Hrubý domácí produkt vyprodukovaný v kraji vzrostl v období 1995 - 2003 o 72 % zatímco ve stejném období růst v České republice dosáhl 85 % (po odečtu Prahy dosáhl růst 75 %). Nižší růst byl zaznamenán pouze v dalších třech krajích – Ústeckém, Karlovarském a Zlínském.
- V roce 2003 se HDP na 1 obyvatele Olomouckého kraje pohyboval přibližně na 77 % průměru ČR.
- Příčiny tohoto stavu lze hledat ve struktuře místní ekonomiky. Útlum zaměstnanosti v zemědělství a průmyslu ve prospěch služeb v posledním období téměř ustal a výkonnost služeb stále nestací nahradit ztráty tradičních sektorů. Všechny sektory Olomouckého kraje zaostávají totiž v produktivitě za produktivitou ČR.
- Nepříznivý vývoj z hlediska ekonomické struktury nastal v Olomouckém kraji mezi lety 1998 a 2001, kdy po odstranění vlivu na národní a sektorové úrovni byl lokálními vlivy posílen sektor zemědělství a naopak oslabeny odvětví komerčních služeb (penežnictví a pojišťovnictví, obchodní služby, výzkum, vývoj a služby v oblasti nemovitostí).

- V roce 2003 bylo v zemědělství zaměstnáno přibližně 7 % zaměstnanců, což je téměř o dvě třetiny více než v ČR. Navíc zemědělství Olomouckého kraje vykazuje nižší produktivitu než na úrovni ČR. Nejvyšší podíl ekonomicky aktivních obyvatel v zemědělství podle SLBD 2001 měly územní obvody obcí Konice a Jeseník.
- Výrobní sektor reprezentují především odvětví stavebnictví a zpracovatelský průmysl. Stavebnictví v kraji má obdobnou pozici i výkonnost jako na ostatním území České republiky.
- Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu klesla v roce 2003 na 32 %, přičemž podle SLBD 2001 byly hlavními odvětvími výroba stroju a zařízení, výroba potravin, nápoju a tabákový průmysl a výroba kovu, kov. konstrukcí a kovo výrobku, tedy vesměs odvětví s nízkou přidanou hodnotou. Tato odvětví zaměstnávala v roce 2001 více než polovinu všech ekonomicky aktivních obyvatel ze zpracovatelského průmyslu.
- Zaměstnanost v sektoru služeb dosáhla v roce 2003 přibližně 50 %, což je asi o čtvrtinu méně než na úrovni ČR. V tomto ohledu zaostává zejména sektor komerčních služeb, zaměstnanost ve veřejných službách je na úrovni ČR. Nejvyšší zaměstnanost ve službách zcela logicky vykazuje okres Olomouc, kde se soustřeďuje přes 40 % ekonomických subjektů kraje z oblastí komerčních služeb (v roce 2003).
- Z hlediska velikosti podniku převažují v kraji malé a střední podniky – podniky do 20 zaměstnanců (bez samostatně hospodářících osob) představovaly přibližně 10 % všech ekonomických subjektů, celkem jich bylo přibližně 13 tisíc. Podniků s více než 100 zaměstnanci bylo v roce 2003 v kraji přibližně 250, z toho asi 10 s více než 1000 zaměstnanci. Nejvíce je samozřejmě samostatně hospodářících osob, které ale mnohdy představují „mrtvé duše“, a jejich přesný počet neodpovídá statistice.
- Ekonomiku Olomouckého kraje tak silně ovlivňuje stav a rozvoj malých a středních podniků (MSP). Podle posledních údajů v kraji působí téměř 14 tisíc malých podniků s méně než 20 zaměstnanci. Malé podniky (do 20 zaměstnanců) včetně osob samostatně výdělečně činných v roce 2000 zaměstnávaly 84 063 obyvatel, tj. vytvářeli více než 35 % všech pracovních míst.
- Podle podnikatelské aktivity patří kraj spíše pod průměr ČR – podle počtu podnikatelů na 1000 obyvatel byl v roce 2003 na 10. místě. Výjimkou je v tomto pohledu okres Jeseník, kde je počet podnikatelů nadprůměrný a v roce 2003 byl podle tohoto ukazatele na 3. místě mezi okresy ČR. Díky tomu je také v tomto okrese pravděpodobně relativně nízký podíl dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů o práci stejně jako uchazečů do 25 let. Naopak i tato vysoká „podnikavost“ nedokáže kompenzovat celkový nedostatek pracovních příležitostí, především pro starší osoby s nízkou kvalifikací, a tak se Jeseník radí na poslední místo mezi okresy podle míry registrované nezaměstnanosti.
- Významné je technologické zaostávání podniku – mnoho podniků v kraji používá technologie a zařízení starší respektive zaostávající za určujícími trendy.
- Velmi nízké jsou také výdaje na výzkum a vývoj - zatímco na úrovni Česka představují výdaje na výzkum a vývoj přibližně 1,3 % HDP (v roce 2002), v Olomouckém kraji to je pouze 0,04 %. Podniky Olomouckého kraje angažující se na V a V, modernizaci a inovacích jsou tedy výrazně závislé na mimokrajských kapacitách V a V. Pro rozvoj V a V v kraji je pravděpodobně největší překážkou „nepříznivá“ oborová skladba zdejšího vysokého školství, která není motivem pro nadnárodní podniky, které přicházejí za technickými studiemi do Ostravy, Brna nebo dalších oblastí v Cechách.
- Nízké jsou také investice (průmyslové investice jsou na úrovni 75 % průměru ČR), kdy převažují investice do staveb nad investicemi do technologií (v ČR je tento poměr přibližně 50:50).
- Z hlediska územní diferenciací je nejvyspelejší oblastí kraje okres Olomouc, resp. územní obvod Olomouce, jakožto obce třetího stupně. Toto území je také jak jediné možné považovat za území rozvojové. Podle mnoha ukazatelů patří k této oblasti také území obcí Prostějov a Přerov, které spolu s Olomoucí tvoří aglomerované „jádro“ kraje.

- Naopak nejslabší, periferní oblastí jsou území obcí Jeseník a Šumperk, která podle mnoha ukazatelů patří i mezi jedny z nejslabších oblastí ČR (například okres Jeseník má dlouhodobě nejnižší průměrnou mzdu v ČR a patří mezi tři okresy s nejvyšší mírou registrované nezaměstnanosti). Toto území dodnes nese také důsledky poválečného vysídlení německého obyvatelstva z pohraničních oblastí.
- Kromě toho mají tyto oblasti také výrazně nižší vzdělanostní úroveň obyvatelstva a nepříznivou, neprogresivní ekonomickou strukturu s vyšším podílem ekonomicky aktivních obyvatel v zemědělství a nižším v odvětví komerčních služeb.
- Na přechodu mezi těmito dvěma kategoriemi je mikroregion Konice, který je podle mnoha ukazatelů na posledním místě v kraji. Nepříznivý je podíl osob s vysokoškolským vzděláním, který je nejnižší v kraji, dále také ekonomická struktura s vysokým podílem osob pracujících v zemědělství a průmyslu, který je navíc vysoce specializován (textilní a oděvní průmysl se podílely téměř 40 % na ekonomicky aktivním obyvatelstvu v průmyslu celkem).
- Výrazný rozdíl existuje v Olomouckém kraji tedy mezi severní, nemetropolitní, která byla postižena také odsunem a následným dosídlením, a jižní, aglomerovanou metropolitní oblastí tvořenou mikroregiony Olomouc, Prostějov a Přerov. Tato oblast bude do budoucna pravděpodobně představovat rozvojové jádro kraje.

2.2. Zahranicní investice

- Postavení Olomouckého kraje podle přílivu zahraničních investic je podprůměrné. Na jednoho obyvatele na konci roku 2002 připadalo asi 42 tisíc Kč, zatímco na úrovni ČR to bylo 114 tisíc Kč. V průběhu let 1998-2002, za která jsou k dispozici data, si Olomoucký kraj dokonce v pořadí mezi kraji o jednu příčku pohoršil. Z desátého místa se posunul na jedenácté.
- Na posledním místě s nejmenším podílem na přímých zahraničních investic se Olomoucký kraj umístil podle metropolitních areálů. V tomto případě byl sledován pouze podíl okresu Olomouc. Zajímavé je výrazně slabší olomouckého metropolitního areálu oproti sousednímu Zlínskému, jehož podíl na PZI byl asi sedminásobný.
- Polovina z investic, které směřovaly do Olomouckého kraje, byly lokalizovány v okrese Přerov. Podle výše zahraničních na jednoho obyvatele je z okresu Olomouckého kraje na prvním místě také okres Přerov. S výrazným odstupem ho následují okresy Šumperk a Jeseník. Na posledním místě je překvapivě okres Olomouc.
- Kromě výše investic je vždy důležitá také jejich „kvalita“. Z tohoto pohledu je nutné konstatovat, že zahraniční investice v Olomouckém kraji nijak nevybocují z místní úrovně. Důležité je také připomenout, že v kraji nebyla umístěna žádná investice z oblasti výzkumu a vývoje.
- Kraj je stále atraktivní spíše pro investice typu low-road, tedy spíše pro „levnou, montážní výrobu“, jejíž přidaná hodnota je velmi nízká. Tento typ investic nevede také kraj k hi-tech oborům, naopak zde existuje riziko, že poté co se zde výrazněji zvýší vstupy do výroby (jako jsou pracovní náklady apod.), investor svůj závod „sbalí“ a odjede dále na východ.

2.3. Sídlní struktura a obyvatelstvo

- Počtem obyvatel 636 313 na konci roku 2003 se Olomoucký kraj radí na 6. místo mezi kraji ČR, čemuž odpovídá i hustota zalidnění kraje, která činí 125 obyvatel na km² (tím se Olomoucký kraj radí na 7. místo mezi kraji ČR). Ve statutárních městech žije 58,4 % kraje (průměr v ČR je 70,9 % obyvatel, ve Zlínském kraji žije ve statutárních městech 61,2 % obyvatel).
- Podle hustoty obyvatel existují v kraji velké rozdíly mezi jednotlivými okresy – nejnižší hustotu vykazuje okres Jeseník (59 obyv./km²), zatímco nejvyšší hustotu obyvatel má okres Přerov (159 obyv./km²).
- Největším městem je krajské město Olomouc se 101 268 obyvateli.
- Osídlení kraje není homogenní. Hlavní rozdíly jsou mezi severními oblastmi, spadajícími do území bývalých sudet, a tradiční, jižní zemědělskou oblastí s mnohogeracní autochtonií a z toho plynoucí stabilitou komunit. Severní, dosídlené oblasti se vyznačují méně stabilní populací a nižším vnímáním kulturně společenských hodnot, které se projevuje mimo jiné i nižší angažovaností místního obyvatelstva.
- Obdobně je území Olomouckého kraje rozděleno také podle přírůstku obyvatelstva – v severních okresech (Jeseník, Šumperk) převládá přírůstek přirozenou menou a úbytek migrací, naopak v jižních okresech převládá spíše úbytek obyvatelstva přirozenou menou, ale přírůstek migrací. Pouze v okrese Přerov ubývá obyvatelstvo jak přirozenou menou, tak migrací. (podle bilance CSÚ za období 1991-2001)
- Veková struktura obyvatelstva podle SLBD 2001 je v Olomouckém kraji podobná jak na úrovni ČR: obyvatelstvo do 15 let – 16,5 % (CR 16,2 %), 15-59 let – 65,3 % a obyvatelstvo starší 60 let – 18,2 % (CR 18,4 %). Podle indexu stárí (tedy poměru obyvatelstva staršího 60 let ku obyvatelstvu mladšímu 15 let) byl Olomoucký kraj 7. mezi kraji ČR.
- Nejstarší obyvatelstvo se nachází podle obcí s rozšířenou působností v Prostějově, nejmladší naopak v Hranicích. Dlouhodobě nižší věkový průměr má také obyvatelstvo na Jesenicku. Přesto mezi jednotlivými územními obvody obcí s rozšířenou působností neexistují zatím tak významné rozdíly.
- Podle prognózy CSÚ čeká Olomoucký kraj, tak jako ostatní kraje v ČR, v budoucích letech úbytek a stárnutí obyvatelstva. Podle projekce obyvatelstva, zpracované CSÚ s vyloučením stěhování, by mělo v roce 2050 žít na území Olomouckého kraje pouze 503 117 obyvatel. Stárnutí populace vyvolá také vyšší poptávku po službách pro seniory.
- V Olomouckém kraji je celkem 394 obcí, největší počet obcí připadá na okres Přerov (104) a územní obvod obce. Statut města má celkem 26 obcí.
- Průměrný počet obyvatel připadajících na jednu obec je srovnatelný s průměrem ČR – Olomoucký kraj – 1631, ČR 1645. Oproti sousednímu Zlínskému kraji je ale tato hodnota výrazně nižší (1993).
- Nejvíce obyvatel v obcích do 1000 obyvatel žije v okrese Prostějov (přibližně 30 %), nejméně v okrese Olomouc (necelých 10 %). V Olomouckém kraji celkem žije v obcích do 1000 obyvatel přibližně 18 % obyvatel, což je shodné s úrovní ČR (17 %).
- Nejčastěji jsou zastoupeny obce do 500 obyvatel, kterých je v kraji 180. To je přibližně 48 % oproti 60 % v ČR. V těchto obcích pak žije přibližně 8 % obyvatel, obdobě jako v ČR. Malé obce Olomouckého kraje jsou tedy i přes jejich vysoké zastoupení (které je typické pro celou sídelní strukturu ČR) jsou větší než na celorepublikové úrovni.
- Měst nad 10 000 obyvatel je v kraji pouze 10. Z toho je jasné, že jen málo měst funguje jako dominující střediska. Důsledkem je i stále se udržující vysoká závislost na dojížděcích za prací školou i službami, kvalita spojení zaostává.

2.4. Lidské zdroje

- Pres nižší životní úroveň má Olomoucký kraj relativně silný potenciál lidských zdrojů. Díky široké historicky dané odvetvové struktuře má kraj relativně dost volné pracovní síly disponující poměrně širokou odborností.
- Z hlediska vzdělanosti obyvatelstva se Olomoucký kraj radí spíše k předním krajům ČR, ale mezi jednotlivými okresy existují určité rozdíly. Zatímco vzdělanost v centrální části kraje se pohybuje na úrovni ČR, v populaci horských okresů je nižší podíl vysokoškolačů a maturantů a vyšší podíl osob vyučených a osob se základním vzděláním. Vážným problémem je vzdělanost obyvatelstva na Jesenicku.
- Oborová vzdělanostní struktura ale neodpovídá zcela potřebám zaměstnavatelů. Kvalifikované pracovní síly chybějí zejména v průmyslu dřevozpracujícím a textilním a ve strojírenství. Pracovní síla z zemědělství se často při přechodu do jiných odvětví jeví jako málo pružná, podobně tomu bývá u starších osob s dlouholetou praxí u jediného zaměstnavatele.
- Vzdělávání obyvatel se opírá o hustou síť základních i středních škol, včetně jedné univerzity v krajském městě. Nevýhodou je neexistence technických a ekonomických oborů, za nimiž studenti odcházejí do okolních krajů včetně hlavního města. To podminuje nedostatečnou základnu pro technické obory v průmyslu a službách. Podle výsledku SLBD má kraj nejvyšší podíl netechnicky a neekonomicky vzdělaných osob v republice. Důsledkem jsou problémy strukturální nezaměstnanosti, kdy v kraji citelně chybí právě technicky kvalifikovaní uchazeči o práci. Na druhé straně to jistým způsobem předurčuje další možnosti rozvoje kraje, který by se spíše než na průmysl měl zaměřit na rozvoj strategických, komerčních služeb. Tomu ale zatím neodpovídá například ekonomická struktura kraje.
- Nedostatečné je profesní vzdělávání zaměstnanců, kdy zaměstnavatelé necítí potřebu zvyšovat kvalifikaci zaměstnanců, ale poukazují však na nízkou úroveň odborných dovedností absolventů některých typů škol.
- Situace vzdělanosti se postupně také proměňuje – mladá generace se vyhýbá dělnickým kvalifikacím a zvyšuje se počet studentů nižších stupňů vysokých škol. Jedním z možných důsledků, společně se stárnutím obyvatelstva, může být zestárnutí některých profesí, například v zemědělství nebo stavebních profesích, překvapení může nastat ale i u strojírenských a technických oborů s vyšší kvalifikací, o než v současnosti není takový zájem.
- Pracovní trh v kraji není možné charakterizovat jako jednotný. Hranice trhu práce jsou podmíněny bydlením a dány zejména možnostmi denního dojíždění do zaměstnání.
- Zaměstnavatelé musejí většinou spoléhat na „místní“ pracovní síly. Dokladem je vysoká územně-strukturální nezaměstnanost některých okresů, zatímco v okolních okresech potřebná volná pracovní síla existuje.
- Z hlediska vyjížděky do zaměstnání prevažuje jednoznačně vyjížděka v rámci obce, případně v rámci okresu. Jen minimální je vyjížděka v rámci kraje. Důsledkem jsou výše zmínované problémy strukturální nezaměstnanosti. Dokládají to i pracovní mikroregiony, které v Olomouckém kraji odpovídají většinou územním obvodům obcí s rozšířenou působností. Pouze jižní část kraje, území obcí Olomouc, Prostějov, Přerov, Lipník nad Bečvou a Hranice, představuje větší pracovní region zahrnující více obcí.
- Velká část pracovních sil dojíždí v důsledku snížení nabídky pracovních míst v kraji také mimo kraj, saldo dojížděky za práci činilo podle SLBD 2001 přibližně – 6 tisíc osob. Přičemž přibližně větší část vyjíždí do sousedních krajů, nejvíce do Jihomoravského, ale velká část obyvatel dojíždí za prací také do Prahy.
- Podle míry registrované nezaměstnanosti patří Olomoucký kraj dlouhodobě ke krajům s jednou z nejvyšších měr v republice. Podle okresů pak okres Jeseník patří dlouhodobě mezi tři okresy ČR s nejvyšší registrovanou mírou nezaměstnanosti.
- Mezi slabé regiony patří Olomoucký kraj také podle průměrné měsíční mzdy, která je nejnižší v republice a v roce 2003 činila přibližně 85 % průměrné mzdy ČR. Okres Jeseník měl pak v roce 2003 nejnižší průměrnou mzdu v ČR podle okresů.

2.5. Infrastruktura a životní prostředí

- Typická infrastruktura obcí v území je srovnatelná s průměrem České republiky. Většina obcí má veřejný vodovod, obce s více než 2000 obyvateli mají až na 2 výjimky veřejnou kanalizaci s koncovým čištěním.
- Zásobování pitnou vodou je zajištěno pro téměř 90 % obyvatelstva (88,1 %; CR 89,8 %), což ho řadí na 9. místo mezi kraji ČR
- Pozemní dopravní dostupnost jednotlivých částí kraje je zajišťována sítí železnicních tratí a silnicích komunikací. Hustota železniční sítě na území je 0,113 km/km² (CR 0,120 km/km²). Důležitý železniční uzel a křižovatka dvou mezinárodních vysokorychlostních železničních koridorů se nachází v Přerově.
- Hustota dálnic a silnic pro motorová vozidla v Olomouckém kraji byla v roce 2003 přibližně 0,013 km/km² (CR 0,010 km/km²), ostatní silnice 0,675 km/km² (CR 0,698 km/km²). Zatímco železniční trasy jsou územím vedeny relativně rovnoměrně, dálniční úseky a silnice pro motorová vozidla jsou lokalizovány v jižní centrální části kraje. Ostatní silniční síť je značně zastaralá a zejména v severních částech kraje i ve velmi špatném technickém stavu.
- Výhodou části území je průchod rychlostní komunikace R35 a výstavba dálnice D1, která spojí tento region s Ostravou a Polskem.
- Hlavní slabinou silniční sítě II. a III. tříd je historická zanedbanost údržby, která je ale typická pro všechna území ČR.
- Naprosto nedostatečná je vybavenost pro využívání současných informačních technologií – podle vybavenosti domácností PC a internetem se Olomoucký kraj dostává na poslední místo mezi kraji ČR.
- Z hlediska environmentálního se vyznačuje relativně kvalitním a nenarušeným životním prostředím severní oblast Jeseníku. V Olomouckém kraji jsou významná biocentra a biokoridory územních systémů ekologické stability a bohaté zásoby povrchových a pozemních vod. Znečištění ovzduší emisemi škodlivin je v celém kraji relativně nízké, nadlimitní zatížení životního prostředí je jen v některých lokalitách vlivem intenzity dopravy a zemědělské činnosti.
- Z pohledu ochrany přírody představují nejproblémovější území v rámci Olomouckého kraje následující správní obvody obcí s rozšířenou působností: Uničov (74,8 % zemědělské půdy z celkové rozlohy), Přerov (74,5 %), Prostějov (74,4 %) a Hranice na Moravě (64,3 %). V těchto lokalitách je podíl intenzivně zemědělsky využívaných oblastí z celkové plochy největší.
- Z hlediska zachovalosti přírodních biotopů patří na přední místo v kraji, a to výrazným odstupem, okres Jeseník, který je nejlesnatější oblastí Olomouckého kraje. Ochrana přírodních cenných lokalit je zajištěna především v rámci stávající CHKO Jeseníky.
- Emisní zatížení Olomouckého kraje je do značné míry nerovnomerné, vzhledem ke koncentraci průmyslu a osídlení. Největší zdroje znečišťování ovzduší jsou lokalizovány v jižní části kraje, zejména se jedná o okresy Přerov a Olomouc. Ovzduší je však mnohem více zatíženo imisí z jiných území. Přesto Olomoucký kraj patří k méně zatíženým regionům (stále ale zaostává za Jihomoravským krajem).
- Zdroje pitné vody jsou rozsáhlé a stabilizované. Největší znečišťovatelé v kraji jsou města Olomouc, Přerov, Prostějov, Hranice a Šumperk (výusti z COV). Na kanalizaci s COV bylo v roce 2003 napojeno téměř 70 % obyvatel. Většina kanalizací zatím nesplňuje směrnice EU.
- Mezi prioritními problémy v obecné ochraně přírody nadále zůstává zajištění přírodních hodnotných lokalit a přírodních prvků před devastací způsobenou lidskou činností (zalesňování kvetnatých luk, zásahy do významných krajinných prvků, změna krajinného rázu) nebo necinností.

2.6. Venkov a zemědělství

- Z pohledu zemědělství lze Olomoucký kraj charakterizovat jako značně nehomogenní. Výrazné diference jsou především mezi severozápadní hornatou částí regionu s výrazně podprůměrnými půdními a klimatickými podmínkami a částí střední a jihovýchodní s podstatně příznivějšími půdními a klimatickými podmínkami pro rozvoj intenzivního zemědělství s ornou půdou tvořící až 80 % ploch v krajině.
- Z celkové výměry kraje je 34,4 % lesních pozemků. Zemědělské půdy je z celkové rozlohy kraje 54 %, z toho představuje orná půda 76,5 %.
- Nejvyšší procento zornění mají správní obvody obcí Prostejov, Prerov a Uničov, naopak nejmenší je v obvodech obcí Jeseník a Zábřeh. Vysoký podíl orné půdy s sebou nese riziko eroze půdy. V méně příznivých oblastech by proto měly být podporovány spíše extenzivní formy zemědělského hospodářství a podporováno by mělo být také využití zemědělské půdy pro mimoprodukční funkce.
- Výhodou zemědělské výroby Olomouckého kraje je vyšší podíl rostlinné výroby, která je v úvodu EU „konkurenceschopnější“.
- Venkovské oblasti (vymezené podle metodiky Eurostatu, tedy podle hustoty obyvatel) pokrývají v Olomouckém kraji asi 6,5 % z celkové rozlohy kraje, cožadí kraj k průměru ČR.
- Za řídko osídlené regiony jsou považovány správní obvody, ve kterých žije na 1 km² méně jak 100 obyvatel. Takto postiženými regiony jsou správní obvody Šumperk, Šternberk, Konice a Jeseník. Nejnižší hustota osídlení je v ORP Jeseník. Hustota obyvatelstva je zde pouze 59 osob na 1 km². Naopak nejhustěji osídlen je správní obvod Prerov s hustotou osídlení téměř o dvě třetiny vyšší než celorepublikový průměr.
- V ČR žilo v obcích bez statusu města k 1.1. 2002 celkem 2 988 993 obyvatel, tj. 29 % z celkového počtu obyvatelstva. Nejvyšší podíl obyvatel vesnic (venkovských obcí) byl v krajích Středočeském, Vysokém a Olomouckém.
- Venkovské oblasti Olomouckého kraje lze rozdělit například podle jejich tradičních stavebních kultur na tři hlavní oblasti – Haná, Jesenicko a Hranicko s vlivem valašské kultury. Tyto oblasti jsou velmi odlišné. Zatímco na Haně se uchovaly tradiční lidové kultury a silná vazba obyvatel k území, na Jesenicku byly tyto vazby přetrženy odsunem a toto území se vyznačuje méně stabilní populací s nižším vnímáním kulturně společenských hodnot.
- Postavení nejmenších obcí je oslabováno nízkými příjmy, které znamenají nedostatek financí na jakékoliv investice. Dokladem je i nízká úroveň technické infrastruktury obcí do 500 obyvatel oproti celkové vybavenosti obcí Olomouckého kraje – v obcích do 500 obyvatel je na kanalizaci připojeno pouze 17 % obyvatel, 72 % obyvatel je pak připojeno na veřejný vodovod.
- Na venkově je také tradičně nízký počet pracovních příležitostí mimo zemědělství, což vede k odchodu mladších obyvatel do větších měst a výraznému stárnutí obyvatelstva venkovských oblastí.
- Možnou příležitostí by byl rozvoj venkovské turistiky, jejíž atraktivita v prostředí Česka je ale sporná (vysoká tradice chatarství a chalupářství, a tudíž nižší zájem o agroturistiku). Případnému rozvoji cestovního ruchu brání ale nedostatečná síť služeb. Pokud nejsou totiž služby pro stávající obyvatelstvo, budou těžko pro návštěvníky.
- Přírodní potenciál by bylo možné spíše využít pro alternativní formy zemědělství.
- Důležité je také dokončení realizace pozemkových úprav, kuskutecnování obnovy a tvorby krajiny a zvýšení její ekologické stability.

2.7. Cestovní ruch

- Olomoucký kraj má ve srovnání s ostatními kraji vysoký zejména potenciál peší turistiky, v nížinných a vrchovinných částech cykloturistiky, v severních horských částech zimních sportů a na Olomoucku městské a církevní turistiky. V parametrech kapacit a počtu hostů k tomu přistupuje ještě lázeňství.
- Potenciál cestovního ruchu v Olomouckém kraji má dvě odlišné podoby. Jednak je to nížinná část na jihu příslušející k Hané, jednak se zcela odlišnými podmínkami severní, horská část Jeseníku.
- Severní část Olomouckého kraje je vhodná především pro rozvoj *turistiky a rekreace*, která ale není rozvojovým odvětvím. Samozřejmě je vhodným doplněním aktivit menších obcí, kde může v případě investic do infrastruktury, včetně lidských zdrojů, přinést potřebný užitek a napomoci rozvoji této oblasti. Nebude ale zásadním odvětvím, které by mohlo napomoci rozvoji kraje.
- Druhým typem cestovního ruchu, na který je možné se zaměřit jako na potenciální rozvojovou aktivitu je *cestovní ruch jako business*. V tomto případě budou tyto aktivity koncentrovány do několika velmi atraktivních oblastí a na konkrétní aktivity, které může Olomoucký kraj nabídnout. Jednou z oblastí je hlavní město Olomouc a jeho okolí, kde je řada významných historických památek a široká kulturní nabídka. Zároveň zde existují lepší kapacity pro rozvoj těchto aktivit.
- Druhou oblastí, resp. aktivitou jsou zimní sporty, pro které má velmi vhodné podmínky severní část kraje – Jesenícko. Tato oblast má výborné sněhové podmínky, které jsou ale stále svým způsobem „opomenuty“, a to především v důsledku velké vzdálenosti a horšího dopravního spojení. Využívány mohou být jak obcany ČR, tak jednoznačně také obcany sousedního Polska.
- Třetí aktivitou, kterou je možné využít pro rozvoj komerčního cestovního ruchu je lázeňství. Důležité je ale, stejně jako v předchozích případech, výrazně zlepšit úroveň ubytovacích i stravovacích aktivit, stejně jako lidských zdrojů a také zlepšit „propagaci“ těchto oblastí.
- Výdaje na cestovní ruch v Olomouckém kraji jsou podprůměrné vzhledem k úrovni ČR, v kraji pak nejvyšší byly v okrese Olomouc (téměř polovina všech výdajů).
- Podle zaměstnanosti v pohostinství a ubytování, odvětvích důležitých pro cestovní ruch, se Olomoucký kraj řadí na poslední příčky mezi kraji ČR. Stejně je tomu podle počtu podnikatelských subjektů v cestovním ruchu na 1000 obyvatel.
- Zdaleka nejvíce vzhledem k počtu obyvatel je subjektu podnikajících v cestovním ruchu na Jeseníku, kde jsou podnikatelské aktivity méně rozvinuté a kde právě tento sektor je významným zdrojem pracovních příležitostí. V absolutních počtech ovšem vede okres Olomouc.
- Objektivně velký potenciál v oblasti cestovního ruchu v Olomouckém kraji je dosud z velké části nevyužíván a kraj vykazuje jeden z nejnižších podílů na počtech turistů v republice – cca 4,5 %. Vnitřně je Olomoucký kraj z pohledu návštěvnosti rozdělen na dvě části zhruba podle geografických aspektů. Vysoká je návštěvnost na Šumpersku, a Jeseníku, dále pak na Olomoucku, podstatně nižší je v absolutních i relativních hodnotách na Přerovsku a Prostějovsku.
- Naopak pozitivní jsou hodnoty průměrné délky pobytu, které patří k nadprůměrným v ČR.
- Výrazným fenoménem dnešní doby je cykloturistika, pro kterou jsou v Olomouckém kraji příhodné podmínky. Olomoucký kraj se hustotou cyklotras řadí na 4. místo v republice. Přínos cykloturistiky ekonomickému rozvoji je ale sporný, zejména v menších obcích, které ale často na tuto aktivitu spoléhají jako na spásnou.
- Snad nejvýznamnějšími kulturními objekty jsou památky zapsané do Seznamu světového dědictví UNESCO. V Olomouckém kraji je zapsán do seznamu Světového dědictví UNESCO Sloup Nejsvětější Trojice.

- Velmi dobré postavení má kraj také z pohledu kapacit pro lázenskou turistiku, které ho radí na druhé místo za Karlovarský kraj.
- Jedním z důvodů doposud zcela nevyužitého potenciálu cestovního ruchu jsou nedostatečné ubytovací a stravovací kapacity a také doposud nedostatečná marketingová propagace regionu a absence nějaké zastrešující organizace.
- Dalšími nedostatky je také absence nabídky ucelených turistických produktů. Dobrým příkladem je v tomto ohledu produkt „Olomouc Card“.

3. Návrh rozvojové strategie Olomouckého kraje

3.1. Východiska

Hlavním východiskem této strategie jsou výsledky souhrnných analýz, které prokázaly setrvalé zpomalování rustu a rozvoje Olomouckého kraje ve srovnání s průměrem ČR. To vede od poloviny 90. let k postupnému propadání pozice kraje vůči ostatním krajům ČR. Dále je zřejmé, že kraj je vnitřně velice rozdílný, jelikož jeho jižnější část je územím s výrazným rustovým potenciálem, zatímco severní nemetropolitní část kraje je do určité míry izolovaná od dalších oblastí České republiky. Strategie rozvoje kraje musí na tyto skutečnosti reagovat.

Geografická poloha kraje patrně přispívá k pomalejšímu rozvoji, neboť východní části republiky se v ČR obecně rozvíjejí poněkud pomaleji ve srovnání se západními. Na druhou stranu dobrá dopravní poloha zejména jižní části Olomouckého kraje je velice výhodná, s napojením ve směru západovýchodním moderním železničním koridorem, a směrem severojižním, mezinárodním železničním tahem a dálničním spojením (nyní dobudováváním), které propojuje Polsko, Rakousko a Slovensko.

Jižní část kraje, tvořená metropolitní oblastí měst Olomouc, Prostějov a Přerov, má moderní rozvojový potenciál, který ale nebyl doposud dostatečně využit. Tato oblast nicméně představuje území, které je svými možnostmi srovnatelné s plzenskou aglomerací nebo s urbanizovaným územím hradecko-pardubickým.

Společně s kvalitním životním prostředím, stabilní populací, vynikajícím přírodním zázemím v severní části a s dobrými podmínkami pro cestovní ruch mohou tyto výhody, pokud budou správně využity, učinit z Olomouckého kraje atraktivní místo pro podnikání, bydlení, rekreaci a cestovní ruch s moderní ekonomickou základnou.

3.2. Strategie rozvoje kraje

Hlavním cílem strategie rozvoje Olomouckého kraje je zvýšení ekonomické výkonnosti, a díky tomu zvýšení prosperity kraje. Nedílnou součástí tohoto cíle je zlepšení konkurenčního postavení kraje v rámci České republiky a střední Evropy.

Tento cíl by měl být naplněn pomocí dvou rozdílných politik/dílčích strategií, směřovaných do značně odlišných oblastí. Musí totiž odrážet dvojí tvář kraje popsanou výše.

Na jedné straně je nutné posílit metropolitní oblast a podpořit zde využití existujícího rozvojového potenciálu, aby mohlo být dosaženo rychlejšího rustu a zlepšení ekonomické výkonnosti kraje jako celku. Na straně druhé nelze zapomenout na periferní oblasti, v nichž musí být podpořena stabilizace ekonomiky, osídlení a sociální situace, a to důrazem na využití jejich vnitřních zdrojů a možností. Další propad či jen zaostávání periferních území představuje pro kraj jako celek potenciálně vážný problém, který by se dříve či později projevil i v metropolitním území.

Tato strategie je jakousi zmenšenou obdobou regionální politiky, která vždy musí vážit přínosy a rizika podpory obou druhů území.

Strategie Olomouckého kraje je tedy rozložena do dvou „vetví“, z nichž jedna se zaměřuje na metropolitní oblast tvořenou (zjednodušeně) územími obcí s rozšířenou působností Olomouc, Prostějov a Přerov a sousedních vyspelejších oblastí, druhá na snižování rozdílu mezi tímto centrálním územím a nemetropolitními či dokonce venkovskými oblastmi, zejména na severu

kraje. Obe dílčí strategické oblasti se sice do určité míry prolínají, ale spíše je možné je charakterizovat jako doplňkové.

Obe dílčí strategie jsou doplneny třetí, horizontální oblastí, shrnující činnosti a intervence, které jsou pro dosažení cílu ve shora jmenovaných oblastech nezbytné, samy o sobě však dosažení hlavního rozvojového cíle Olomouckého kraje zajistit nemohou. Tato třetí část strategie rozvoje kraje zahrnuje převážně infrastrukturní témata jako jsou dopravní infrastruktura a dopravní služby, informační infrastruktura a dostupnost informací, a dále i rozvoj lidských zdrojů ve smyslu zajištění dostupné a flexibilní pracovní síly pro rozvoj ekonomiky.

Metropolitní oblast Olomouc – Prostějov – Přerov

V metropolitní oblasti Olomouc – Prostějov – Přerov, tvořené aglomerizovaným územím těchto měst, se nachází původní průmyslové podniky, které stále procházejí transformací, ale jsou zde i noví investoři. Ovšem zejména je zde kvalifikovaná a vysoce vzdělaná pracovní síla a jsou zde soustředěny vzdělávací instituce, vysoké školy, což je nejvýznamnější konkurenční výhoda Olomouckého kraje.

Podpora změny struktury produkční základny vychází z potřeby zvýšit počet pracovních příležitostí a jejich kvalitu, zlepšit infrastrukturu a zkvalitňovat nabízené výrobky a služby, přilákat nové investory do regionu a stimulovat stávající k tomu, aby se dále rozvíjeli, především v oblasti moderních technologií a služeb. Tento cíl staví na silných stránkách, které spočívají v dobré poloze a kvalitním dopravním spojení této metropolitní oblasti. Jeho dosažení závisí na dostatečné nabídce kvalitní pracovní síly, která by měla být dostatečně flexibilní a především rychle prekvalifikovatelná a použitelná v nových odvětvích, jejichž umístění v regionu přichází v úvahu.

Právě rozvoj této oblasti bude přispívat krustu kraje jako celku a k dosažení hlavního cíle rozvojové strategie. V této části se strategie zaměřuje především na modernizaci ekonomiky a změnu ekonomické struktury kraje ve prospěch odvětví s vyšší přidanou hodnotou, nových odvětví průmyslu a služeb. Nicméně nelze zcela pominout ani méně ambiciózní investiční strategie, zaměřené na „jednoduché“ zahraniční investice, využívající především levné a relativně kvalifikované pracovní síly, které patrně budou náročnějšími investicemi, alespoň do určité míry, předcházet. Tyto záměry navíc propojují možnosti a potenciál centrální oblasti kraje a přinejmenším některých perifernejších oblastí.

Naplnění záměru rozvoje v metropolitní oblasti je založeno na rozvoji tří dílčích oblastí, který bude podporován posilováním a dalším zkvalitňováním vzdělanostní infrastruktury a služeb.

Tematickými oblastmi jsou:

- **Rozvoj nových technologií a inovačního podnikání**

Cílem této strategické oblasti je podpora zejména malých, ale i středních firem s vysokým rustovým potenciálem inovativně a technologicky orientovaných. Péče o tento zranitelný, ale rychle rostoucí sektor přinese výsledky v podobě nových pracovních míst a zvyšující se tlak na kvalitu a produktivitu práce. Podpora malým a středním podnikatelům přispěje k vytváření pozitivního podnikatelského prostředí, které také ovlivňuje atraktivitu kraje pro vnější i vnitřní investory.

- **Rozvoj odvětví s vysokou přidanou hodnotou**

Cílem této strategické oblasti je podpora rozvoje nových, moderních odvětví, a to především z „vnějších“ zdroje, neboli přilákáním zahraničních investorů z oblasti hi-tech odvětví a odvětví strategických služeb. Jedná se především o odvětví založená na kvalitní a vysoce vzdělané pracovní síle, která se v této oblasti nachází. Prinejmenším do určité míry by měla využívat již existujících fakult a tradice – např. přírodovědné a lékařské obory. Nelze ale opominout i vnitřní potenciál při spojení výzkumu s podnikáním, který může vést např. k rozvoji firem v oblasti biotechnologií. Výsledkem by mělo být zvýšení podílu všech těchto odvětví na ekonomické struktuře kraje díky tvorbě nových, kvalitních pracovních míst.

- **Růst produktivity a konkurenceschopnosti stávajících odvětví**

Cílem této strategické oblasti je podpořit transformaci a modernizaci stávajících odvětví, které povede ke zkvalitňování jejich výrobku, a tím ke zvýšení jejich konkurenceschopnosti. Podpora v rámci této oblasti by měla směřovat na posílení stávajících, převážně středních a větších firem, jednak na přilákání nových „greenfield“ zahraničních investic typu low-road. Vzhledem k příležitosti, která se otevírá s využitím strukturálních fondů by nemelo být opomenuto ani využití „brownfields“, starých průmyslových areálů k novým činnostem či k usídlení nových investorů. Tyto investice jsou základem, který při dobré zkušenosti investorů může přispět k vytvoření podmínek pro příchod investorů typu medium- nebo dokonce high-road.

- **Vzdělanostní ekonomika**

Tri předchozí strategické oblasti doplňuje rozvojové téma zaměřené na podporu vzdělanosti pracovní síly, neboť všechny tři strategické oblasti podporují rozvoj odvětví založených na kvalitní, kvalifikované a vzdělané pracovní síle. Míra vzdělanosti regionu patří k důležitým atributům ovlivňujícím jeho atraktivitu pro investory, takže trvalý důraz na tuto oblast je na místě. Součástí této horizontální oblasti je podpora terciárního a celoživotního vzdělávání včetně zvýšení informační gramotnosti obyvatelstva, jako důležitý předpoklad zvyšování kvalifikace stávající pracovní síly, a dále podpora technického vzdělávání s cílem rozšířit nabídku vysokoškolského vzdělávání o obory, které zatím v kraji chybí. Tato podpora by měla přinést zvýšení kvalifikace, vzdělanosti, odbornosti a také profesní soběstačnosti regionu.

Nemetropolitní území

Nemetropolitní a často převážně venkovské oblasti s menšími městskými centry se nacházejí především v severní části Olomouckého kraje. Jejich rozvojový potenciál je sice omezený, nicméně právě v městských centrech lze nalézt mnohé rozvojové příležitosti. Menší území venkovského charakteru s malým rozvojovým potenciálem se nacházejí ve vzdálenějším zázemí metropolitní oblasti na jihu kraje. Mezi centrálními a okrajovými územími kraje existují významné rozdíly v přístupu jednotlivců i skupin k hospodářským a sociálním příležitostem, existuje zde výrazná nerovnost šancí k dalšímu rozvoji.

Hlavním cílem této části rozvojové strategie je zpomalit či zvrátit zaostávání nemetropolitních a venkovských oblastí, stabilizovat jejich ekonomickou a sociální situaci a stimulovat zde nové hospodářské aktivity, které budou co nejefektivněji využívat vnitřní (přírodní) zdroje

území. V důsledku stabilizace životních podmínek v těchto oblastech a v důsledku vzniku nových aktivit by se měla zastavit či zpomalit i trend úbytku obyvatel v malých obcích.

Součástí této části strategie jsou tři oblasti, které by měly vést k naplnění shora uvedeného cíle.

- **Nové hospodářské aktivity**

Cílem této strategické oblasti je vytvořit nové pracovní příležitosti v menších městech a na venkově. Jednou z nejdůležitějších podmínek stabilizace a rozvoje nemetropolitní oblasti je zajištění dostatku pracovních příležitostí, které budou muset být hledány jinde než v tradičním zemědělství. V rámci této oblasti by měly být jednoznačně podporovány aktivity založené na vlastních, vnitřních zdrojích, ať již surovinových nebo lidských. Pro rozšíření průmyslového a živnostenského sektoru v této oblasti je nutné v komunální politice vytvořit předpoklady. Od zakládání nových podniků odrazuje podnikatele nedostatečná technická infrastruktura, nedostatek místních kvalifikovaných pracovních sil nebo nevhodná dopravní síť, špatná dopravní obslužnost apod.

- **Cestovní ruch, turistika a lázeňství**

Cílem této strategické oblasti je podpora rozvoje cestovního ruchu v oblastech s vysokým počtem kulturně-historických památek, podpora turistiky v nemetropolitních oblastech jako možná alternativní aktivita přinášející nové pracovní příležitosti, a podpora lázeňství v tradičních lázeňských oblastech. Hlavním záměrem je tedy urychlit a podporit rozvoj aktivit, které mají dobré předpoklady a perspektivy růstu a vytvoření nových pracovních míst v oblasti cestovního ruchu a lázeňství. Důležitou součástí je také zachování kulturního a přírodního dědictví při jeho využití pro cestovní ruch a podporu materiální základny cestovního ruchu, stejně jako rozvoj lokální turistické, sportovní a rekreační vybavenosti Olomouckého kraje. Výsledkem by mělo být vytvoření nových pracovních příležitostí v oblasti cestovního ruchu, rekreace a turistiky a zvýšení počtu návštěvníků kraje.

- **Modernizace zemědělství a rozvoj návazných činností**

Cílem této strategické oblasti je dosáhnout takového rozvoje zemědělství a lesnictví, které je ekonomicky rentabilní a zároveň je v souladu s principy zachování životního prostředí na venkově. Zemědělství plní kromě své ekonomické funkce i funkci služeb pro životní prostředí. Celistvost přírody a využívání krajiny vyžaduje, aby její obhospodarování, kvalita a krása byly chápány jako vzájemně závislé faktory. Každé využívání krajiny však přírodu určitým způsobem mění - zkuťňuje anebo poškozujje. Proto je třeba hledat cesty vedoucí k minimalizaci škod. Zemědělství a lesnictví by měly být podporovány především v oblastech pro tuto činnost příhodných, kde může být vysoce konkurenceschopné. Kromě toho je potřeba podporovat také navazující zpracovatelské činnosti, ať již v oblasti rostlinné nebo živočišné produkce nebo dřevozpracujících odvětví, které zvyšují přidanou hodnotu výsledných produktů.

- **Udržení základních služeb na venkově a v menších městech**

Cílem v této oblasti intervencí je zajistit základní služby a jejich dostupnost na venkově a v menších městských centrech, jako základ jeho stabilizace a předpoklad dalšího rozvoje. Nízká hustota osídlení je příčinou, proč jsou služby závislé na velikosti poptávky v tomto

prostoru nerentabilní. Ovšem vesnice, které nemají alespon obchod, restauraci, poštu, remeslníky, materskou a základní školu nejsou atraktivní pro případné nové obyvatele. Rada dalších služeb a pracovní místa jsou obvykle dostupné pouze v mikroregionálních a regionálních centrech, což podtrhuje význam dopravní obslužnosti.

Zámerem je zajistit adekvátní podmínky pro rozvoj venkovské kultury na vesnici. Zároveň ale není cílem pouhé subvencování těchto služeb v každé vesnici, nýbrž rozvoj služeb vedoucích ke stabilizaci venkova, včetně podpory dojíždky a zlepšení jejich mikroregionální dostupnosti. Součástí pak jsou služby zdravotní, sociální, školy a kultura.

Horizontální část strategie – podpora rozvojových a stabilizačních cílů

Předchozí dílčí strategie jsou doplněny o tři významná horizontální témata, která jsou nezbytnou podmínkou pro to, aby bylo možno obe dílčí strategie úspěšně realizovat. Sama o sobě ale tato témata nemohou pozitivní ekonomický rozvoj zajistit.

Je nutné zduraznit, že tato horizontální témata, přestože na první pohled společná celému kraji, by měla mít poněkud odlišný obsah (a cíle) v závislosti na tom, kterou ze shora popsaných dílčích strategií budou podporovat. Je to proto, že problémy a potřeby metropolitních oblastí a periferních oblastí jsou různé, a různé by měly být i nástroje, které budou na vyřešení příslušných problémů směřovat.

• Dopravní infrastruktura a služby

Hlavním zámerem rozvoje dopravní infrastruktury je vytvoření nezbytných podmínek pro ekonomický a sociální rozvoj regionu, spočívajících v zajištění dostatečné dopravní obslužnosti území kraje, efektivním zásobování energií obyvatel, vyřešení problému vodního hospodářství kraje, tzn. zásobování pitnou vodou, odvádění a likvidace splaškových odpadních vod, apod. Zámerem je zlepšit kvalitu dopravního spojení významných sídel regionu a zvýšit funkčnost dopravních systémů. Vzhledem ke své geografické poloze má Olomoucký kraj dobré dopravní napojení na dálniční a rychlostní komunikace a moderní železniční trasy. Horší situace je v propojení jednotlivých významných měst regionu a propojení odlehlých částí sjádrovou oblastí. Strategickým zámerem tohoto tématu je tedy jednak výrazně zlepšit propojení jádrových center metropolitní oblasti kraje, tak aby zde vznikl jednotný hospodářský prostor s jednotným pracovním trhem, dále zlepšit spojení nemetropolitních území s metropolitní oblastí (konkrétně například propojení Jesenicka a Šumperska) a tím také zlepšit propojení na příhraniční oblasti jako příležitost pro rozvoj ekonomické spolupráce, a nakonec zlepšit dopravní obslužnost přímo v rámci venkovských oblastí pro zlepšení mikroregionální dostupnosti pracovních příležitostí, služeb apod.

• Informační infrastruktura a dostupnost informací

Hlavním zámerem rozvoje informační infrastruktury je stanovit základní směry rozvoje informatizace kraje, zejména v oblasti budování informačních systémů orgánů kraje, jeho organizačních složek a jejich provázání s ostatními systémy veřejné správy na území kraje i mimo něj. Dále vychází z potřeby stanovit základní směry rozvoje informatizace při zabezpečení oprávněných informačních potřeb občanů kraje a subjektů působících na území kraje. Stejně tak je nutné se zaměřit nejen na pouhé zkvalitnění dostupnosti informací občanů kraje, ale také na jejich informační obsah. Součástí této strategické oblasti je také

podpora zkvalitnění internetového pokrytí kraje a vytvoření páterní internetové sítě Olomouckého kraje, které bude znamenat zlepšení přístupu občanů k informacím.

- **Lidské zdroje – dostupnost a pružnost pracovní síly**

Záměrem tohoto tématu je rozvoj lidských zdrojů jsou jedním z hlavních bohatství tohoto regionu nezbytným pro jeho rozvoj, a proto finance do nich vložené jsou skutečnou investicí. Hlavním záměrem je zajistit dostupnost kvalitního vzdělání, sociální a zdravotní péče s cílem zvýšit dostupnost a pružnost pracovní síly. Podpora je tedy směřována jednak na rekvalifikace a profesní vzdělávání, které umožní zvýšit zaměstnatelnost stávající pracovní síly, dále na podporu sekundárního školství s cílem zajistit novou kvalifikovanou pracovní sílu. Nakonec je záměrem této oblasti zajištění dostupných a pružně reagujících sociálních služeb, které by měly lidem, kteří chtějí pracovat, tuto možnost umožnit, včetně osob zdravotně postižených.

3.3. Priority programu rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje.

Navrhované Priority rozvoje kraje vycházejí ze shora uvedené strategie, a současně berou v potaz i očekávané intervence strukturálních fondů v příštím programovém období, jak jsou naznačeny v (návrhu) „Community Strategic Guidelines“ a jak vyplývají z priorit Národního rozvojového plánu ČR na léta 2007 – 2013, schválených vládou.

Navrhované priority jsou následující:

1. Modernizace ekonomiky, znalostní ekonomika a rozvoj metropolitních území
2. Stabilizace a rozvoj nemetropolitních oblastí, menších městských center a venkova (včetně technické infrastruktury na venkove) (řešení regionálních disparit)
3. Rozvoj lidských zdrojů a podpora vzdělanosti, podpora růstu kvality vzdělávací infrastruktury
4. Dostupnost a dopravní a informační infrastruktura, včetně návazných funkcí
5. Sociální služby a zlepšování životních podmínek (v souvislosti s ekonomickým rozvojem kraje).

Metodická poznámka:

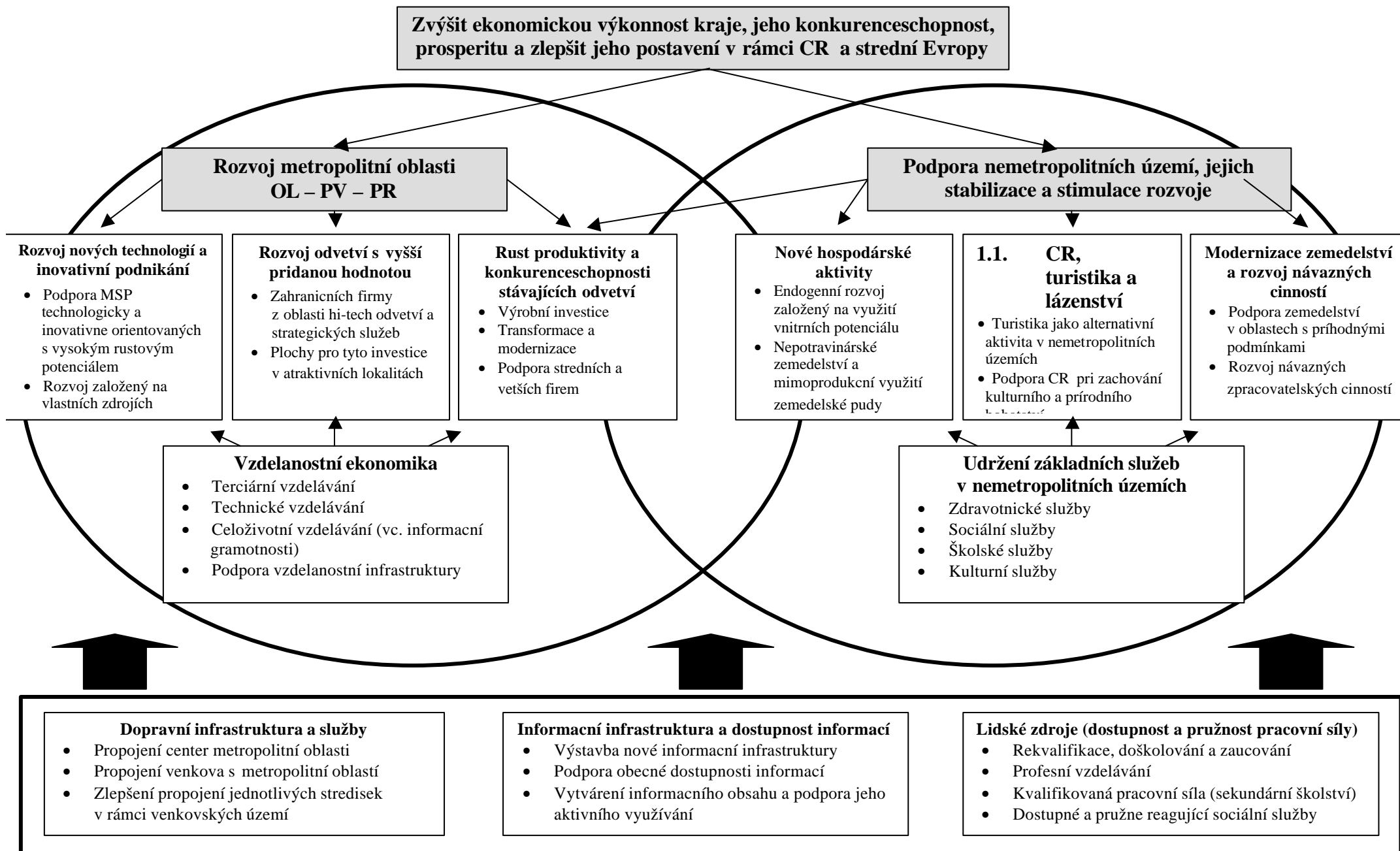
V textu strategie i dále v textu priorit a opatření je území kraje důsledně rozdělováno na metropolitní oblast – centrální silně urbanizované území kraje – a na oblast nemetropolitní, výjimečně též periferní, která je představována sítí středních a menších měst a jejich zvětsí části venkovského zázemí. Vzhledem ke specifickému charakteru sídelní soustavy není název venkovská oblast zcela na místě právě vzhledem k tomu, že na síť (někdy i malých) městských obcí je zde vázána celá řada funkcí, které slouží i jejich, často rozsáhlému zázemí. A naopak, rozvoj ekonomických funkcí (průmysl, služby) se často odehrává v zázemí těchto měst právě proto, že zázemí jsou na městská centra vázána.

Vedle toho se i v centrální, silně urbanizované části, či na jejích okrajích nacházejí nepřilíhající rozsáhlá území s výrazně venkovským charakterem, specifickým pro území střední Moravy.

Jak ve strategii, tak v prioritách a opatřeních se příslušné aktivity, směřované do jedné či druhé oblasti mohou a budou podporovat přiměřeným způsobem i v oblasti opacné.

SCHEMA ROZVOJOVÉ STRATEGIE OLOMOUCKÉHO KRAJE

Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje

4. Priority a opatření

1. Priorita: Modernizace ekonomiky kraje a rozvoj metropolitních území

1.1. Příprava průmyslových či víceúčelových hospodářských zón a zkvalitňování nabídky stávajících zón; podpora přímých (vnějších) investic

Opatření je zaměřeno na přilákání investic (zejména zahraničních) do regionu, jejichž prostřednictvím budou nastartovány a stimulovány zásadní změny mikroekonomického i makroekonomického prostředí a zároveň zvýšena míra zapojení regionu do světové ekonomiky. Duraz je kladen na maximalizaci multiplikacního efektu stávajících i nové příchozích investic.

Úspěšnost v získávání přímých investic, především investic na zelené louce, je determinována investiční atraktivitou regionu. Významným faktorem investiční atraktivity je nabídka kvalitních rozvojových ploch a podnikatelských nemovitostí. Proto bude podpora zaměřena na přípravu rozvojových ploch vybavených potřebnou technickou infrastrukturou. Důležitou součástí přípravy rozvojových ploch bude výstavba místních přípojných komunikací, jež je podporována v rámci opatření 4.2.

Hlavní centra metropolitní oblasti kraje se vyznačují relativně rozsáhlými plochami brownfields. Ačkoliv je regenerace brownfields obecně náročnější oproti vybudování nových ploch na zelené louce, bude podpora regenerace brownfields součástí přípravy rozvojových ploch v kraji. Brownfields území se nacházejí v polohově atraktivních lokalitách metropolitních center. Především však tato strategie má nesporné environmentální výhody, což zvyšuje její společenský přínos v dlouhodobějším horizontu. Navíc představují preferovanou oblast intervence v rámci strukturálních fondů. Tato skutečnost je důležitá vzhledem k finanční náročnosti tohoto opatření. Je zřejmé, že klíčový podíl zdroje na realizaci tohoto opatření bude muset být získán mimo vlastní rozpočet kraje.

Navržené opatření je zaměřeno na přilákání strategicky významné investice, která přinese rozvojový potenciál díky rozvoji nových aktivit a iniciaci místních přidružených výroby. Pozornost bude soustředěna především na „medium-tech“ obory, které přispějí ke zvýšení technologické úrovně místní ekonomiky. V tomto kontextu bude podporován aktivní marketing regionu ve spolupráci se specializovanými státními subjekty (zejména Czechinvest), který by identifikoval vhodné obory a propojil je s existujícím místním potenciálem. Realizovaný marketing musí být založen na seriózní analýze místního potenciálu a cílu.

Cílem opatření není danou investici do regionu pouze přilákat, ale v současné době silně konkurenčním prostředí tuto investici dále rozvíjet a zajistit tak její větší přínos pro region. Tohoto cíle bude dosaženo prostřednictvím vytváření vazeb (podpora místních subdodavatelů, informační systém soustředící místní nabídku firem ke spolupráci apod.) stávajících i nové příchozích investorů k regionu, což vytvoří předpoklady pro zvýšení jejich postavení ve firemní hierarchii a tím růstu kvalitativní struktury místní ekonomiky. Součástí místní after-care politiky bude podpora zavádění a následná propagace systému certifikace kvality a jakosti produkce místních firem.

Součástí moderní ekonomiky založené na vysoké přidané hodnotě produkce je intenzivní dělba práce a využívání specializovaných výrobních služeb. Příliv subjektů ze sféry progresivního terciéru bude iniciován podporou zřízení informačního systému soustředujícího nabídku kvalitních prostor vhodných pro investory působící v oblasti produktivních služeb.

Aktivita:

- Příprava moderních rozvojových ploch v atraktivních lokalitách včetně asistencních služeb
- Regenerace „brownfields“ z cílem jejich opetovného ekonomického využití
- Aktivní regionální marketing s cílem přilákání významné, strategické zahraniční investice (marketingové analýzy, studie, informační zdroje/systémy)
- Rozvoj následné péče o strategické investory, kteří jsou v regionu zastoupeni (podpora místních subdodavatelů, školení a rekvalifikace pracovních sil, informační systém soustřeďující nabídku místních firem ad.)
- Zavádění a následná propagace systému certifikace kvality a jakosti produkce místních firem
- Zřízení informačního systému soustřeďujícího nabídku kvalitních prostor vhodných pro (zahraniční) investory působící v oblasti produktivních služeb

Nositelé:

- Soukromní developeri
- Mesta, obce
- Kraj

1.2. Rozvoj produkční základny kraje

Podpora změny struktury produkční základny vychází z potřeby zvýšit mezinárodní konkurenceschopnost místní ekonomiky z cílem vytvoření dostatečného počtu pracovních příležitostí. Základním úkolem je stimulovat stávající ekonomické subjekty s vysokým rozvojovým potenciálem k tomu, aby se dále rozvíjeli především v oblasti výroby a služeb s vysokou přidanou hodnotou.

Toto opatření je zaměřeno na strategické posílení ekonomiky Olomouckého kraje prostřednictvím diverzifikace jeho ekonomické základny. Tím se soustřeďuje především na metropolitní území kraje, kde je soustředěn největší rozvojový potenciál. Samozřejmě není opomíjen ani potenciál nemetropolitních oblastí, v nichž také existují určité možnosti pro rozvoj nových ekonomických činností s vysokou přidanou hodnotou, a které budou rovněž podporovány.

Zatímco opatření 1.1 je zaměřeno na rozvoj produkční základny kraje prostřednictvím příchodu významných investorů, základem opatření 1.2 je podpora zavádění nových technologií ve vybraných malých a středních firmách. Tato podpora bude vysoce selektivní a bude podložena hloubkovou analýzou zaměřenou na identifikaci cílových oborů, příp. výroby. Opatření je zacíleno pouze na perspektivní malé a střední podniky, nikoliv na přežívající podniky neschopné účinné restrukturalizace. Součástí podpory zavádění nových technologií je podpora energeticky méně náročné výrobní technologie. Zlepšení účinnosti spotřeby energie a dosažení výrazných úspor je většinou spojeno se značnými novými investicemi do výrobního procesu. Malé a střední podniky obvykle nemají prostředky, jimiž by tyto investice pokryly. Na projekty zaměřené na úsporu energetické náročnosti ekonomiky je možné získat významné zdroje z fondu politiky hospodářské a sociální soudržnosti (ze strukturálních fondů).

Spontánní snaha místních ekonomických subjektů o zvýšení kvality své produkce a tím zvýšení přidané hodnoty výroby bude posílena podporou získání mezinárodních certifikátů (např. ISO). Kraj by měl usilovat o celkové zvýšení povědomí MSP o významu mezinárodních certifikátů a podporovat podniky při jejich získávání.

Aktivita:

- Analýza místní ekonomiky za účelem selektivního zamerení opatření
- Zavádění nových technologií a inovací do výroby a adaptace na průmyslové změny
- Zavádění technologií snižujících energetickou náročnost výroby
- Získávání mezinárodních certifikátů (napr. ISO)

Nositelé:

- Malé a střední podniky (s počtem do 249 zaměstnanců)
- Poradenské firmy (certifikační)
- Hospodářská komora

1.3. Rozvoj začínajících a existujících malých a středních podnikatelů v inovačních a technologicky orientovaných firmách

Malé a střední podniky (MSP) představují stabilizující prvek ekonomiky. Dokáží pružně reagovat na poptávku na trhu a přizpůsobovat se jí. Dále mají vysoký potenciál absorbovat nezaměstnanost, která vzniká v důsledku strukturálních změn. Cílem tohoto opatření je podpora vzniku a rozvoje MSP, které se orientují na podnikání v technologicky náročných oborech s vysokým potenciálem generovat inovace. Oproti předchozímu opatření je opatření 1.3 orientováno na rozvoj MSP generujících (a s potenciálem generovat) technologické inovace.

Malé i střední podniky mají obvykle nevýhodu v horší dostupnosti vysoce kvalifikovaných služeb a financování. Zkušenosti ze světa ukazují, že největší dynamiku růstu vykazují právě malé a středně velké podniky. Podpora je proto zaměřena na přiblížení specializovaných a vysoce kvalitních služeb MSP, kteří podnikají v technologicky náročných oborech. Podporován bude vznik subjektů specializujících se na poskytování specializovaných služeb specifické skupině podnikatelů v rámci jednoho nebo několika intenzivně propojených oborů/výrob. Rozvoji a sdílení specifických služeb stejně jako specifických forem vzájemné spolupráce MSP napomáhá vzájemná blízkost zainteresovaných aktérů. Proto budou podporovány zařízení, rozvoj a provoz inkubátorů výzkumných, vývojových a inovačních podnikatelských aktivit. Za stejným účelem budou podpořeny tematická, oborová setkávání podnikatelů (workshopy, specializované veletrhy, konference).

Firmy zaměřené na inovace a technologie celí často vysokým nákladům na pořízení potřebného technologického vybavení. Jelikož inovace mnohdy vznikají na základě využívání jiným subjektem patentovaných poznatků a technologií, mohou inovující firmy celit významným nákladům na získání potřebných licencí. Podpora proto bude zaměřena na nákup licencí k využívání patentů přímo souvisejících podnikatelskou činností zaměřenou na inovace a technologie. Součástí podpory bude též zavádění vysoce sofistikovaných technologií nezbytných pro rozvoj inovace a technologicky zaměřené podnikatelské činnosti. Podpora zavádění technologií a nákupu patentových licencí bude vysoce selektivní a bude založena na důkladné analýze existujících technologicky orientovaných firem v kraji. Na základě této analýzy budou identifikovány podporované obory/výroby. Vzhledem k tomu, že sdílení sofistikovaných poradenských služeb není v českých podmínkách rozšířeno, bude podpora zaměřena také na nákup sofistikovaných poradenských služeb v oblastech technologií, marketingu, financování, propagace apod.

Výše popsaná specificky zameraná podpora má za cíl napomoci rozvoji nových progresivních oborů, které budou silně svázány s místním regionem a budou tak základním pilířem místní ekonomiky a zdrojem pracovních míst. Základním strategickým cílem regionálního ekonomického rozvoje je vytvoření firem, jejichž konkurenceschopnost je založena na inovací schopnosti, a které jsou hluboce svázány s místním prostředím (nejen v ekonomickém slova smyslu). Proto se vysoce selektivní podpora dílcích oborů/výrob, která může být některými aktéry nahlížena jako nespravedlivá a diskriminující, vyplatí. Nicméně její realizace musí být založena na pečlivém výběru podporovaných podnikatelských aktivit a důsledném monitoringu. Hodnocení pak musí být dlouhodobého charakteru a nesmí podléhat volebnímu cyklu.

Aktivity:

- Rozvoj společně sdílených podnikatelských služeb (informace, konzultací služby, internacionalizace, marketing a řízení, podpora exportu)
- Zřízení, rozvoj a provoz inkubátoru výzkumných, vývojových a inovací podnikatelských aktivit
- Tématická, oborová setkávání podnikatelů (workshopy, specializované veletrhy, konference)
- Tématické výjezdy, ukázka praktických zkušeností
- Společné projekty (MSP vzájemně, MSP&výzkum/vývoj)
- Analýza místní ekonomiky zameraná na selekci oborů/výrob ke specializované veřejné podpoře
- Zavádění progresivních technologií ve vybraných oborech/výrobách přímo sloužících inovací nebo technologicky orientované podnikatelské činnosti
- Nákup licencí k využívání patentovaných poznatků a technologií
- Nákup specifických vysoce kvalitních poradenských služeb
- Studie, analýzy

Nositelé:

- MSP, Podnikatelská a Profesní sdružení
- Hospodářská komora
- Kraj
- Obce

1.4. Podpora výzkumu, vývoje a designu a rozvoj spolupráce v této oblasti

Restrukturalizace ekonomiky, jakkoliv nezbytná, způsobila zejména v průmyslu výraznou redukci až likvidaci výzkumných, vývojových a konstrukčních kapacit. Inovací schopnost průmyslu však zásadním způsobem ovlivňuje konkurenceschopnost, rentabilitu a tvorbu vysoké přidané hodnoty produkce ekonomiky jako celku. Velmi vysoká závislost ekonomiky na zahraničních investorech tento problém jen umocňuje. Většina zahraničních investic nepředstavuje ty části mezinárodních společností, které jsou zaměřeny na výzkum a vývoj. Pokud ano, tak mají tendenci se koncentrovat do Prahy a Brna. Na základě této skutečnosti je navržené opatření zaměřeno na podporu rozvoje výzkumu a vývoje v Olomouckém kraji.

Navržené opatření je rozděleno do dvou částí. První se věnuje rozvoji potenciálu místních vědecko-výzkumných institucí, druhá část se věnuje podpoře výzkumu, vývoje a designu v podnikovém sektoru. Důraz v obou oblastech je kladen na vzájemnou spolupráci a tvorbu kontaktu mezi vědecko-výzkumnými institucemi a podnikatelským sektorem.

Podpora rozvoje vědecko-výzkumného potenciálu bude selektivní, zaměřena na výzkumné a vzdělávací obory přímo související sinovace-technologickým profilem místní ekonomiky. Tento profil bude stanoven na základě podrobné empirické analýzy místní ekonomiky. Na jejím základě bude stanovena regionální inovační strategie, která bude navazovat na Strategii rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje.

V rámci vybraných (na základě inovace-technologického profilu místní ekonomiky) výzkumných oborů bude podpořena kooperace místních univerzit se zahraničními univerzitami a výzkumnými odděleními podniku. Budou podpořeny výmenné i jednostranné stáže místních i zahraničních odborníků. Cílená podpora bude dále zaměřena na aplikovaný výzkum ve vybraných oborech na místních vysokých školách a jiných výzkumných institucích. Příznivý efekt na rozvoj podporovaného výzkumu bude mít podpora nákupu výsledku výzkumu místních výzkumných institucí místními firmami. Tento podpurný nástroj bude přispívat k iniciaci místní spolupráce mezi výzkumnou a podnikovou sférou.

V oblasti firemního výzkumu, vývoje a designu bude podpořeno další vzdělávání vysoce kvalifikovaných zaměstnanců firem, jejichž hlavní náplní práce je firemní výzkum nebo vývoj. Podpora bude dále zaměřena na zahraniční stáže a pobyty těchto zaměstnanců přímo související s výzkumne-vývojovou činností dané firmy. Předmětem podpory budou konkrétní projekty inovací, na nichž spolupracují místní firmy s výzkumnými institucemi (nikoliv nezbytně místními), musí se však jednat o firmy v oborech vybraných na základě inovace-technologického profilu kraje.

V rámci navrženého opatření bude podpořeno zřízení informačního systému centrální nabídky partnerské spolupráce na úseku výzkumu, vývoje a inovací s participací podnikatelských subjektů, výzkumných ústavů a škol. Důraz bude kladen na vyhledávání nabídek spolupráce v zahraničí a zahraniční prezentaci místních nabídek spolupráce.

Předmětem podpory bude zřízení a rozvoj vědecko-technologického parku(u). Avšak tato podpora bude aplikována pouze v delším horizontu po implementaci výše uvedených aktivit. Klíčovým předpokladem uplatnění této podpory bude silná poptávka konkrétních vzájemně spolupracujících firem a výzkumných institucí, která bude podpořena existencí inovací nebo projektu prokazatelně dokončujících technologickou inovaci.

Aktivita:

- Vytvoření inovace-technologického profilu místní ekonomiky
- Příprava a realizace regionální inovační strategie
- Výmenné i jednostranné stáže místních i zahraničních odborníků
- Základní i aplikovaný výzkum na místních vysokých školách a jiných výzkumných institucích ve vybraných oborech
- Podpora přenosu výsledku výzkumu odjinud do vybraných místních oborů/firem
- Vzdělávání vysoce kvalifikovaných zaměstnanců firem, jejichž hlavní náplní práce je firemní výzkum nebo vývoj
- Vytvoření programu stáží a stipendií pro technické a výzkumné pracovníky firem pro pobyt v zahraničí, kteří se účastní konkrétního projektu z oblasti vývoje a výzkumu
- Spolupráce místních firem a univerzit za účelem řešení společných inovačních projektů
- Zřízení informačního systému centrální nabídky partnerské spolupráce na úseku výzkumu, vývoje a inovací s participací podnikatelských subjektů, výzkumných ústavů a škol
- Zřízení a rozvoj vědecko-technologického parku(u).

- Nová vysoká škola technického zaměření

Nositelé:

- Kraj, obce
- Vysoké školy
- Podniky
- Vedeckotechnologické parky
- Clustery
- Hospodářské komory
- Odborné školy

2.Priorita: Stabilizace a rozvoj nemetropolitních oblastí (včetně informacích technologií)

2.1. Rozvoj technické infrastruktury

Kvalitní technická infrastruktura představuje základní podmínku socioekonomického rozvoje. Je nepostradatelná jak pro rozvoj ekonomických aktivit, tak pro zajištění mnoha potřeb moderního života. Cílem tohoto opatření je zajistit určitou standardní úroveň technické infrastruktury ve městech mimo metropolitní oblast a na venkove tak, aby byl umožněn rozvoj moderních ekonomických činností a aby byly vytvořeny podmínky pro plnohodnotný život místních i případných nové příchozích obyvatel.

Důsledkem koncentrace rozvojové aktivity do tzv. střediskových obcí v období před rokem 1989 je hluboké a dosud mnohde přetrvávající podinvestování základní technické infrastruktury, zejména ve venkovských obcích. Z tohoto důvodu je část tohoto opatření zaměřena na vy/do-budování chybějících sítí základní technické infrastruktury. Zejména se jedná o infrastrukturu spojenou se zásobováním nezávadnou pitnou vodou a s odvodem a čištěním odpadních vod. Kromě dobudování chybějících sítí je zapotřebí modernizace nebo rozšíření stávajících sítí ve městech mimo metropolitní oblast s důrazem na zvýšení bezpečnosti a bezporuchovosti jejich fungování.

Kvalitní a spolehlivá technická infrastruktura je nezbytnou součástí moderního života a její existence přispívá ke stabilizaci místní socioekonomické situace v obci, jelikož omezuje motivace produktivních složek populace k migraci a vytváří základní předpoklad rozvoje místní ekonomické aktivity. V oblastech s atraktivním přírodním prostředím přispívá k příchodu nových obyvatel hledajících bydlení, což může posléze iniciovat další rozvojové aktivity. Lze totiž předpokládat, že příliv nových obyvatel obecně zvýší místní rozvojový potenciál prostřednictvím příchodu ekonomicky úspěšných obyvatel.

Nicméně výše uvedená základní technická infrastruktura představuje pouze nezbytnou, nikoliv však dostatečnou podmínku potřebné infrastruktury. Velmi rychle roste význam infrastruktury umožňující využití informacích a komunikačních technologií, zejména pak internetu. Součástí navrženého opatření je proto zavádění internetu v jednotlivých obcích s důrazem na zajištění moderních standardů kapacity přenosu dat umožňující jeho všestranné využití. V případě veřejných institucí (místní správa, školy, knihovny) bude podporováno zavádění koncových uživatelských sítí včetně příslušenství. Součástí cíle zpřístupnit a zvýšit využívání ICT je vybudování veřejných IKT¹ a PIAP² center. Cílovým stavem by měla být existence alespoň PIAP centra v každé obci. Budování IKT center by mělo být spojeno s národními cíli přeměny škol na místní centra vzdělanosti a informací a zaměřeno na jejich širší využití (např. jako místa vzdělávacích kurzů v oblasti využití IT).

V dlouhodobějším horizontu skýtá internet relativně významný rozvojový potenciál pro nemetropolitní oblasti s atraktivním prostředím pro život. V moderní ekonomice vznikají pracovní místa, jejichž plnění již není závislé na fyzické přítomnosti člověka na pracovišti (obvykle ve městě). Tato skutečnost vytváří prostor, pro zpomalení (v některých případech i zvrácení) nepříznivých trendů v nemetropolitních oblastech, kterými jsou selektivní migrace kvalifikovaných a mladých obyvatel z těchto oblastí, čímž se dramaticky snižuje místní potenciál socioekonomického rozvoje.

---

¹ Veřejně přístupná místnost s 2 a více počítači připojenými k internetu.

² PIAP – Public Internet Access Point – veřejně přístupný počítač s připojením k internetu.

Technická infrastruktura představuje základní umožňující podmínku místního rozvoje. Vzhledem k omezeným zdrojům kraje však nebude podpora v rámci navrženého plošná, nýbrž selektivní s důrazem na existenci návazných rozvojových aktivit. Cílem koncentrace zdroje je maximální synergický efekt. Pozornost musí být věnována provázání podporovaných aktivit s aktivitami ostatních opatření.

Aktivity:

- Zavádění a dobudování vodovodních sítí
- Vybudování/modernizace systému odvodu a čištění vod včetně COV
- Zavádění širokopásmových přípojek do obcí
- Budování center/míst veřejného přístupu k internetu
- Alternativní energetické zdroje (obnovitelné, šetrné, místní zdroje energie)
- Protipovodňová opatření
- Výstavba místních komunikací
- Nakládání s odpady (recyklace)

Nositelé:

- Obce
- Kraj
- Organizace zřízené obcemi, krajem, státem
- Podniky
- Svazky obcí

2.2. Podpora malého a středního podnikání mimo centrální urbanizovanou část kraje zejména cestou využití místních surovin a tradičních produktů.

V rámci oblasti podpory podnikání se strategie Olomouckého kraje zaměřuje především na zvýšení mezinárodní konkurenceschopnosti regionu. Proto je pozornost věnována zejména rozvoji podnikatelského prostředí v metropolitních oblastech kraje s důrazem na rozvoj znalostní ekonomiky. V koherentní strategii však musí být reflektována též potřeba rozvoje podnikání v mimo metropolitní oblasti regionu.

Podnikání zde nesmí být chápáno jako synonymum drobných, mnohdy málo perspektivních výrobních a služebních s nízkou přidanou hodnotou. Také v menších městech i na venkově existuje potenciál pro výrobu (v menší míře pro služby) s vyšší přidanou hodnotou. Tento potenciál je spojen s inovativním využitím široce dostupných místních surovin. Inovativní v tomto kontextu znamená především dílčí inovace technicky nenáročné nebo netechnické povahy, které lze očekávat od malých a středních firem. Jiným typem inovace je nalézání nových trhů pro specifické výrobky z místních surovin. Podpora v rámci navrženého opatření je zaměřena dvěma směry. První představuje rozvíjení existujícího potenciálu pro produkci s vyšší přidanou hodnotou založenou na využívání surovin a výrobků produkovaných mimo metropolitní území kraje, přičemž důraz bude kladen na potenciál generovat dílčí inovace. Druhým směrem je podpora a stabilizace místního drobného podnikání včetně podpory samozamestnávání.

Základem prvního směru podpory navrženého opatření je identifikace existujících výrobních/oborů s vyšší přidanou hodnotou mimo metropolitní území, které jsou založeny na místních surovinách (např. specializované využití dřeva, specifické typy potravin, výroba založená na specifickém zpracování zemědělských komodit apod.).

V rámci identifikovaných výrobních/oborů bude podporována technologická modernizace výroby, rozšiřování podnikatelských nemovitostí, nákup poradenských služeb a spolupráce s místními

vzdělávacími institucemi. Tato podpora bude vysoce selektivní a zacílená na výroby/obory, které jsou založeny na využívání surovin a produktu vytvářených v místě. Tímto bude dosahováno územně zacíleného multiplikacího efektu, jenž bude přispívat ke stabilizaci pracovního trhu mimo centrální urbanizovanou (metropolitní) část kraje.

Druhý smer zamerení podpory má charakter stabilizační a je zameran na podporu stávajících a vznik nových podnikatelů zameraných na provoz místních drobných výroby a služeb. Prímá podpora je zameraná na oblasť nabídky místních podnikatelských prostor, pričom bude kladen dôraz na územní organizaci společnosti. Tzn. bude preferována podpora nabídky podnikatelských prostor v obcích, které představují lokální centrum a kde je potenciál pro nabídku prostor pro více podnikatelů a zároveň minimalizováno riziko, že podporené prostory nebudou využity k podnikání po případném ukončení činnosti původního podnikatele(u). Zvláštní pozornost bude venována regeneraci a využití zchátralých zemědělských objektů ve vlastnictví Pozemkového fondu ČR. Podnikatelskými prostory nejsou myšleny dílny drobných výrobců.

Dále budou podporovány aktivity zamerané na zvýšení dostupnosti informací a specifického vzdělání v oblasti založení a vedení podnikatelské činnosti. V případě vzdělávání bude podporená nabídka vzdělávacích kurzů integrujících praktické znalosti v oblasti legislativní, danové, účetnictví a provozní činnosti fyzické osoby podnikatele. Přiblížení poradenství a nových informací bude iniciováno podporou dostupnosti kvalitních informací pro podnikatele.

Aktivity:

- Analytické práce zamerané na identifikaci výroby a oborů, mimo metropolitní oblast kraje, vhodných k cílené podpoře
- Analytické práce zamerané na monitoring vývoje ekonomiky v regionu za účelem průběžné modifikace podpurného systému
- Zavádění technologií zvyšujících produktivitu práce
- Nákup a zavádění technologií umožňujících nové využití místních surovin
- Rozšíření podnikatelské nemovitosti za účelem zavedení nové výroby
- Nákup specializovaných poradenských služeb
- Spolupráce s místními vzdělávacími institucemi
- Výstavba/rekonstrukce nemovitostí mimo metropolitní oblast určených k podnikání
- Vzdělávání v oblasti založení a vedení podnikatelské činnosti
- Zkvalitnění sítě informacních center
- Marketing a propagace místních produktů
- Podpora přípravy projektu (technická a projektová dokumentace)
- Zkvalitnění práce informacních center
- Podnikatelské inkubátory

Nositelé:

- Kraj
- Profesní komory (hospodářská, agrární, potravinářská)
- Obce
- Školy
- Podniky
- NNO
- Úřady práce

2.3. Zvýšení konkurenceschopnosti, kvality a intenzity zemědělství a rozvoj mimoprodukčních funkcí zemědělství a návazných zpracovatelských činností.

Znamná část Olomouckého kraje disponuje mimořádně vhodnými přírodními podmínkami pro zemědělskou činnost. Důsledkem těchto podmínek je existence silné zemědělské tradice, včetně specifického know-how, a relativně vysoký podíl zemědělství v odvětvové struktuře místní ekonomiky. Navržené opatření se zaměřuje na celkový rozvoj odvětví prostřednictvím tří cílů. Prvním je zvýšení produktivity zemědělské výroby a tím konkurenceschopnosti místních zemědělských firem. Druhým diverzifikace zemědělských činností a rozvoj návazných zpracovatelských činností. Třetím cílem pak rozvoj mimoprodukčních funkcí zemědělství. Aktivita zaměřené na plnění těchto cílů jsou vzájemně provázány.

Podpora konkurenceschopnosti místních zemědělských firem je založena na podpoře získávání a zavádění nových technologií. V případě prvotní zemědělské produkce je nezbytné, aby podpora byla cíleně selektivní v závislosti na přírodních podmínkách. Tato podpora má strategický charakter a je tudíž zaměřena na celkové zvýšení produktivity primární zemědělské výroby v příznivých oblastech, které jsou schopny dlouhodobé konkurence a nikoliv konkurence krátkodobé závislé na veřejné intervenci. Podpora má tedy napomoci odstranění relativně zastaralé technologické úrovně primární zemědělské produkce v oblastech s příznivými přírodními podmínkami.

Vzhledem k existenci evropské nadprodukce základních zemědělských komodit je nezbytné diverzifikovat ekonomické činnosti zemědělských firem, které jsou stále významnými zaměstnavateli na venkově. Diverzifikace u sebe skrývá navíc potenciál pro vytvoření dalších nových návazných zpracovatelských činností. Příkladem tohoto produkčního řetězce může být více. Pěstování speciálních komodit pro kosmetický nebo farmaceutický průmysl s následným základním zpracováním komodity. Nebo nalezení tzv. tržních výklenku např. v oblasti netradicních pochutin a přizpůsobení části primární produkce objevenému dílčímu tržnímu segmentu. Znamný potenciál včetně návazné zpracovatelské činnosti skýtá pěstování komodit pro oblast alternativních paliv. Rozvoj této oblasti lze iniciovat podporou zavádění energetických zařízení na využívání biomasy.

Základním předpokladem diverzifikace je jednak podpora objevování nových příležitostí a dále podpora získání a zavedení potřebných technologií. Pro cílenou podporu nákupu a zavádění technologií souvisejících s diverzifikací je nezbytné identifikovat prioritní obory, jejichž rozvoj bude podporován. Tato identifikace musí být založena na hloubkové empirické analýze a výsledný podporný systém musí být citlivě aplikován s důrazem na zachování tržních impulsů a motivací dotčených aktérů.

Významnou oblastí pro diverzifikaci činností a návazné zpracovatelské činnosti představuje oblast bio-potravin. Prostřednictvím cíleného marketingu a zavedení systému certifikace bude vytvářena místní poptávka. Rozvoj místní tradice a zkušeností s produkcí a užíváním bio-potravin se v delším horizontu stane základem pro rozvoj tohoto oboru v regionu.

Zemědělství bylo (a stále je) spojováno výhradně s produkcí potravin. V období nadprodukce a zvýšené pozornosti společnosti venované udržování a tvorbě kulturní krajiny je zapotřebí rozvíjet mimoprodukční funkce zemědělství. Mimoprodukční funkce zemědělství budou stále více preferovány ve Společné zemědělské politice, kde budou připraveny významné finanční zdroje na jejich podporu. Proto budou finanční zdroje kraje v oblasti podpory mimoprodukčních funkcí zemědělství zacíleny na konkrétní akce, které budou svázány se vznikem nebo rozvojem nezemědělské činnosti. Zejména se jedná o podporu

Aktivita:

- Nákup a zavádění nových technologií významně zvyšujících produktivitu primární zemědělské produkce
- Nákup a zavádění technologií nezatežujících životní prostředí
- Specializované poradenské služby související s nákupem a zaváděním nových technologií
- Analytické práce zaměřené na identifikaci současných trendů diverzifikace s důrazem na identifikaci nadějných oborů/cinností
- Specializované studie zaměřené na analýzu nepotravinářského využití zemědělských komodit
- Nákup a zavádění nových technologií přímo se vztahujících k diverzifikaci aktivit zemědělských firem
- Zavádění energetických zařízení na využívání biomasy
- Marketing zemědělské produkce a biopotravin
- Přeměna zemědělské půdy za účelem mimoprodukčního využití
- Investice do péče o krajinu včetně revitalizace krajinných prvků zvyšujících její atraktivitu.
- Extenzivní hospodářství v oblastech zvláštního režimu

Nositelé:

- Svazky obcí
- Podnikatelé
- NNO
- Profesní komory

2.4. Rozvoj cestovního ruchu

Navržené opatření se vztahuje k rozvoji cestovního ruchu (dále jen CR), který může představovat významný podíl příjmu místní ekonomiky. Charakter potenciálu CR v Olomouckém kraji spočívá v široké nabídce atraktivit, které jsou doposud nerovnoměrně využívány a to především v porovnání metropolitního, městského a venkovského CR, jak dokazují statistiky návštěvnosti. Proto musí být kladen důraz na jejich vyvážený rozvoj.

Opatření je prioritně zaměřeno na rozvoj CR mimo metropolitní oblast kraje. Tato kategorie CR představuje jednu z možností, jak diverzifikovat strukturu ekonomických činností na mimo metropolitní oblast. Ačkoli nemůže být hlavním zdrojem příjmu místní ekonomiky, představuje podstatnou možnost pro získání dodatečného příjmu a vznik pracovních míst.

Cílem opatření je podpora zaměřená na zvýšení návštěvnosti, prodloužení pobytu a spokojenosti návštěvníků a turistů v Olomouckém kraji.

Podpora CR bude zaměřena na rozvoj infrastruktury, suprastruktury a marketingových aktivit. V rámci podporovaných aktivit je zahrnuta výstavba/rekonstrukce nemovitostí zaměřených na vznik a rozvoj agroturistiky, informačních center, ubytovacích a stravovacích zařízení, budování systému značení a doprovodné infrastruktury pro sportovně-rekreační aktivity. Jedná se například o sportovní zařízení, cyklostezky, hypotezky, lyžařské běžecké stezky, aj. Budou podporovány zejména stezky, které přispějí k rozšíření nabídky a dostupnosti atraktivit (např. hřebčiny, historické památky, vodní plochy, eko-farmy ad.). Dále budou podporovány aktivity zaměřené na revitalizaci kulturních a církevních památek s cílem rozvoje nabídky kulturní a církevní turistiky.

Vedle budování infrastruktury CR je zapotřebí se zaměřit na poskytované služby. Základem je kvalitní nabídka služeb, které lze dosáhnout permanentním vzděláváním personálu a zavedením systému certifikace kvality. Opatření bude směřovat rovněž k posílení tradičních kulturně-společenských akcí a rozvoji kongresové a incentivní turistiky.

Podporu CR, a to zejména v případě podpory CR na venkove, je dále nezbytné provázet s podporou mimoprodukcí funkcí zemědělství, zejména pokud jde o revitalizaci krajinných prvku zvyšujících její atraktivitu.

V oblasti marketingu budou podporovány aktivity zaměřené na zvýšení povědomí o cílové destinaci na vytípaných domácích a zahraničních trzích, na zajištění pozic produktu a jejich prodeje ve spolupráci s průmyslem cestovního ruchu. Součástí marketingových aktivit je maximalizovat zdroje spolupráci se soukromým sektorem a touroperátory.

Aktivita:

- Projekty zaměřené na propagaci místního CR v České republice i v zahraničí
- Podpora marketingu a propagací produktu CR
- Podpora lidových tradic a folkloru
- Podpora lázeňství jako významného odvětví CR v Olomouckém kraji
- Projekty zaměřené na zavádění a prezentaci systému standardizace nabízených služeb
- Porádání významných společenských akcí (konference a kongresy, sportovní akce apod.) ve významných destinacích CR v kraji
- Rozvoj systému značení
- Výstavba/rekonstrukce nemovitostí přímo sloužících CR
- Výstavba účelových sportovních zařízení zvyšujících nabídku volnecasových aktivit v místě realizace CR
- Výstavba účelových cyklostezek, lyžařských běžeckých tras a hypotezek v oblastech koncentrace CR
- podpora pilotních projektu turistiky (napr. agrofarmy)
- Rekonstrukce (prednostne viditelných) kulturních památek
- Podpora regionálního marketingu a informovanosti návštěvníku regionu
- Tvorba informacích systému pro turisty v regionu.

Nositelé:

- Sdružení cestovního ruchu
- Hospodářská komora (sekce turistiky a CR)
- NNO
- Kraj
- Podnikatelé
- Sdružení obcí
- Universita Palackého a školy se zaměřením na cestovní ruch

3. Priorita: Rozvoj lidských zdrojů a podpora vzdělanosti, včetně vzdělávací infrastruktury

3.1. Vybudování optimálního vzdělávacího systému a harmonizace středního a vyššího odborného školství s potřebami trhu práce, požadavky zaměstnavatele a specifiky regionu

Nezbytnou podmínkou socioekonomického rozvoje je kvalitní vzdělávání. Jeho základem je kvalitní infrastruktura, efektivní využití škol, kontinuální modernizace vzdělávacího programu a koordinace aktivit všech zainteresovaných subjektů. Rozvoj vzdělávání je podmíněn také kvalitou lidských zdrojů ve vzdělávání.

Navržená opatření řeší potřebu pokračovat ve vytváření efektivní a dostupné sítě středních škol a školských zařízení, která bude co do objemu i struktury plně vyhovovat potřebám regionu a napomáhat jeho plynulému rozvoji. Tato opatření obsahují dva základní směry. Na jedné straně pokračovat v zamezení otvírání oborů o které je dlouhodobý nezájem na trhu práce a naopak podporovat školy nabízející obory perspektivní. Dále pak nepřipustit neopodstatněné duplicity oborů z důvodu lepšího využití personálních a materiálních zdrojů jednotlivých škol. Tyto kroky budou nadále činit v úzké spolupráci s Výborem pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost a s Radou pro rozvoj lidských zdrojů jako poradními orgány Olomouckého kraje na základě analýz trhu práce, prováděných v úzké spolupráci s úřady práce.

V souvislosti s optimalizací struktury zaměření nabízených vzdělávacích programů bude podpořena změna vzdělávacího zaměření vytypovaných zařízení středního vzdělávání. Podpora bude zaměřena na úpravu infrastruktury, nákup nezbytného technického vybavení a vzdělávacích pomůcek. Speciální podpora bude zaměřena na zvýšení úrovně a rozšíření nabídky technického vzdělávání na SŠ, VOŠ včetně zvýšení informovanosti o těchto oborech a možnostech uplatnění na trhu práce. Tato podpora bude koordinována s významnými místními zaměstnavateli v technicky (nikoliv v úzkém smyslu strojírensky) zaměřených oborech. Nedílnou součástí podpory zvyšování úrovně středního a vyššího odborného vzdělávání bude podpora praxí studentů v místních podnicích a účast zástupců místních podniků na vzdělávání. Tato podpora bude podmíněna oborovou shodou studia a praxe.

Druhým směrem je potřeba zabývat se kromě změn ve struktuře vzdělávací nabídky i místy prebujelou sítí středních škol, která zcela neodpovídá demografické situaci v kraji. Racionalizační změny budou nadále probíhat v souladu se základním strategickým dokumentem Olomouckého kraje v oblasti školství, Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy Olomouckého kraje.

Při realizaci všech navržených opatření bude pohlíženo na školství v Olomouckém kraji jako na celek bez ohledu na zřizovatele. Účelem je adekvátní, kvalitativně i kvantitativně efektivní síť škol na území kraje,

Aktivita:

- Asistenční a další podpurné služby pro začlenění znevýhodněných dětí a mladých lidí do školského systému
- Podpora dokončení vzdělání znevýhodněných skupin, které opouští školský systém – základní i střední školy – předčasné

- Investice do rozšíření a rekonstrukcí infrastruktury optimalizované sítě škol a doprovodných zařízení
- Provedení analýzy poptávky zaměstnavatelů na trhu práce a oborové struktury absolventů
- Projekty spolupráce škol a podniku na vytváření a realizaci koncepce profesní přípravy
- Projekty studijních programů financovaných (spolufinancovaných) podniky s garancí následného přijetí absolventa
- Změna vzdělávacího zaměření vytýpovaných zařízení středního vzdělávání
- Zlepšení technologického a materiálního zajištění výuky v daných oborech
- Zvýšení úrovně a rozšíření nabídky technického vzdělávání na SŠ, VOŠ včetně zvýšení informovanosti o těchto oborech a možnostech uplatnění na trhu práce
- Podpora výcviku a výchovy k podnikání již od SŠ podporou nových, i volitelných předmětů
- Rozšíření vysokoškolského studia technického směru (formou vzniku nové VŠ nebo podporou lokalizace detašovaných pracovišť)
- Praxe studentů v místních podnicích a účast zástupců místních podniků na středním vzdělávání

Nositelé:

- Kraj
- NNO
- Podnikatelé
- MŠMT (legislativní podpora a finance)

3.2. Rozvoj terciárního a celoživotního vzdělávání

Zrychlující se změny v hospodářství zvyšují nároky na kontinuální vzdělávání a celkovou vzdělanostní i dovednostní připravenost veškeré populace. To vyžaduje pozornost jak při vzdělávání a přípravě mládeže, tak v oblasti vzdělávání dospělých. Vzhledem ke generacionímu vzdělanostnímu zaostávání kraje proti národnímu průměru musí být možnost vzdělávání co nejprístupnější obyvatelstvu v produktivním věku a odpovídat postupu restrukturalizace a technologickým změnám.

Rozvoj kraje je podmíněn flexibilní a adaptabilní pracovní silou. Z cílem vytvořit podmínky pro celoživotní vzdělávání, včetně možností změnit profesní orientaci, bude podporována příprava a realizace nových programů terciárního vzdělávání na místních VŠ. V této oblasti je však zapotřebí intenzivní spolupráce s MŠMT, které disponuje klíčovými kompetencemi na úrovni vysokého školství.

Dlouhodobým cílem kraje je umožnit přístup ke komplexnímu systému vzdělávání, které není chápáno jako jednorázová záležitost, ale jako celoživotní potřeba osobního a profesního rozvoje obyvatel regionu. Za tímto účelem bude podporována příprava a realizace specializovaných vzdělávacích programů na místních SŠ a VOŠ i ve spolupráci se soukromým sektorem. Tato zařízení skýtají personální kapacity pro vznik vzdělávacích programů, nicméně nemají téměř žádné vlastní zdroje jejich realizaci. Proto musí v této oblasti hrát zásadní roli kraj. Podpora nebude automatická. Bude založena na důkladném overení rozšíření stávající nabídky vzdělávání. Důraz bude kladen na rozšíření nabídky odborných a večerních kurzů jazykového a ICT vzdělávání.

Součástí navrženého opatření bude zřízení informačního systému, který bude soustředit nabídku i poptávku po možnostech vzdělávání, přičemž důraz bude kladen na soustředění nabídky externích vzdělávacích programů na VOŠ a VŠ, večerních vzdělávacích kurzů a programů. Dále bude podpořen rozvoj veřejných knihoven jako center podpory celoživotního vzdělávání.

Navržené opatření je zaměřeno také na podporu dalšího profesního vzdělávání. Podpora bude zaměřena na další vzdělávání zaměstnanců rozvíjejících se firem, přičemž další vzdělávání musí přímo souviset s oborovým zaměřením firmy nebo se musí vztahovat k rozšíření obecně potřebných dovedností (jazykové, ICT apod.) Významnou součástí podpory dalšího profesního vzdělávání bude vzdělávání pedagogických pracovníků a ředitelů škol. Pedagogičtí pracovníci a ředitelé škol jsou totiž klíčovými aktéry kvality vzdělávání. Proto bude podpora soustředěna do této oblasti.

Aktivita:

- Příprava a realizace nových programů terciárního vzdělávání
- Příprava a realizace specializovaných vzdělávacích programů na místních SŠ a VOŠ
- Rozšíření nabídky vzdělávání v oblasti jazykových a ICT dovedností
- Zřízení informačního systému pro zaměstnance a zaměstnavatele, který bude koncentrovat informace o možnostech vzdělávání v regionu
- Rozvoj veřejných knihoven jako center podpory celoživotního vzdělávání
- Stimulace zaměstnavatelů ke zvýšení výdajů na další vzdělávání vlastních zaměstnanců.
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřené na moderní metody výuky
- Vzdělávání ředitelů škol zaměřené na moderní manažerské metody řízení škol

Nositelé:

- Kraj
- NNO
- Střední a vysoké odborné školy
- Zaměstnavatelé
- MŠMT (legislativní podpora a finance)

3.3. Zvýšení adaptability zaměstnanců – specifické vzdělávání

Trh práce v České republice prochází rychlými změnami, které se projevují mimo jiné přesuny pracovních sil mezi odvětvími, podniky a profesemi. Především zavádění nových technologií, nových metod řízení a vznik kvalifikačně náročných profesí vyvolává potřebu vzdělaného managementu a zvyšuje nároky na adaptabilitu pracovníků na technologické změny. Zároveň roste riziko ztráty zaměstnání pracovníků s nedostatečnou kvalifikací a vytváření skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí v důsledku dlouhodobé nezaměstnanosti. Je patrný růst a koncentrace některých skupin obyvatel, kteří jsou ohroženi vyloučením z trhu práce a ze společnosti. Jedná se především o čerstvé absolventy škol, občany pečující o děti, zvláště pak matky s dětmi, občany se zdravotním postižením, příslušníky etnických menšin, osoby bez kvalifikace, po návratu z výkonu trestu, drogově závislé a jedince v předpokladě věku. Doba nezaměstnanosti těchto rizikových skupin je neprimereně dlouhá, takže většina z nich překračuje hranici 12 měsíců nezaměstnanosti.

Realita trhu práce vyžaduje nové definování cílu, prostředku i subjektu politiky zaměstnanosti. Vyžaduje presun težiště pozornosti a následně i toku finančních prostředků, od základního zabezpečení člověka v nezaměstnanosti, které udržuje nezaměstnaného v pasivním setrvání v této situaci, k jeho motivaci ke změně stavu. Je zapotřebí upřednostnit tvorbu nových pracovních příležitostí, podporu zaměstnanosti, adaptability, flexibility pracovní síly před spoléháním na sociální záchranou síť. Za tímto účelem bude podpořeno zavedení systému rekvalifikačních kurzů v návaznosti na potřeby regionálního pracovního trhu. Zvláštní důraz bude kladen na kurzy integrující praktickou problematiku související se samozamestnáváním.

Součástí navrženého opatření je podpora spolupráce veřejných subjektů za účelem zvýšení informovanosti veřejnosti o službách a možnostech pomoci ze strany úřadu práce, obcí, neziskových organizací a ostatních subjektů působících na trhu práce. V neposlední řadě bude podpora zaměřena na projekty zaměstnavatelů, jejichž cílem je zvýšení kvalifikace zaměstnanců v důsledku zavádění nových výrobních technologií nebo nové organizace výroby.

Aktivita:

- Analýza poptávky/potřeb v kraji s cílem nalézt prioritní oblasti v dalším vzdělávání
- Zavedení systému rekvalifikačních kurzů v návaznosti na potřeby regionálního pracovního trhu
- Speciální kurzy seznamující s problematikou samozamestnávání
- Zvyšování informovanosti veřejnosti o službách a možnostech pomoci ze strany úřadu práce, obcí, neziskových organizací a ostatních subjektů působících na trhu práce.
- Podpora zaměstnavatelů při zvyšování (změně) kvalifikace jejich zaměstnanců při změně ekonomických a technologických podmínek.
- Podpora „absolventských“ praxí (v návaznosti na opatření 5.3)

Nositelé:

- Kraj
- NNO
- Zaměstnavatelé
- MŠMT, MPSV (legislativní podpora a finance)

4.Priorita: Rozvoj dopravní a informační infrastruktury včetně návazných funkcí

4.1. Zlepšení dopravní obslužnosti kraje

Dopravní obslužnost je mimorádne významným faktorem socioekonomického rozvoje území. V souvislosti se zvyšujícími se nároky na územní mobilitu obyvatel je nezbytné zajistit kvalitní dopravní spojení jak mezi významnými krajskými centry, tak mezi místními centry a jejich zázemím.

Prvním cílem navrženého opatření je zlepšení dopravní obslužnosti metropolitního území za účelem posílení integrace pracovního trhu celého metropolitního území. Hlavním úkolem je zlepšení propojení/dostupnosti (zejména z hlediska času) mezi třemi klíčovými centry kraje (Olomouc, Prerov a Prostějov). Podpora vytvoření systému přímých linek mezi metropolitními centry musí být založena na hloubkové analýze poptávky (existující i skryté). Zásadním aspektem tohoto systému bude kombinace silničních i železničních spojení a adekvátní time-management linek. Systém by měl být kromě toho napojen na adekvátní systémy dopravní obslužnosti území samotných center. Součástí zlepšování dopravní obslužnosti metropolitního území bude i posilování dopravních spojení okolních sídel s významnou vyjížděnou za prací do metropolitního území. Základem posílení těchto spojení musí být analýza dojížděky a vyjížděky do zaměstnání.

V rámci celého kraje bude zaveden integrovaný systém řízení dopravní obslužnosti území kraje pro autobusovou i železniční dopravu. Tento systém bude zaměřen na celkovou koordinaci dopravní obslužnosti kraje včetně funkčního propojení využití jednotlivých typů dopravy. Dále bude zaměřen na identifikaci spádových území mikroregionálních center a hlavních směrů vyjížděky a dojížděky mezi centry jednotlivých spádových oblastí. Na základě identifikace spádových center bude postupně optimalizováno řízení dopravní obslužnosti uvnitř jednotlivých spádových území. Důraz bude přitom kladen na integraci využití silniční a železniční dopravy a time-management dopravních služeb. Na dopravních linkách bude prováděn účelový/jednorázový monitoring jejich využití tak, aby mohly být rušeny linky nedostatečně využívané a zaváděny linky nové, reagující na měnící se prostředí a potřeby obyvatel.

Aktivita:

- Analýza dojížděky a vyjížděky do zaměstnání v rámci kraje a využití dopravního modelování (s využitím dosavadních studií, např. studie železniční dopravy)
- Zřízení a provoz integrovaného systému řízení a účelový/jednorázový/občasný monitoring dopravní obslužnosti území kraje v postupných krocích
- Zavádění nových dopravních linek na základě výstupu monitoringu dopravní obslužnosti spádových území
- Zřízení informačního systému dopravní obslužnosti v kraji
- Vytvoření systému přímých linek mezi hlavními centry metropolitního území kraje
- Posílení dopravního spojení přilehlých místních center s významnou vyjížděnou za prací do metropolitního území

Nositelé:

- Kraj
- Obce

4.2. Rozvoj, modernizace a rekonstrukce silnicí sítě a železniční dopravy

Kvalitní dopravní infrastruktura je jedním z klíčových faktorů ekonomického rozvoje. Základem této infrastruktury jsou nadražené dopravní sítě – dopravní koridory národního a nadnárodního významu. Vzhledem k omezeným zdrojům kraje a neexistenci patricních kompetencí vztahujících se k nadražené dopravní infrastruktuře budou rozvojové potřeby kraje v nadražené dopravní infrastruktuře financovány ze státních zdrojů. Podporné aktivity kraje v této oblasti spadají především do nepřímé podpory rozvoje a modernizace nadražené infrastruktury. Příkladem může být výkup potřebných pozemků, analytická podpora krajských požadavků vůči státu ve sféře nadražené infrastruktury apod.

Hlavní potřeby kraje ve sféře nadražené infrastruktury spočívají v dokončení dálnice spojující Brno s Ostravou, dokončení úseku rychlostní komunikace Olomouc – Hradec Králové na území kraje, která přispěje především ke zlepšení dopravního napojení severní, hruše dostupné části kraje, modernizace klíčových severojižních spojení v kraji, včetně návaznosti na Polsko a konečně také oba železniční koridory, jejichž úseky územím kraje prochází.

Kraj bude přímo podporovat zejména aktivity spojené se snížením časových nákladů na dopravu po kraji, se zvýšením plynulosti a bezpečnosti provozu a se snížením negativních dopadů dopravy na životní prostředí. Podpora bude zaměřena na výstavbu silničních obchvatů měst, čímž se zvýší plynulost dopravy a sníží environmentální zatížení místních obyvatel. Na významných tazích spojujících hlavní centra v regionu bude podpořena výstavba preložek silnic vedoucích skrz velké množství obcí s cílem snížit časové náklady přepravy. Za účelem zvýšení bezpečnosti a plynulosti provozu budou podpořeny rekonstrukce křižovatek, dále bude kladen na výstavbu kruhových objezdů a mimoúrovňových křižovatek v případě křížení silnicí a železniční dopravy.

Nezbytnou součástí navrženého opatření je rekonstrukce silnic II. a III. třídy, přičemž preference bude vedena principem intenzity využití daných silnic (možnost využití empirických dat shromážděných v Integrovaném systému řízení a monitoringu dopravní obslužnosti kraje, jehož zřízení je navrženo v opatření 4.1). Speciální pozornost bude věnována rekonstrukci mostů na těchto silnicích. V železniční dopravě bude podpořena modernizace intenzivně využívaných železnic, kde kraj bude hrát roli především propagátora a koordinátora. Podpora však bude zaměřena pouze na projekty, kdy v souvislosti s modernizací regionální trasy bude iniciováno používání kombinované dopravy nebo dojde k zásadnímu zvýšení časové dostupnosti mezi regionálními centry apod. Dalším významným bodem je spolupráce při rekonstrukci železničních přejezdů a návaznost na již probíhající spolupráci v této oblasti.

V neposlední řadě je navržené opatření zaměřeno na výstavbu místních přípojných komunikací souvisejících s příchodem významného zahraničního i domácího investora nebo vybudováním logistického centra. Podpora uvedených aktivit bude analyzována v širším ekonomickém kontextu.

Aktivita:

- Dokončení úseku rychlostní komunikace Olomouc – Hradec Králové na území kraje
- Modernizace klíčových severojižních silničních spojení v kraji v návaznosti na využití stávajících dálnic/rychlostních komunikací v kraji
- Výstavba silničních obchvatů měst a skupin obcí na frekventovaných silničních tazích
- Rekonstrukce rizikových křižovatek (zejména křížení silnicí a železniční dopravy)
- Rekonstrukce silnic II. a III. třídy

- Modernizace intenzivně využívaných železnic s návazností na krajem procházející železniční koridor.
- Provázání osobní a veřejné (železniční) dopravy výstavbou potřebné infrastruktury (parkoviště apod.)
- Výstavba přípojných místních komunikací spojených klíčovými investicemi v kraji nebo vznikem významných logistických center
- Výstavba infrastruktury umožňující zavádění kombinované dopravy a Podpora vytváření přechodových bodů

Nositelé:

- Kraj/obce
- Stát
- CD

4.3. Podpora modernizace dopravních prostředku, objektu a zařízení ve veřejné dopravě

Verejná doprava je navzdory rostoucí intenzitě individuální automobilové dopravy nepostradatelnou součástí rozvoje regionu. Znamná část populace se osobní automobilové dopravy neúčastní nebo účastnit nemůže. Je třeba zdůraznit také environmentální souvislosti veřejné dopravy.

Verejná doprava prošla v uplynulém období zásadními organizačními změnami. Jejich součástí byla restrukturalizace vlastnictví a fragmentace poskytovatelů do velkého počtu subjektů, přičemž v současnosti již je znovu patrný proces koncentrace v oboru. Stávající dopravci obvykle poskytují služby veřejné dopravy, zatímco doprovodná infrastruktura (např. autobusová nádraží) jim obvykle nepatří. Důsledkem této situace je postupné zhoršování stavu doprovodné infrastruktury veřejné dopravy. S cílem zabránit degradaci této infrastruktury bude podpořena postupná modernizace autobusových nádraží, která jsou ve vlastnictví kraje nebo obcí. Přirozeně je zapotřebí preferovat nádraží v centrech spádových oblastí, která jsou nejintenzivněji využívána. V rámci modernizace budou podporovány rekonstrukce infrastruktury autobusových nádraží a zavádění doprovodných informačních služeb. Podporované doprovodné služby nebudou mít formu kamenných poboček s personálem, ale zavádění moderních samoobslužných zařízení (např. elektronické jízdní rády, samoobslužné vestibuly s automatickým výdejem jízdenek apod.)

Součástí modernizace objektu využívaných ve veřejné dopravě bude rekonstrukce nádražních budov vlakových nádraží. Základní podmínkou je však vlastnictví daných objektů, přičemž podporována bude možnost přechodu těchto budov na místní partnery/obce. V návaznosti na rekonstrukci objektů vlakových nádraží bude podporována modernizace zařízení sloužících k poskytování doprovodných služeb cestování a multifunkční využití vlakových nádraží.

Navržené opatření bude podporovat rekonstrukci autobusových a vlakových zastávek v menších městech a ve venkovských obcích. Součástí rekonstrukce bude zajištění úkrytu před nepříznivým počasím. Bude dodržován princip preference obcí v závislosti na počtu obyvatel. Ve významnějších obcích bude podpořeno zavádění elektronických jízdních rádu.

Součástí zajištění opravní obslužnosti v nemetropolitních oblastech je podpora modernizace dopravních prostředků využívaných k této činnosti. Mnoho dopravních linek mimo metropolitní oblasti je nerentabilních a rada místních dopravců není schopna generovat

prostředky na obnovu vozového parku. Modernizace jejich vozového parku bude podpořena. Musí být ale důkladně overena finanční situace dopravce a účel využití podporeného vozového parku.

Aktivity:

- Rekonstrukce infrastruktury autobusových nádraží
- Zavádění moderních samoobslužných informacních zařízení na nádražích
- Rekonstrukce a modernizace objektu vlakových nádraží (v závislosti na vlastnictví modernizovaných objektu)
- Vytváření uzlových přechodu mezi železniční, autobusovou, tramvajovou a individuální dopravou
- Pilotní projekt multifunkčního využití vlakového nádraží
- Rekonstrukce autobusových a vlakových zastávek
- Modernizace dopravních prostředků sloužících k veřejné dopravě
- Vytváření informacních zařízení pro nevidomé občany na nádražích

Nositelé:

- Kraj/obce
- Stát
- CD
- soukromý investor

4.4. Rozvoj informacních a komunikačních technologií v soukromé a veřejné sféře

Informační a komunikační technologie jsou hnacím motorem změn v organizaci většiny ekonomických činností. Konkurenceschopnost jednotlivých firem, potažmo regionu bude čím dál silněji ovlivněna schopností tyto moderní technologie efektivně využívat. Navržené opatření řeší rozvoj technické infrastruktury potřebné k využívání informacních a komunikačních technologií a podporuje zavádění těchto technologií do systému veřejné správy.

Základem pro využívání moderních informacních a komunikačních technologií je zavedení technické infrastruktury umožňující přenos dat s kapacitou umožňující využití všech moderních technologií. Za tímto účelem bude podpořeno vybudování spolehlivé vysokokapacitní krajské sítě vysokorychlostního internetu. Dále budou podporovány návazné sítě vysokorychlostního internetu umožňující vytvoření vysokorychlostního připojení v jednotlivých městech a obcích.

Vzhledem k významu využívání moderních informacních a komunikačních technologií pro konkurenceschopnost firem bude podpořeno využívání těchto technologií v sektoru malých firem. Podpora bude zaměřena na technické řešení připojení firem k vysokorychlostnímu internetu ve znevýhodněných a těžko dostupných oblastech, a v celém území kraje na posílení služeb, s využitím internetu spojených.

Dále bude podpora zaměřena na zavádění moderních komunikačních technologií ve veřejné správě. Cílem je zvýšení produktivity práce v sektoru veřejné správy a její příprava na poskytování služeb a výkon administrativy elektronickou cestou. Mimo metropolitní oblast kraje a v malých obcích v zájmu větších měst, kde není širokopásmové připojení obchodně zajímavé, bude podporováno připojení obcí k vysokorychlostnímu internetu a zejména jeho

využívání. Nedílnou součástí rozvoje elektronických služeb veřejné správy je také porizování a aktualizace dat.

Součástí zavádění moderních informacních a komunikačních technologií ve veřejné správě musí být vzdělávání zaměstnanců veřejné správy v oblasti využívání těchto technologií. Tato problematika je řešena především v rámci priority 3. Synergie bude dosaženo tím, že podpora v těchto dvou oblastech bude vzájemně podmíněna.

Aktivita:

- Vybudování páterní vysokokapacitní sítě vysokorychlostního internetu
- Výstavba návazných sítí umožňujících připojení k vysokorychlostnímu internetu v jednotlivých obcích
- Připojení malých firem k síti vysokorychlostního internetu ve znevýhodněných oblastech
- Zavádění vysokorychlostního internetu v orgánech veřejné správy, podpora připojení k internetu v menších městech a venkovských obcích
- Koordinace ITC projektu z ostatních priorit, zejména konsolidace technologií a datových zdrojů
- Porizování dat a jejich aktualizace ve veřejné správě
- Podpora vzdělávání formou eLearningu – zřízení a provozování veřejného vzdělávacího portálu (v návaznosti na RIPC)
- Podpora rozvoje eGovernmentu pro orgány veřejné správy kraje (včetně hostingu a bezpečnosti) a pro města i menší obce v kraji

Nositelé:

- Kraj/obce
- Soukromé subjekty

5.Priorita: Sociální služby a zlepšování životních podmínek (v souvislosti s ekonomickým rozvojem kraje)

5.1. Komunitní plánování sociálních služeb

Sociální a zdravotnické služby představují základní složku kvality života obyvatel ve městech i na venkově. Dostupnost sociálních a zdravotnických služeb je do značné míry závislá na síti organizací, která tyto služby poskytují. Vzhledem ke značným nákladům na jejich provoz a nerovnomernému rozmístění obyvatel je zapotřebí optimalizovat síť zařízení poskytujících dostatečný standard základních sociálních a zdravotnických služeb.

Za tímto účelem bude využito komunitního plánování sociálních služeb. Tento systém bude zohledňovat specifické demografické charakteristiky jednotlivých obcí a regionů a potřeby uživatele, zadavatele, poskytovatele sociálních služeb a specifických cílových skupin s hlavním důrazem na minimalizaci rizik vzniku sociálního vyloučení a na podporu sociálního začlenění sociálně vyloučených cílových skupin.

Cílem komunitního plánování sociálních služeb by měla být optimalizace sítě zařízení, která bude samozřejmě určitým kompromisem mezi požadavky obyvatel a nutností ekonomické udržitelnosti sítě zařízení. Je mimořádně potřebné, aby hledání a následná modifikace sítě zařízení byly doprovázeny seriózní diskusí a osvetou místních obyvatel. Hledání musí probíhat na základě empirického vyhodnocení stávající situace, ale zároveň musí být kladen důraz na zapojování všech, kterých se zpracovávaná oblast týká, na partnerství, dialog a vyjednávání a na dosažení výsledku, který je přijat a podporován většinou účastníků.

Součástí tohoto opatření bude také využití národních standardů kvality služeb pro hodnocení zařízení na regionální úrovni. Podle výsledku pak bude plánována podpora služeb, které míří k naplnění těchto standardů rychleji, snadněji, vhodněji, a které nabízejí přiblížení se právním a potřebám uživatele či potenciálních uživatelů.

Výsledkem etapy komunitního plánování a hledání určitého standardu dostupnosti jednotlivých typů sociálních služeb bude identifikace zařízení, která mohou být sloučena, a zařízení s potřebou rozšíření nabídky služeb. Dále budou identifikovány oblasti, jejichž obsluha vybranými sociálními službami bude zajištěna zavedením či posílením mobilní služby, nebo jiných nových forem sociálních služeb.

Bude zaveden kontrolní a monitorovací systém sociálních služeb (s ohledem na platnou legislativu) a součástí monitoringu bude vyhodnocování změn dostupnosti sociálních služeb.

Aktivita:

- Realizace komunitních plánů v oblasti sociálních služeb
- Analýza dostupnosti stávající sítě zařízení poskytujících sociální služby
- Zavádění standardu kvality sociálních služeb
- Podpora alternativních služeb nových poskytovatelů – v souladu s komunitními plány
- Zavedení kontrolního a monitorovacího systému sociálních zařízení

Nositelé:

- Kraj/obce
- NNO

5.2. Modernizace a změna formy stávajících služeb a zvyšování jejich kvality

Základním předpokladem modernizace a zvyšování kvality poskytovaných sociálních služeb je adekvátní znalost situace a potřeb klientu, jimž je daná služba určena. Proto bude podpořeno zavádění systému zaměřených na monitoring přínosu stávajících služeb a potřeb jejich příjemce. Takový systém nesmí být pouze dílčím jednorázovým šetřením. Musí se jednat o vytvoření pravidelné vzájemné interakce mezi poskytovatelem a příjemci dané služby včetně schopnosti analyzovat změny a navrhnout opatření.

Na základě výsledku analytické etapy optimalizace sítě zařízení poskytujících sociální služby bude podporována fyzická realizace doporučení. Podpora bude zaměřena zejména na investice do infrastruktury zařízení, která byla určena k rozšíření stávající nabídky služeb. Na základě optimalizované sítě zařízení bude podporována rekonstrukce a modernizace infrastruktury těchto zařízení.

Součástí modernizace stávajících služeb je analýza dostupných možností řešení identifikovaných slabých míst a existující praxe v jiných regionech (včetně zahraničí). Studie zaměřené na takové analýzy patří do podporovaných aktivit. Dále je podmínkou modernizace a zvýšení kvality poskytovaných sociálních služeb zvýšení jejich adresnosti. Kromě monitoringu přínosu a potřeb je nezbytnou součástí zavedení mechanismu stanovujících a prokazujících způsobilost příjemce služeb. Kontrolní mechanismy představují modernizaci služeb ve smyslu jejich ekonomické udržitelnosti.

Dalšímu rozvoji stávající formy sociálních služeb napomůže intenzivnější zapojení dobrovolníků do systému poskytování sociálních služeb. Zásadní výhodou zapojení dobrovolníků je možnost využití jejich zájmu pomoci znevýhodněným občanům. Je takto vytvořen předpoklad pro zvýšení kvality sociálních služeb. Příjemci sociálních služeb jsou často poměrně osamělí a koneční poskytovatelé sociálních služeb pro ně představují potenciál pro vytvoření důležitých sociálních interakcí příjemce služby. Motivace vedená snahou pomoci je podstatně příznivější, oproti pracovní povinnosti, pro vznik důležitých sociálních interakcí (zejména přátelství, doprovod do společnosti apod.), které mohou celkově zlepšit kvalitu života příjemce sociálních služeb.

Ačkoli oblast poskytování sociálních služeb je v České republice především záležitostí veřejného sektoru, je zapotřebí vytvářet podmínky také pro aktivitu soukromých subjektů v této oblasti. Jednou z potřebných podmínek je zavedení informačního systému, který bude zaměřen na soustředění a následné propojení poptávky a nabídky sociálních služeb. Přínosem bude také zavedení systému certifikace poskytovatelů sociálních služeb, která umožní výběr a hodnocení kvality jednotlivých poskytovatelů. Tyto podmínky budou mimořádně významné po zavedení plánovaných legislativních změn, jejichž cílem je decentralizovat poskytování sociálních služeb prostřednictvím přímé finanční dotace příjemci služby, který si sám vybere poskytovatele.

Aktivita:

- Zavádění monitorovacího systému přínosu poskytovaných sociálních služeb a potřeb jejich příjemce
- Studie a návrhy na zvýšení kvality poskytovaných služeb
- Investice do infrastruktury nezbytné pro rozšíření služeb v určených zařízeních

- Rekonstrukce a modernizace infrastruktury optimalizované sítě zařízení poskytujících sociální služby (včetně přizpůsobování infrastruktury k vytváření integrovaných zařízení poskytujících zdravotní i sociální služby na jednom místě)
- Investice vedoucí k zvýšení kvality poskytovaných sociálních služeb
- Zavádění kontrolních systému zaměřených na proverování způsobilosti příjemcu poskytovaných služeb
- Vytváření podmínek pro zvýšení podílu dobrovolníků v systému poskytování sociálních služeb
- Zavedení informačního systému napomáhajícímu propojení poptávky s nabídkou sociálních služeb a zahrnutí veřejných i soukromých subjektů do systému poskytování služeb
- Zavedení systému certifikace poskytovatelů sociálních služeb umožňujícího výběr a hodnocení kvality poskytovatelů

Nositelé:

- Kraj/obce
- NNO
- Soukromé subjekty

5.3. Vzdelávání v oboru sociálních a zdravotních služeb a programy zabranujících sociální exkluzi

Nezbytnou součástí modernizace a zvyšování kvality sociálních a zdravotních služeb je možnost kontinuálního vzdělávání zainteresovaných pracovníků. Podpora vzdělávání v této oblasti musí být zacílená dle postavení daných pracovníků v systému poskytování sociálních a zdravotních služeb. Proto budou podporovány speciálně zaměřené vzdělávací programy v oboru sociálních a zdravotních služeb.

Vzdělávání zejména v oboru sociálních služeb je třeba nahlížet v širším slova smyslu. Nejedná se pouze o vzdělávání občanů profesionálně se věnujících poskytování sociálních služeb, ale o celkové zvýšení povědomí široké veřejnosti o existenci znevýhodněných občanů, o charakteru jejich problému a možnostech řešení. Celková úroveň veřejného povědomí o sociální problematice je základním pilířem existence kvalitního systému sociálních služeb a prevence proti rozšíření sociální exkluze. V tomto kontextu bude podpořeno vzdělávání v oblastech prevence proti rizikům sociální exkluze a problematice znevýhodněných skupin obyvatel.

Součástí zvýšení povědomí a angažovanosti veřejnosti je pochopení možnosti vlastního přispění k řešení problému znevýhodněných osob, což podporuje sociální solidaritu a vytváří tak společenské podmínky pro realizaci sociálních služeb, včetně služeb založených na dobrovolné aktivitě občanů ve prospěch příjemců sociálních služeb. Workshopy a společenská setkání napomáhající integraci znevýhodněných občanů prostřednictvím umožnění tvorby kontaktu a pochopení problému znevýhodněných osob masovou veřejností.

Pro zvyšování a dlouhodobé udržení kvality zdravotnických služeb a pro zachování dostatečného počtu zdravotnických pracovníků v systému zdravotní péče je nutné podporovat také vzdělávání v tomto oboru. Zde by měl být navržen zejména systém podpory absolventských praxí, které mohou zvýšit atraktivitu těchto oborů a umožní „obměnu“ zdravotnického personálu a lékařů. Jednou z možností je navržení určitých motivací pro provozovatele zdravotnických zařízení, jejichž konkrétní formou by mohlo být částečné hrazení nákladů spojených se zaškolováním absolventů

Podpora programu zabranujících sociální exkluzi je důležitým nástrojem v regionech s vysokou mírou nezamestnanosti, kriminality, drogové problematiky a dalších sociálně-patologických jevů. Tyto programy mohou zabránit vzrůstající sociální exkluzi a budou mít přímý vliv na zvýšení kvality života obyvatel v rámci Olomouckého kraje.

Aktivita:

- Vzdělávací programy pro zaměstnance veřejné správy v oboru sociálních služeb
- Vzdělávací programy pro zaměstnance zařízení poskytujících sociální služby
- Vzdělávání v oblastech prevence proti rizikům sociální exkluze a problematice znevýhodněných skupin obyvatel
- Workshopy a společenské akce zaměřené na podporu integrace znevýhodněných skupin občanů
- Podpora „absolventských“ praxí, především v oboru zdravotnictví (např. motivace „školiců“ apod.)
- Podpora programu zabranujících sociální exkluzi zaměřená zejména na oblast prevence sociálně patologických jevů.

Nositelé:

- Kraj/obce
- NNO
- Soukromé subjekty

5 . Akční plány k vybraným opatřením

Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje

C.	Název opatření	Garant realizace	Popis cílu programu – aktivity v roce 2006	Nositelé projektu	Období realizace	Náklady – odhad tis. Kč rok 2006			Zajištění zdroje	Výstupy opatření	Výsledky opatření (v dalších letech)	Návaznost na další aktivity
						provozní kraje	investiční kraje	jiné zdroje				
1.1	Príprava prumyslových ci víceúcelových hospodárských zón a zkvalitnování nabídky stávajících zón; podpora prímých (vnejších) investic	Odbor strategickéh o rozvoje kraje	Cíl: zvýšit investicní aktivitu v kraji, získat nové (moderní, zahraniční) investice - Kraj začne budovat informacní systém pro nabídku kvalitních ploch pro investory v oblasti produktivních služeb a moderních výrob - Analýza nových příležitostí podnikání v produktivních službách - Kraj ve spolupráci s městy a s CzechInvestem bude připravovat podklady pro vytipování prumyslových zón v kraji a bude se podílet na její příprave – napr. zpracováním projektových dokumentu (studie proveditelnosti, ...) - Kraj ve spolupráci s městy a s CzechInvestem bude připravovat podklady pro vytipování brownfieldu a bude se podílet na jejich příprave/regeneraci pro budoucí investory/developery zamerané na moderní (nikoliv „low-road“) investice - Kraj bude podporovat obce při získávání brownfieldu od státu v případě, kdy je to nutné	Kraj, města, soukromí investori, developeri	2006+		2200	mesta, stát (CzI) investori/ developeri, SROP – grantová schemata pro MSP	rozpocet kraje	- Informace o plochách pro investory - Vytipovaná strategická prumyslová zóna v kraji, zmapovaná a zahájeny práce na příprave projektových dokumentu - Vytipován y 2 plochy brownfields a zahájena příprava jejich regenerace s cílem získání soukromého developera	- Funkcni informacní systém - Pripravená prumyslová zóna s investory - Regenerovane brownfields se soukromým investorem nebo developerem	Cíl B koncepce rozvoje podnikání Cíl C koncepce rozvoje podnikání

Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje

C.	Název opatření	Garant realizace	Popis cílu programu – aktivity v roce 2006	Nositelé projektu	Období realizace	Náklady – odhad tis. Kč rok 2006			Zajištění zdroje	Výstupy opatření	Výsledky opatření (v dalších letech)	Návaznost na další aktivity
						provozní kraje	investiční kraje	jiné zdroje				
1.4	Podpora výzkumu, vývoje a designu a rozvoj spolupráce v této oblasti	Odbor strategického rozvoje kraje	Cíl: Posílit výzkumné a vývojové kapacity v kraji - Kraj podporí vznik vedeckotechnologických parku (VTP) ve spolupráci s dalšími subjekty (napr. Meopta, Universita) - Kraj zrealizuje soutěž o nejlepší firmu v oblasti inovací - Kraj podporí vznik klastru ve spolupráci se soukromými subjekty*	Kraj, soukromé firmy, Universita či jiná VŠ	2006+	8 800		SROP 3.3. OP PP 1.1 OP PP 1.4.	rozpocet kraje	- Vytipovaný 1 potenciální VTP, vyjednaný a podporená jeho příprava - Vytipovaný 1 potenciální klastr, vyjednaný a podporená jeho příprava	- 1 funkcí VTP realizující výzkumné projekty - funkční klastr	Cíl B koncepce rozvoje podnikání, Cíl C koncepce rozvoje podnikání Cíl E koncepce rozvoje podnikání

- Pozn: Klastry mohou být zarazeny i do opatření 1.2. či 1.3., protože se jedná o specifický program, podporující jak modernizaci, tak i restrukturalizaci ekonomiky a zahrnující různé druhy soukromých firem v závislosti na povaze a zaměření klastru. Zároveň klastrový program souvisí také s prioritami 3. a 4. PRUOOK a s aktivitami jejich opatření.

C.	Název opatření	Garant realizace	Popis cílu programu – aktivity v roce 2006	Nositelé projektu	Období realizace	Náklady – odhad tis. Kč rok 2006			Zajištění zdroje	Výstupy opatření	Výsledky opatření (v dalších letech)	Návaznost na další aktivity
						provozní kraje	investiční kraje	jiné zdroje				
3.1.	Vybudování optimálního vzdělávacího systému a harmonizace středního a vyššího odborného školství s potřebami trhu práce, požadavky zaměstnavatelů a specifiky regionu	Odbor strategického rozvoje kraje, spolupráce OŠMT	Cíl: Připravit žáky a studenty škol na potřeby zaměstnavatelů a zvýšit jejich šanci na uplatnění - Kraj ve spolupráci se SŠ připraví a začne realizovat projekt praktické podnikatelské výchovy na středních školách - Kraj ve spolupráci se ZŠ a SŠ připraví a začne realizovat program podpory zahraničních stáží žáku a studentu škol - Kraj připraví v roce 2006 projekt celoživotního vzdělávání tak, aby mohl být zahájen v roce 2007 - Kraj ve spolupráci se SŠ bude odporovat odborné stáži jejich studentu v podnicích	Základní a střední školy	2006+	4000	-	stát, OP RLZ,	rozpocet kraje	- Praktická podnikatelská výchova zahájena na 4 školách (2 ZŠ, 2 SŠ) - 800 dětí v kraji se zúčastní zahraničních pobytů v délce 1 týden	- Studenti SŠ mají dovednosti pro zahájení podnikání po ukončení školy - Žáci a studenti škol mají zlepšené komunikační dovednosti v cizím jazyce	Priorita 1 a 2 PRUOOK Cíl ....Dlouhodobého záměru vzdělávání v OK

Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje

C.	Název opatření	Garant realizace	Popis cíle programu – aktivity v roce 2006	Nositelé projektu	Období realizace	Náklady – odhad tis. Kč rok 2006			Zajištění zdroje	Výstupy opatření	Výsledky opatření (v dalších letech)	Návaznost na další aktivity
						provozní kraje	investiční kraje	jiné zdroje				
3.2	Rozvoj terciárního a celoživotního vzdělávání	OŠMT	Cíl: Zřídit v kraji VŠ technického smeru - Kraj podporí aktivity jiných subjektu (napr. SŠ) o zřízení dalších bakalárských oborů technického smeru při SŠ v kraji - Kraj podporí zřízení nové technické vysoké školy v kraji (napr. Moravská vysoká škola nebo relokace pracovišt VŠ z jiných kraje) - Kraj ve spolupráci s úřadem práce zmapuje potřebu-odbornosti-technického vzdělání na trhu práce v Olomouckém kraji	Zřizovatelé VŠ, střední školy usilující o zřízení bakalárského studia	2006+		???		nezajišeny	- Vytipovaná 1 SŠ usilující o bakalárské studium, realizována podpora této školy - Podporený 1 projekt nové VŠ v kraji	- Akreditované nové bakalárské studium realizované na 1 SŠ v kraji - Nová VŠ technického smeru v kraji	Priorita 1. PRUOOK

6. Vztah Programu rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje k ostatním koncepcím, strategiím a k výdajům kraje.

6.1. PRUOOK a zahrnuté koncepce, strategie a programy kraje.

PRUOOK není a neklade si za cíl být souhrnem dílčích a oborových koncepcí a strategií kraje, ani nemá být zastřešujícím či nadrazeným dokumentem jednotlivých koncepcí a strategií. PRUOOK je samostatný dokument s dominantním cílem vytvářet prostředí pro čerpání prostředků strukturálních fondů, a tedy pro rozvoj kraje v oblasti Evropskou unií definované hospodářské a sociální soudržnosti. V tomto smyslu se jedná o dokument, který se sice s mnoha koncepcemi a dílčími strategiemi může překrývat (a překrývá), ale není s nimi v rozporu. Na druhou stranu různé oborové koncepce a dílčí strategie mohou být svým zaměřením širší a mohou zahrnovat oblasti, které v PRUOOK obsaženy nejsou.

Vzhledem k tomu, že dokument PRUOOK nevzniká jako izolovaný dokument, vznikla celá řada dílčích či specifických koncepčních dokumentů dříve a mnohdy ve větší podrobnosti (jak vyplývá z povahy věci). V průběhu zpracování PRUOOK bylo z těchto dokumentů čerpáno především v části analytické a v části návrhu opatření. Záležitosti a témata, která jsou pro PRUOOK a jeho zaměření podstatná, tak byla do dokumentu PRUOOK integrována postupně po celou dobu jeho vzniku.

Přestože PRUOOK není ani souhrnem koncepcí a strategií, ani jejich nadrazeným dokumentem, z dále uvedeného seznamu je zřejmé, že mezi dokumentem PRUOOK a dalšími rozvojovými dokumenty kraje existuje těsnější či volnější vztah. Pro realizaci PRUOOK stejně tak jako pro realizaci dílčích a oborových rozvojových dokumentů bude užitečné, když jejich realizační aktivity budou v průběhu roku vzájemně konzultovány mezi jednotlivými odbory, které mají implementaci jednotlivých aktivit na starosti. Vzájemná podpora a vzájemné doplňování aktivit při implementaci jednotlivých rozvojových dokumentů jsou pro jejich úspěch důležité.

Dále je uveden přehled jednotlivých dílčích koncepcí, strategií a plánů, a věcný obsah, který byl převzat do PRUOOK, či na PRUOOK bezprostředně navazuje.

6.2. Koncepce a strategie zahrnuté do PRUOOK, či při jeho zpracování přímo využitě:

- **Koncepce rozvoje podnikání v Olomouckém kraji**
  - Shoda v řadě aktivit, jako jsou podnikatelská školení, nabídka prostor pro využití moderních technologií, podpora dostupnosti finančních zdrojů (konkrétně v koncepci rizikový kapitál)
  - Podpora technického vzdělávání
  - Podpora výstavby nových podnikatelských areálů
- **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy**
  - Potřeba změny struktury vzdělávacích institucí v návaznosti na potřeby pracovního trhu – racionalizace sítě škol
  - Podpora terciárního vzdělávání
  - Podpora celoživotního vzdělávání v rámci současných škol – začlenování programu pro dospělé
  - Zlepšit prostorové a materiální podmínky škol
  - Podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků
- **Plán rozvoje vodovodu a kanalizací**
  - Pravděpodobně využití v oblasti venkovské TI, kde se aktivity mohou jednoznačně překrývat

- **Program rozvoje cestovního ruchu**
  - Rozvoj systému znacení
  - Projekty zaměřené na zavádění a prezentaci systému standardizace nabízených služeb
  - Výstavba účelových sportovních zařízení zvyšujících nabídku volnecasových aktivit v místě realizace venkovského CR
  - Marketingová podpora CR
- **Strategie rozvoje sociálních služeb**
  - Shoda ve vzdělávání pracovníků sociálních služeb
  - Efektivita sociálních služeb – optimalizace sítě sociálních služeb na základě analýzy
- **Koncepce rozvoje cyklistické dopravy**
  - Doplnění a výstavba cyklotras
- **Energetická koncepce**
  - Pravděpodobně podpora energetických úspor, energeticky méně náročných technologií v rámci opatření 1.2 PRÚOOK

6.3. Porovnání struktury výdajů Olomouckého kraje se zaměřením navrhovaných opatření v rámci připravovaného PRÚOOK

Tento dokument slouží k základnímu srovnání struktury výdajů Olomouckého kraje se zaměřením navrhovaných opatření v připravované strategii – PRÚOOK. Účelem srovnání je získat základní informaci o tom, zda kraj disponuje určitou finanční kapacitou v oblastech, na které je zaměřena podpora v rámci navržených opatření. Dále srovnání přinese také rámcový přehled o zkušenostech kraje s implementací podpory v daných oblastech.

Porovnání bylo provedeno na základě obsahového roztržení projektu podporených krajem v rámci SROP (v letech 2004-2005) a OPOK (2003-4). Pro srovnání byla využita data poskytnutá zástupci kraje. Do srovnání byly zahrnuty také další dotací programy spravované krajem. U nich však nebyly dodány informace o konkrétních projektech (pouze o počtu projektu a objemu poskytnutých prostředků). Proto bylo srovnání provedeno zvlášť na úrovni jednotlivých projektu (SROP a OPOK) a na úrovni dalších dotacních programů. Výsledky jsou názorně shrnuty v tabulkách c. 1 a 2. První tabulka zobrazuje shodu podporených projektu (SROP a OPOK) a dalších dotacních programů s oblastmi intervence dle navržených opatření PRÚOOK. Ve druhé tabulce jsou obsaženy projekty a programy, které spadají do oblastí, jež nebyly zahrnuty do navržených opatření.

Srovnání opatření PRÚOOK a krajských podpurných schémat – oblast shody

Navržené opatření PRÚOOK	Objem tis. Kč	pocet projektu	další programy
1.1 Příprava průmyslových zón či víceúčelových hospodářských zón a zkvalitňování nabídky stávajících zón; podpora přímých zahraničních investic	-	-	-
1.2 Rozvoj produkční základny kraje	1 602	4	
1.3 Rozvoj začínajících a existujících MSP v inovačních a technologicky orientovaných firmách	-	-	
1.4 Rozvoj výzkumu a vývoje a rozvoj spolupráce v této oblasti	-	-	
2.1 Rozvoj technické infrastruktury na venkově	-	-	POV (cca. 100 mil. Kč v 2003-5)
2.2 Podpora MSP na venkově zejména cestou využití místních surovin a tradičních produktů	3 189	4	
2.3 Zvýšení konkurenceschopnosti, kvality a intenzity zemědělství a rozvoj mimoprodukčních funkcí zemědělství a návazných zpracovatelských činností	600	2	
2.4 Rozvoj všech forem venkovského cestovního ruchu	7 721	14	POV (cca. 100 mil. Kč v 2003-5); Příspěvky na obnovu kulturních památek (35 projektu, cca. 10 mil. Kč); Příspěvky na obnovu staveb drobného architektonického dědictví (45 projektu, cca. 1 mil. Kč.); Příspěvky obcím na rozvoj cyklodopravy (10 projektu, cca. 20 mil. Kč.); Dotace městským informačním střediskům (10 projektu, cca. 0,2 mil. Kč.)
3.1 Vybudování optimálního vzdělávacího systému a harmonizace středního a vyššího odborného školství s potřebami trhu práce, požadavky zaměstnavatele a specifiky regionu	2 603	12	
3.2 Rozvoj terciárního a celoživotního vzdělávání	684	2	
3.3 Zvýšení adaptability zaměstnanců-specifické vzdělávání	1 558	7	
4.1 Zlepšení dopravní obslužnosti kraje	-	-	
4.2 Rozvoj, modernizace a rekonstrukce silniční sítě a železniční dopravy	37 735	3	
4.3 Podpora modernizace dopravních prostředků, objektů a zařízení ve veřejné dopravě	-	-	
4.4 Rozvoj informačních a komunikačních technologií v ekonomické a veřejné sféře	4 837	15	
5.1 Zkvalitňování infrastruktury sociálních a zdravotnických služeb	-	-	
5.2 Zavádění nových sociálních služeb	590	2	

5.3 Modernizace a změna formy stávajících služeb a zvyšování jejich kvality	2 041	7	Grantové schéma pro nestátní neziskové organizace působící ve prospěch seniorů a osob se zdravotním postižením (70 projektu, cca. 22 mil.Kc)
5.4 Vzdělávání v oboru sociálních služeb	1 179	3	
Celkem	64 339	75	153 200; 170 projektu + projekty v rámci POV

Oblasti podporované v rámci krajských podpurných programu nespádající do navržených opatření PRÚOOK

Oblast podpory	tisíc Kč	pocet projektu	další dotací programy
Environmentální vzdělávání	860	6	Fond na podporu výstavby a obnovy vodohospodářské infrastruktury na území OK (40 mil. Kč.); Dotace na podporu drobných vodohospodářských akcí (3 mil. Kč.); Významné projekty Olomouckého kraje (59 mil. Kč.); Příspěvky obcím na sbory dobrovolných hasičů (9 mil. Kč.); Podpora regionálních činností divadel a filharmonii (2 mil. Kč.)
Zájmová umelecká tvorba	301	4	
Kultura	2 550	11	
Sportovní infrastruktura	3 712	10	
Prevence kriminality	1 948	10	
Zpracování ÚPD malých obcí	3 445	34	
Separace a recyklace odpadu	3 033	47	
Ekologická infrastruktura v cestovním ruchu	2 439	9	
celkem	18 288	131	111 000 tis. Kč.

Do srovnání nebyl zařazen program Finanční příspěvky do 20 tisíc korun.

6.4. Závěry.

Z uvedených tabulek vyplývá, že výdaje v rámci krajských podpurných schémat se z více než poloviny týkají oblastí, na které je zacílena podpora v navržených opatřeních PRÚOOK. Z hlediska objemu výdajů byla identifikována shoda zaměření u téměř 78 % výdajů na úrovni projektu a 58 % na úrovni dalších dotací programu. Nižší shoda na úrovni dalších dotací programu však souvisí s nemožností analyzovat jednotlivé projekty. **Lze předpokládat, že v rámci některých dalších dotací programu určitá shoda zaměření existuje (např. v programu Významné projekty Olomouckého kraje).**

Z hlediska počtu projektu je shoda mnohem nižší. Tato skutečnost však nepředstavuje problém. Je způsobena relativně velkým počtem malých jednotlivých projektů v programech Zpracování ÚPD malých obcí a Separace a recyklace odpadu. Tyto oblasti nejsou zahrnuty v navrhovaných opatřeních, nicméně např. zpracování ÚPD je snadno zahrnutelné do opatření na podporu infrastruktury v nemetropolitních oblastech.

Z hlediska intenzity pokrytí podporovaných oblastí v navržených opatřeních bylo zjištěno:

- Žádné nebo jen symbolické pokrytí u poloviny navržených opatření
- Žádné nebo symbolické pokrytí se týká opatření, která jsou klíčová pro rozvoj ekonomiky kraje
- Vysoká koncentrace stávajících výdajů kraje na oblast infrastruktury a cestovního ruchu

7. Přílohy

1. Doplnkové analýzy

1.1. Analýza zaměstnanosti Olomouckého kraje

Z ekonomického hlediska je kraj oblastí průmyslovou s rozvinutými službami, které jsou silně rozvinuty zejména v místech větší koncentrace obyvatelstva a v rekreačních oblastech. Ekonomika kraje je relativně diverzifikovaná (což však vždy neplatí pro jednotlivé okresy) s rozhodující zaměstnaností ve strojírenství, dřevozpracujícím průmyslu, elektrotechnice, potravinářském průmyslu, textilní výrobě, chemickém průmyslu, zemědělství, lesnictví a stavebnictví; ze služeb se rozvíjejí hlavně osobní služby, služby pro podnikatele, komunikační služby apod.

Z dlouhodobého hlediska Olomoucký kraj zaostává stále více za úrovní České republiky. Jednou z příčin tohoto zaostávání může být špatná ekonomická struktura kraje a také její „negativní“ vývoj. Olomoucký kraj má stále vysoký podíl pracujících v sektoru zemědělství (přibližně o jednu třetinu vyšší než je celorepubliková úroveň), které má kromě toho relativně slabé hospodářské výsledky. Navíc útlum zaměstnanosti v zemědělství a průmyslu ve prospěch služeb v posledním období téměř ustal a výkonnost zdejších služeb stále nestací nahradit ztráty tradičních sektorů (zemědělství a průmyslové výroby). I v těchto sektorech, zejména tedy ve zpracovatelském průmyslu, převládají spíše odvětví s nižší přidanou hodnotou, ať již to jsou odvětví potravinářského, dřevozpracujícího nebo textilního průmyslu.

V souvislosti s tímto charakterem ekonomiky vyvstává několik otázek, které se snaží řešit následující analýza. Jejím cílem je provést analýzu dlouhodobého vývoje ekonomiky a změnu její struktury, a to jak za celý kraj, tak také za jednotlivé okresy a porovnání tohoto vývoje s vývojem na národní úrovni. Tato analýza se snaží nalézt a popsat místní zvláštnosti a specifický charakter vývoje ekonomiky Olomouckého kraje a jednotlivých okresů. Její převážná část je provedena metodou „analýzy vývoje podílu (shift-share analysis)“. Tato metoda vychází z předpokladu, že vývoj místní ekonomiky se skládá z vlivu tří různých složek. První složkou je vývoj ekonomiky státu jako celku (např. konjunktura či recese), která ovlivňuje jak vývoj lokálních ekonomik, tak i změny v jednotlivých odvětvích. Druhou složkou je vývoj jednotlivých odvětví, který je částečně podmíněn národními vlivy, ale má i své vlastní zákonitosti. A konečně třetí složkou jsou lokální vlivy, dané místními podmínkami a místními ekonomickými vztahy. Posuzování třetí složky dává odpověď na otázku „Jaký by byl vývoj místní ekonomiky, kdyby národní a sektorové vlivy byly neutrální?“. Následující dvě tabulky ukazují výsledky této analýzy, tedy jednak procentuální vývoj jednotlivých odvětví, jednak rozdělení těchto vývojových tendencí podle tří výše zmíněných složek.

Ac se na první pohled zdá, podle procentuálních změn zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích, že vývoj v okresech Olomouckého kraje a v samotném kraji byl obdobný jako na úrovni celého státu, porovnáním tří zmínovaných složek zjistíme, že je tomu v podstatě naopak. Velmi rozdílný je například vývoj v odvětví zemědělství, kde sice zaměstnanost výrazně klesla, ale vývoj očištěný o národní a sektorové vlivy vykazuje opačný trend než je tomu v České republice jako celku. Tento trend je možno z dlouhodobého hlediska považovat za nepříznivý, neboť zemědělství je odvětvím s velmi nízkou přidanou hodnotou. Navíc zemědělská výroba v Olomouckém kraji vykazuje nižší produktivitu než na úrovni ČR (v Olomouckém kraji se v roce 2001 podílelo zemědělství přibližně 6 % na hrubé přidané hodnotě). Jedinou výjimkou je v tomto případě okres Šumperk, kde došlo k výrazně vyššímu poklesu v tomto odvětví než v ČR. Podle podílu zaměstnanosti v tomto odvětví je ale možné pozorovat, že i přes tento relativně výrazný pokles, je zde zaměstnanost v zemědělství stále vysoce nadprůměrná (vzhledem k úrovni ČR) a srovnatelná spíše s velmi zemědělskými, moravskými okresy, v nichž jsou ale podmínky pro zemědělství výrazně příznivější.

K opacnému vývoji než na celostátní úrovni došlo také ve stavebnictví, které v Olomouckém kraji zaznamenalo relativně vysoký nárůst – zatímco na celorepublikové úrovni došlo k výraznému propadu tohoto odvětví (viz. sektorová složka). O vpodstate autonomní rust ve stavebnictví se postaraly zejména okresy Prostějov, Prerov a Olomouc. Stavebnictví je také z hlediska své výkonnosti jako jedno z mála odvětví srovnatelné s úrovní ČR (podíl tohoto odvětví na hrubé přidané hodnotě byl výrazně vyšší než je jeho podíl na zaměstnanosti, a to přibližně 8,4 %). Konečně, co se týká vývoje posledních let, je možné předpokládat, že již nedochází k dalšímu propadu tohoto odvětví, a to ani na úrovni celorepublikové, ale spíše naopak, ještě k dalšímu posílení v souvislosti s růstem stavební výroby.

Tabulka c. 1: Srovnání procentuální změny zaměstnanosti podle hlavních ekonomických odvětví mezi roky 1998 a 2001

Odvětví	Procentuální rust						
	CR	Kraj	Jeseník	Olomouc	Prostějov	Prerov	Šumperk
zemědělství a ost. primární činnosti	-22,4	-18,1	-14,4	-16,2	-5,4	-23,5	-28,2
průmysl	-6,4	-6,0	-12,2	-11,7	-1,8	7,9	-10,2
stavebnictví	-26,3	-19,5	-41,8	-19,3	-1,7	-15,7	-25,8
obchod, opravy motor. vozidel	-9,5	-11,7	26,0	-10,2	4,7	-27,1	-14,8
pohostinství, ubytování	-11,2	-10,1	-22,2	-29,9	36,7	-9,7	32,0
doprava, sklad., spoje	-5,1	-8,4	-26,1	-0,3	-2,2	-16,6	-13,7
peněžnictví a pojišťovnictví	-12,0	-23,6	35,7	-16,1	-29,5	-30,5	-37,3
obch. služby, vývoj, nemovitosti	1,6	-10,1	-36,0	-12,6	-10,7	-9,7	11,1
veřejná správa a obrana	8,6	10,8	17,4	18,7	5,1	5,5	3,5
školaství	-1,7	-2,3	-6,8	5,8	-6,4	-9,0	-8,6
zdravot., veterin. a sociál. služby	2,5	2,4	5,1	2,9	-1,4	4,0	0,8
ostatní veřejné a sociální služby	1,1	10,3	-1,6	13,9	5,3	1,5	19,2

Pramen: Okresy ČR, ČSÚ

Tabulka c. 2: Srovnání změn v zaměstnanosti podle hlavních ekonomických a tří složek mezi lety 1998 a 2001

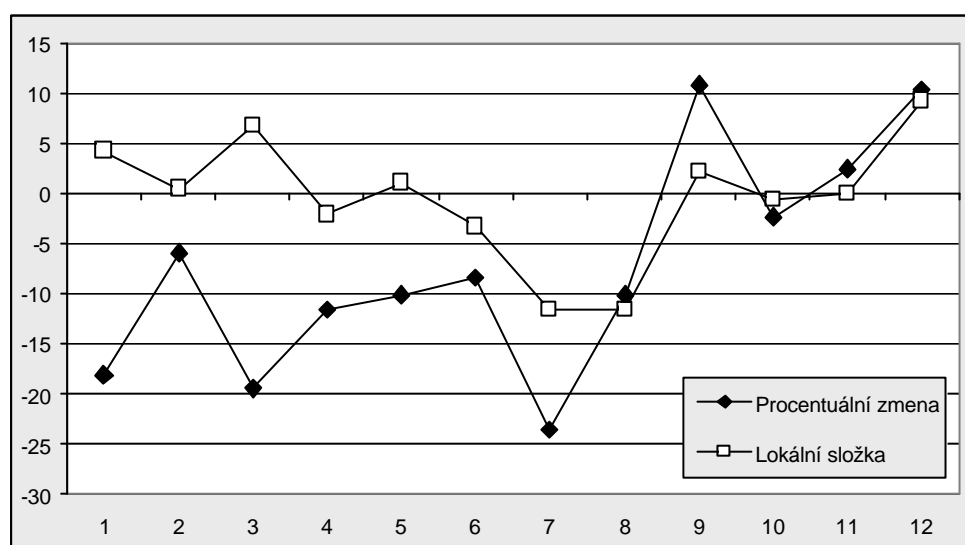
Odvětví	Národní	Sektorová	Lokální složka					
	složka	složka	Ol. kraj	Jeseník	Olomouc	Prostějov	Prerov	Šumperk
zemědělství a ost. primární činnosti	-6,6	-15,8	4,2	7,9	6,1	17,0	-1,2	-23,0
průmysl	-6,6	0,2	0,5	-5,8	-5,3	4,6	14,3	-20,1
stavebnictví	-6,6	-19,7	6,8	-15,5	7,0	24,6	10,5	-19,4
obchod, opravy motor. vozidel	-6,6	-2,9	-2,1	35,6	-0,7	14,2	-17,5	-23,2
pohostinství, ubytování	-6,6	-4,6	1,0	-11,0	-18,7	47,9	1,5	12,6
doprava, sklad., spoje	-6,6	1,5	-3,3	-21,1	4,8	2,9	-11,5	-24,8
peněžnictví a pojišťovnictví	-6,6	-5,5	-11,6	47,8	-4,1	-17,4	-18,5	-31,7
obch. služby, vývoj, nemovitosti	-6,6	8,2	-11,7	-37,6	-14,2	-12,2	-11,3	-14,8
veřejná správa a obrana	-6,6	15,2	2,2	8,7	10,0	-3,5	-3,2	-36,4
školaství	-6,6	4,9	-0,6	-5,1	7,5	-4,7	-7,3	-31,2
zdravot., veterin. a sociál. služby	-6,6	9,1	-0,1	2,6	0,4	-3,9	1,5	-38,1
ostatní veřejné a sociální služby	-6,6	7,7	9,2	-2,6	12,8	4,3	0,5	-30,6

Poznámka: Národní složka – vývoj na úrovni celé ČR

Pramen: Okresy ČR, vlastní výpočty

Nepríznivý vývoj nastal ve sledovaném období kromě zemědělství také v odvětví produktivních služeb (obchodní služby, výzkum, vývoj a služby v oblasti nemovitostí). Zde nastal v Olomouckém kraji ve sledovaných letech zcela opačný trend oproti národní úrovni. Po očištění vlivu faktoru na národní úrovni se ukazuje, že lokální vlivy vývoj v tomto odvětví velmi oslabují. Negativní vývoj tohoto odvětví je ještě významnější, neboť se jedná o odvětví významné pro konkurenceschopnost místní ekonomiky a také o odvětví, které by mělo v Olomouckém kraji nahradit slabší výkonnost ostatních odvětví (tedy zemědělství a průmyslu). Obdobný, ale již ne tak výrazný propad oproti národní úrovni byl zaznamenán také v odvětví finančních služeb. Obe tyto změny společně s negativním, lokálním posilováním odvětví primárního sektoru značí v podstatě nulové modernizační tendence olomoucké ekonomiky.

Obrázek c. 1: Porovnání procentuální změny zaměstnanosti a lokální složky Olomouckého kraje podle hlavních ekonomických odvětví

Poznámka: 1 – zemědělství a ostatní primární odvětví

2 – průmysl

3 – stavebnictví

4 – obchod, opravy motorových vozidel

5 – pohostinství, ubytování

6 – doprava, skladování, spoje

7 – peněžnictví, pojišťovnictví

8 – obchodní služby, výzkum, vývoj a služby v oblasti nemovitostí

9 – veřejná správa a obrana

10 – školství

11 – zdravotnictví, veterinářství a sociální služby

12 – ostatní veřejné a sociální služby

Pramen: CSÚ, vlastní výpočty

Srovnání vývoje procentuální změny zaměstnanosti a lokální složky nám lépe ukáže, jak si dané odvětví ve sledovaném období vedlo. Zatímco podle procentuální změny by se mohlo zdát, že vývoj je příznivý, ale ve skutečnosti tomu tak opravdu být nemuselo. To dokládá také graf 1, kde jsou patrné výše uvedené tendence změn zaměstnanosti Olomouckého kraje. Zatímco podle procentuální změny došlo ke snížení zaměstnanosti v zemědělství, lokálními vlivy bylo toto odvětví mezi sledovanými lety mírně dokonce posíleno. Podobně tomu bylo také v odvětví stavebnictví.

Kromě porovnání vývoje Olomouckého kraje a jeho okresu s národní úrovní je také zajímavé srovnat vývoj jednotlivých okresů skrajem jako celkem. Z této tabulky je patrné, že oproti krajské úrovni, na které došlo k výraznému oslabení zemědělství a ostatních primárních odvětví, došlo v okresech Prostějov, Jeseník a Olomouc k posílení tohoto odvětví. Stejně negativní vývoj byl zaznamenán v podstatě ve shodných okresech – Jeseník a Olomouc – v již zmiňovaném odvětví komerčních služeb. Zejména v okrese Jeseník došlo vlivem lokálních faktorů k oslabení tohoto odvětví. Naopak v okrese Jeseník došlo k velmi vysokému posílení v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví, což je možné dát do souvislosti se vznikem tohoto okresu jako nové územně-správní jednotky a snahou institucí z těchto odvětví zřídit zde své pobočky. Vzhledem k velmi nízkému počtu pracovníků v tomto odvětví, i jejich minimální absolutní nárůst znamená vysoké relativní posílení.

K relativně pozitivnímu vývoji došlo v tomto ohledu v okrese Šumperk, kde byla oslabena odvětví primérů (v podstatě shodně s krajskou úrovní) a posílena odvětví části komerčních a spotřebních služeb (obchodní služby, výzkum, vývoj a služby v oblasti nemovitostí; pohostinství a ubytování). Tento vývoj ukazuje na jistý modernizační trend, který nebyl zaznamenán na úrovni kraje jako celku. Ekonomická struktura okresu Šumperk je ale stále nepříznivá. Zemědělství stále zaměstnává vyšší podíl osob než je tomu na úrovni ČR a naopak sektor komerčních služeb je v tomto ohledu „podceněn“. Podíl těchto odvětví na zaměstnanosti je téměř poloviční oproti celorepublikové úrovni.

Tabulka c. 3: Srovnání změn v zaměstnanosti podle hlavních ekonomických odvětví a tří složek mezi lety 1998 a 2001

Odvětví	Národní	Sektorová	Lokální složka				
	složka	složka	Jeseník	Olomouc	Prostějov	Prerov	Šumperk
zemědělství a ost. primární činnosti	-6,9	-11,2	3,7	1,9	18,1	-5,4	-10,1
průmysl	-6,9	0,9	-6,2	-5,8	6,0	13,9	-4,2
stavebnictví	-6,9	-12,6	-22,3	0,2	19,5	3,8	-6,2
obchod, opravy motor. vozidel	-6,9	-4,8	37,7	1,5	11,7	-15,4	-3,1
pohostinství, ubytování	-6,9	-3,3	-12,1	-19,7	10,1	0,4	42,1
doprava, sklad., spoje	-6,9	-1,5	-17,7	8,1	8,4	-8,2	-5,3
peněžnictví a pojišťovnictví	-6,9	-16,7	59,3	7,5	23,6	-6,9	-13,7
obch. služby, vývoj, nemovitosti	-6,9	-3,2	-25,9	-2,5	10,1	0,4	21,2
veřejná správa a obrana	-6,9	17,7	6,5	7,8	-10,8	-5,4	-7,4
školení	-6,9	4,5	-4,5	8,2	2,3	-6,6	-6,2
zdravot., veterin. a sociál. služby	-6,9	9,3	2,7	0,5	-2,4	1,6	-1,6
ostatní veřejné a sociální služby	-6,9	17,2	-11,9	3,6	-10,3	-8,8	8,9

Poznámka: Národní složka – vývoj na úrovni Olomouckého kraje

Pramen: Okresy ČR, vlastní výpočty

Následující tabulka 4, kde je uvedena struktura zaměstnanosti okresu Olomouckého kraje podle hlavních odvětví ekonomiky, potvrzuje tvrzení uvedená v úvodu, totiž že sektor zemědělství je v okresech Olomouckého kraje stále relativně silný, a naopak sektor služeb, ať už je nahlížen jakkoli, je ve srovnání s průměrem ČR relativně slabý. Zejména odvětví produktivních služeb, které jsou zdrojem konkurenceschopnosti v moderních ekonomikách, jsou v Olomouckém kraji z hlediska zaměstnanosti velice slabým sektorem. Nejslabším je podle očekávání v okrese Jeseník. Zde v tomto sektoru pracuje pouze 2 % evidovaných zaměstnanců. Naopak nejvyšší podíl zaměstnanců v tomto sektoru eviduje okres Olomouc, který ale stále nedosahuje celorepublikové úrovně.

Tabulka c. 4: Podíl zaměstnanců podle jednotlivých odvětví ekonomiky, 2001

Odvětví	Podíl v %						
	CR	Kraj	Jeseník	Olomouc	Prostejov	Prerov	Šumperk
zemědělství a ost. primární činnosti	4,8	7,3	9,0	6,1	10,5	6,9	7,1
průmysl	38,5	40,6	36,7	32,8	46,1	43,5	49,8
stavebnictví	5,3	5,8	5,0	7,0	5,0	5,0	5,1
obchod, opravy motor. vozidel	7,8	6,8	6,7	7,9	6,3	6,5	5,0
pohostinství, ubytování	1,4	0,8	0,6	0,8	0,5	1,0	1,0
doprava, sklad., spoje	8,5	8,1	4,3	9,2	5,6	10,6	6,5
pěnižnictví a pojišťovnictví	2,3	1,3	0,7	1,7	1,5	1,0	0,9
obch. služby, vývoj, nemovitosti	5,9	3,6	1,3	5,1	2,6	3,0	2,4
veřejná správa a obrana	6,1	5,5	9,2	5,5	5,1	4,9	5,6
školaství	9,3	9,9	11,2	11,2	8,8	8,8	9,0
zdravot., veterin. a sociál. služby	6,9	7,5	11,6	8,7	5,9	6,9	5,8
ostatní veřejné a sociální služby	3,3	2,8	3,6	3,8	2,1	1,9	1,8

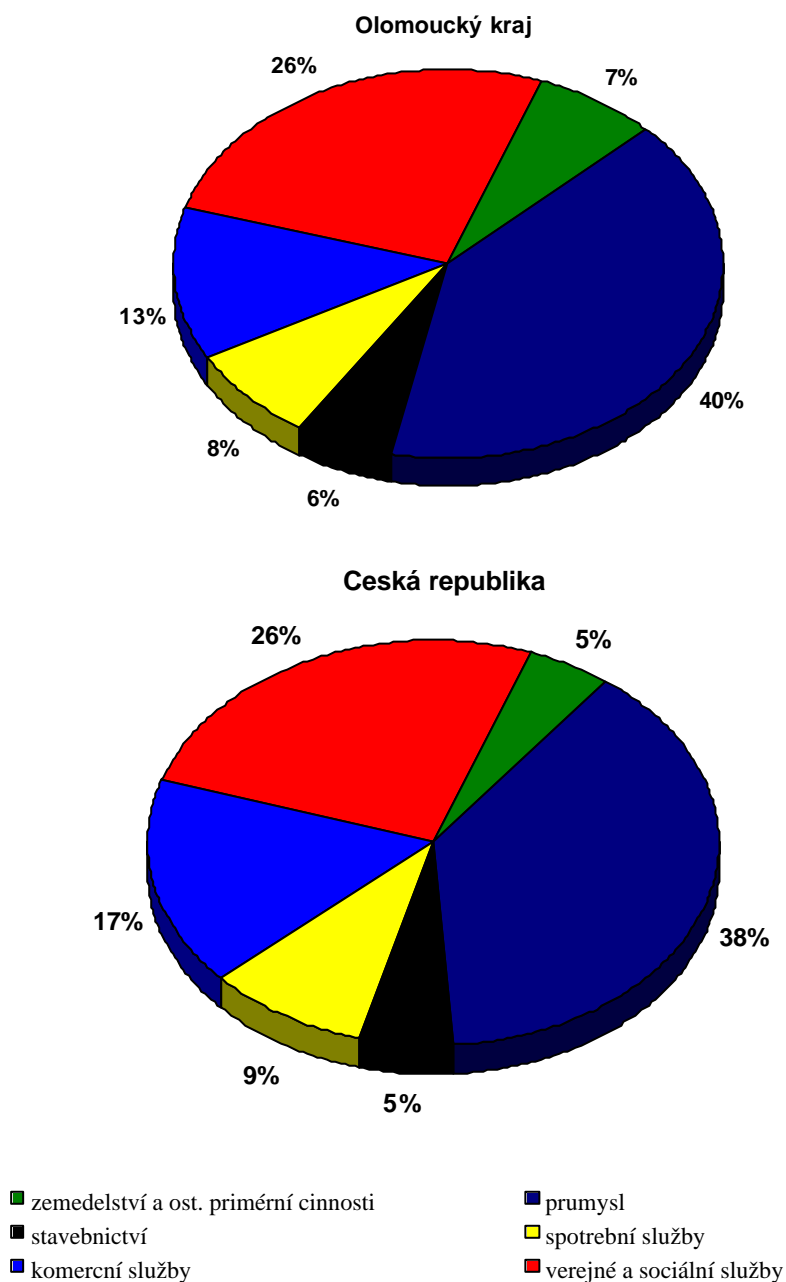
Pramen: Okresy CR, vlastní výpočty

Tato tvrzení podporují i následující grafy, které zobrazují také podíl zaměstnanců podle hlavních ekonomických sektorů. Z nich je na první pohled patrné stále relativně silné postavení zemědělského a také průmyslového sektoru v ekonomice Olomouckého kraje, které převyšují podíl na úrovni České republiky o 5 procentních bodů. Tuto „nevýhodu“ podtrhuje ještě slabá výkonnost těchto dvou odvětví, která je pod průměrem České republiky a nepříznivá skladba, resp. zaměření sektoru zpracovatelského průmyslu spíše na odvětví s nižší přidanou hodnotou jako je potravinářský, dřevozpracující průmysl, textilní výroba a základní odvětví strojírenského průmyslu.

Z pohledu jednotlivých okresů mají nejvyšší zaměstnanost v zemědělství okresy Prostejov a Jeseník. V případě okresu Prostejov je vysoký podíl díky jeho přírodním podmínkám relativně pochopitelný. Okres Jeseník se ale radí k oblastem s méně vhodnými podmínkami pro zemědělskou výrobu. Vysoký podíl zaměstnaných osob v zemědělství je tedy v tomto okrese výrazně nepříznivý. Stejný podíl zaměstnaných osob v zemědělství můžeme totiž najít v okresech, které patří z hlediska zemědělské výroby mezi ty nejprůhodnějšími podmínkami (okresy spadající do tzv. kukuricné zemědělské oblasti – Breclav, Hodonín, Znojmo – kde jsou podmínky vhodné i pro pěstování těch nejnáročnějších plodin).

Naopak výrazně nižší je podíl zaměstnanců v sektoru produktivních služeb. V České republice v tomto sektoru pracuje přibližně 26 % evidovaných zaměstnanců, zatímco v Olomouckém kraji pouze 21 %, přičemž vyšší „nedostatek“ má Olomoucký kraj v případě odvětví komerčních služeb (pěnižnictví, pojišťovnictví, obchodní služby, výzkum a vývoj a služby v oblasti nemovitostí). S nízkou zaměstnaností v těchto odvětvích korespondují také velmi nízké výdaje na výzkum a vývoj v Olomouckém kraji. Zatímco na úrovni Česka představují výdaje na výzkum a vývoj přibližně 1,3 % HDP (v roce 2002), v Olomouckém kraji to je pouze 0,04 %.

Obrázek c. 2: Podíl zaměstnanců podle jednotlivých odvětví ekonomiky v Olomouckém kraji a České republice v roce 2001

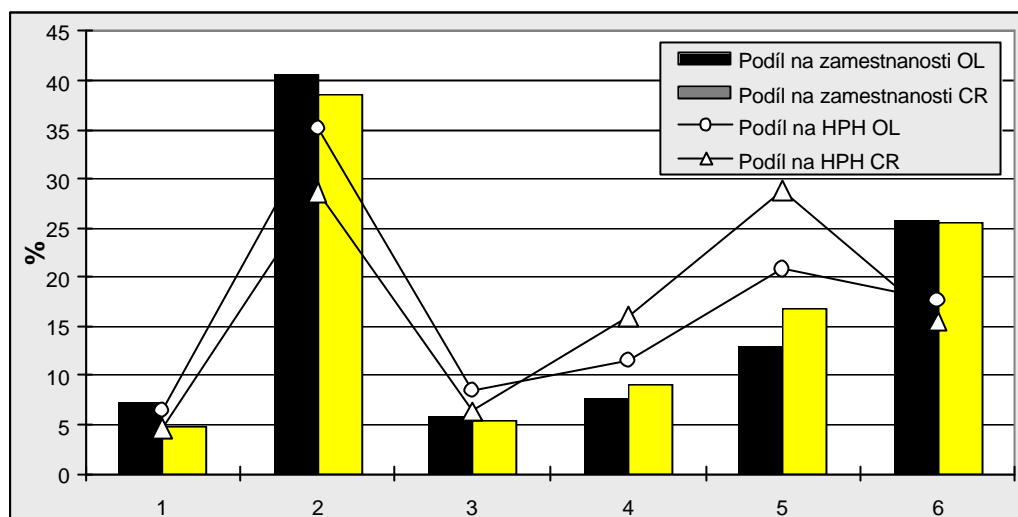

Pramen: CSÚ, vlastní výpočty

Zajímavé je také porovnání podílu jednotlivých odvětví na zaměstnanosti vůči jejich podílu na tvorbě hrubé přidané hodnoty, které zobrazuje následující graf (obrázek c. 3). Celkem u tří odvětví Olomouckého kraje je jejich podíl na zaměstnanosti vyšší než jejich podíl na hrubé přidané hodnotě. Těmito odvětvími jsou zemědělství, průmysl a také odvětví sociálních a veřejných služeb. Podobně je tomu také u České republiky, kde ale například podíl zemědělství na HPH je téměř totožný s jeho podílem na zaměstnanosti (rozdíl pouze jeden procentní bod). Stejně tak za výkonností zaostávají také odvětví produktivních služeb – obchodní a spotřební služby, které tak nedokáží nahradit ztrátu tradičních odvětví.

Konečně je z grafu patrné, že tato dvě odvětví díky svému vysokému podílu na hrubé přidané hodnotě oproti podílu na zaměstnanosti jsou stežejšími odvětvími moderních ekonomik. Zároveň jsou dnes, kdy došlo v posunu chápání tradičních aglomeracních výhod a výhod lokálního prostředí, důležitým zdrojem konkurenceschopnosti.

Obrázek c. 3: Podíl hlavních ekonomických odvětví na zaměstnanosti a hrubé přidané hodnotě v Olomouckém kraji a CR, 2001

Poznámka: 1 - zemědělství a ostatní primární činnosti

2 - průmysl

3 - stavebnictví

4 - spotřební služby

5 - komerční služby

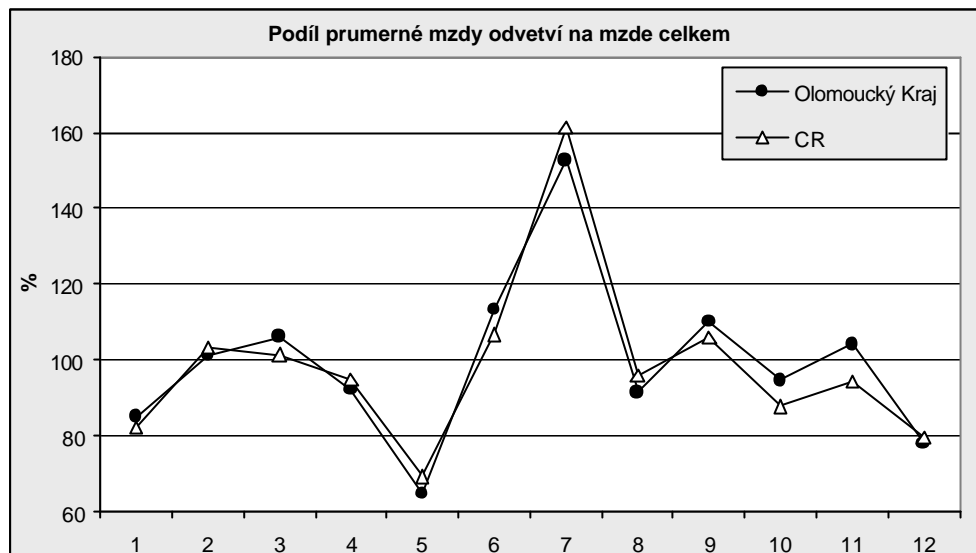
6 - veřejné a sociální služby

Pramen: CSÚ, vlastní výpočty

Príčin této nepříznivé ekonomické struktury Olomouckého kraje může být samozřejmě několik. Jednou z nich by mohly být nižší průměrné mzdy ve zmiňovaných slabších odvětvích – komerčních a spotřebních službách. Tuto domněnku potvrzuje také tabulka číslo 5, kde je možné pozorovat relativně nižší mzdy právě v odvětví spotřebních (kromě okresu Jeseník) a komerčních služeb. Tyto mzdy jsou výrazně pod průměrem ČR. Jednoznačně nejnižší mzdy můžeme najít v pohostinství a ubytování. Na druhé straně tento faktor ale zcela nevysvětluje vyšší zaměstnanost v zemědělství, kde jsou průměrné mzdy také nižší. V několika z okresů jsou ale mzdy v zemědělství vyšší než například v pohostinství a ubytování nebo v odvětví obchodních služeb, výzkumu a vývoje a služeb v oblasti nemovitostí. Tento fakt je ale v „rozporu“ s významem těchto odvětví, jejich přidanou hodnotou a nároky na kvalifikaci pracovní síly. Situace by podle těchto hledisek měla být jednoznačně obrácená, tak jak je tomu na celorepublikové úrovni, kde mzdy v odvětví komerčních služeb převyšují samozřejmě mzdy v zemědělství a ostatních primárních odvětvích. To, že tomu tak není v Olomouckém kraji, je možné označit za určitou „poruchu“, která může být i příčinou nižší zaměstnanosti v této oblasti. Jak dokládá následující graf, mzdy v zemědělství a veřejných a sociálních službách jsou na vyšší úrovni oproti celkové mzdě než je tomu v ČR, ale naopak v komerčních a spotřebních službách (s výjimkou dopravy a telekomunikací) jsou na úrovni nižší. Ani mzdy nepůsobí tedy jako „motivací faktor“ pro přesun k perspektivnějším odvětvím, které by vedly k posílení konkurenceschopnosti Olomouckého kraje.

Jediným odvětvím, kde jsou mzdy v Olomouckém kraji nadprůmerné je stavebnictví, kde průměrná mzda v roce 2004 činila 18 192 Kč, což je druhá nejvyšší mzda po hlavním městě Praze.

Obrázek c. 4: Podíl průměrné měsíční mzdy v odvětví na průměrné mzdě celkem, 2001

Poznámka: 1 – zemědělství a ostatní primární odvětví

2 – průmysl

3 – stavebnictví

4 – obchod, opravy motorových vozidel

5 – pohostinství, ubytování

6 – doprava, skladování, spoje

7 – peněžnictví, pojišťovnictví

8 – obchodní služby, výzkum, vývoj a služby v oblasti nemovitostí

9 – veřejná správa a obrana

10 – školství

11 – zdravotnictví, veterinářství a sociální služby

12 – ostatní veřejné a sociální služby

Pramen: CSÚ, vlastní výpočty

Tabulka c. 5: Průmerné měsíční mzdy v okresech Olomouckého kraje a CR podle hlavních ekonomických odvětví, 2001

Odvetví	Průmerná mzda						Podíl mzdy v odvětví na mzdě celkem					
	Jeseník	Olomouc	Prostejov	Prerov	Šumperk	CR	Jeseník	Olomouc	Prostejov	Prerov	Šumperk	CR
zemědělství a ost. primární činnosti	10 360	11 423	10 712	10 639	10 610	12 038	91,9	84,7	87,5	82,0	87,3	82,3
průmysl	10 936	13 491	12 215	13 573	12 524	15 118	97,0	100,1	99,8	104,6	103,1	103,3
stavebnictví	10 685	14 696	14 824	12 709	11 319	14 842	94,8	109,0	121,1	98,0	93,2	101,4
obchod, opravy motor. vozidel	11 627	13 020	11 130	11 030	9 768	13 889	103,1	96,6	90,9	85,0	80,4	94,9
pohostinství, ubytování	7 238	7 997	9 174	8 443	8 423	10 135	64,2	59,3	75,0	65,1	69,3	69,3
doprava, sklad., spoje	13 216	15 172	13 600	14 325	13 691	15 614	117,2	112,5	111,1	110,4	112,7	106,7
pěnežnictví a pojišťovnictví	16 481	19 901	19 269	19 954	18 794	23 591	146,2	147,6	157,5	153,8	154,7	161,2
obch. služby, vývoj, nemovitosti	9 645	12 159	10 102	12 298	10 671	14 007	85,5	90,2	82,5	94,8	87,9	95,7
veřejná správa a obrana	12 903	14 953	13 281	13 520	13 971	15 501	114,4	110,9	108,5	104,2	115,0	105,9
školy	12 055	12 231	11 608	12 248	12 090	12 826	106,9	90,7	94,9	94,4	99,5	87,6
zdravot., veterin. a sociál. služby	11 103	14 640	13 344	12 824	11 195	13 804	98,5	108,6	109,0	98,9	92,2	94,3
ostatní veřejné a sociální služby	9 022	10 366	9 187	9 763	9 877	11 619	80,0	76,9	75,1	75,3	81,3	79,4
Celkem	11 276	13 483	12 238	12 972	12 147	14 633	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

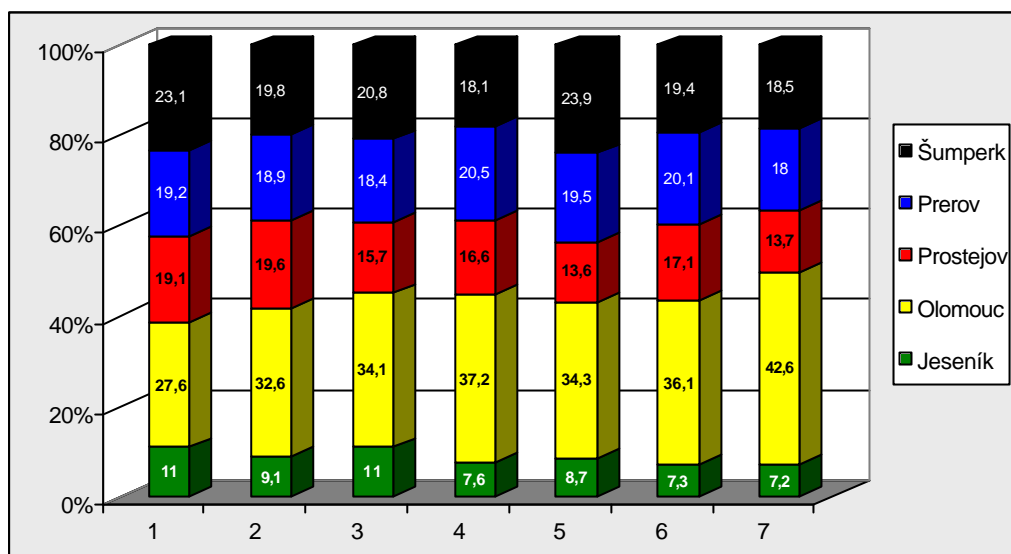
Pramen: Okresy CR

Tabulka c. 6: Srovnání průměrných měsíčních mezd v okresech Olomouckého kraje a CR podle hlavních ekonomických odvětví, 2001

Odvetví	Podíl průměrné mzdy v odvětví na mzdě celkem v kraji					Podíl průměrné mzdy v odvětví na průměrné mzdě CR					
	Jeseník	Olomouc	Prostejov	Prerov	Šumperk	Jeseník	Olomouc	Prostejov	Prerov	Šumperk	Kraj
zemědělství a ost. primární činnosti	95,2	104,9	98,4	97,7	97,5	86,1	94,9	89,0	88,4	88,1	90,4
průmysl	84,6	104,4	94,5	105,0	96,9	72,3	89,2	80,8	89,8	82,8	85,5
stavebnictví	78,6	108,2	109,1	93,5	83,3	72,0	99,0	99,9	85,6	76,3	91,5
obchod, opravy motor. vozidel	98,5	110,3	94,3	93,4	82,7	83,7	93,7	80,1	79,4	70,3	85,0
pohostinství, ubytování	87,3	96,5	110,7	101,9	101,6	71,4	78,9	90,5	83,3	83,1	81,8
doprava, sklad., spoje	91,2	104,7	93,8	98,9	94,5	84,6	97,2	87,1	91,7	87,7	92,8
pěnežnictví a pojišťovnictví	84,3	101,8	98,6	102,1	96,2	69,9	84,4	81,7	84,6	79,7	82,8
obch. služby, vývoj, nemovitosti	82,4	103,9	86,3	105,1	91,2	68,9	86,8	72,1	87,8	76,2	83,5
veřejná správa a obrana	91,7	106,3	94,4	96,1	99,3	83,2	96,5	85,7	87,2	90,1	90,8
školy	99,5	101,0	95,8	101,1	99,8	94,0	95,4	90,5	95,5	94,3	94,4
zdravot., veterin. a sociál. služby	83,4	110,0	100,3	96,4	84,1	80,4	106,1	96,7	92,9	81,1	96,4
ostatní veřejné a sociální služby	90,4	103,9	92,0	97,8	99,0	77,6	89,2	79,1	84,0	85,0	85,9
Celkem	88,1	105,3	95,6	101,3	94,9	77,1	92,1	83,6	88,6	83,0	87,5

Pramen: Okresy CR

Obrázek c. 5: Ekonomické subjekty podle prevažující činnosti podle okresu Olomouckého kraje, 2003

Poznámka: 1 – zemědělství a lesnictví
 2 – průmysl a energetika
 3 – stavebnictví
 4 – obchodní služby, pohostinství a ubytování
 5 – doprava, skladování a spoje
 6 – finanční zprostředkování
 7 – činnost v oblasti nemovitostí, podnikatelské činnosti (služby pro podniky, výzkum a vývoj apod.)

Pramen: CSÚ, vlastní výpočty

Územní rozložení podniku nevykazuje žádné dramatické rozdíly mezi jednotlivými okresy. Zcela podle očekávání je více podniků z oblasti lesnictví v okrese Jeseník a naopak je zde velmi málo podniků z oblasti obchodních služeb, finančního zprostředkování a podnikatelských služeb, což dokládá malý trh tohoto okresu. Naopak ekonomické subjekty z oblasti služeb s velmi vysokou přidanou hodnotou (zejména výzkum a vývoj) jsou koncentrovány v okrese Olomouc, kde se soustřeďuje celkem více než 40 % krajských kapacit.

Zajímavé je nakonec také porovnání zaměstnanosti v hlavních ekonomických odvětvích podle územních obvodů obcí s rozšířenou působností, která je uvedena v tabulce c. 7.

Tabulka c. 7: Podíl ekonomicky aktivních podle ekonomických odvětvích v roce 2001 (%)

	Zemědělství	Průměrná úroveň vuci CR	Průmysl	Průměrná úroveň vuci CR	Terciér I	Průměrná úroveň vuci CR	Terciér II	Průměrná úroveň vuci CR
Hranice	6,6	1,6	28,1	0,9	23,6	0,6	22,1	1,2
Jeseník	6,9	1,6	25,2	0,8	20,6	0,6	25,3	1,3
Konice	11,3	2,7	42,5	1,3	16,6	0,4	16,9	0,9
Lipník	8,1	1,9	27,6	0,9	23,4	0,6	21,5	1,1
Litovel	9,6	2,3	34,6	1,1	22,9	0,6	18,3	1,0
Mohelnice	7,0	1,7	46,4	1,5	18,7	0,5	15,7	0,8
Olomouc	3,4	0,8	24,9	0,8	28,6	0,8	27,4	1,4
Prostějov	6,4	1,5	34,4	1,1	23,3	0,6	21,2	1,1
Prerov	4,4	1,1	31,2	1,0	26,8	0,7	21,1	1,1
Šternberk	6,9	1,6	28,6	0,9	23,6	0,6	26,1	1,4
Šumperk	5,5	1,3	31,8	1,0	24,1	0,6	20,0	1,1
Unicov	10,4	2,5	38,3	1,2	19,7	0,5	18,2	1,0
Zábřeh	6,3	1,5	40,2	1,3	21,1	0,6	16,6	0,9

Poznámka: Terciér I - obchod, opravy motorových vozidel, pohostinství, ubytování, doprava, skladování, spoje, peněžnictví, pojišťovnictví, obchodní služby, výzkum, vývoj a služby v oblasti nemovitostí
Terciér II - veřejná správa a obrana, školství, zdravotnictví, veterinářství a sociální služby, ostatní veřejné a sociální služby

Pramen: SLBD 2001

Z této tabulky jsou opět patrné předcházející výroky o ekonomické struktuře Olomouckého kraje. Na první pohled je možné pozorovat vysokou zaměstnanost v zemědělství, která je v některých regionech dokonce 2,5 krát vyšší než v CR. Příkladem jsou regiony ORP Konice, Unicov nebo Litovel. Jedinou výjimkou je region Olomouce, kde je zaměstnanost v zemědělství nižší než je úroveň CR. Na druhé straně velmi nízká je zaměstnanost v odvětvích produktivních služeb, která je přibližně poloviční oproti celorepublikové úrovni.

Tuto negativní ekonomickou strukturu doplňuje pak ještě další nepříznivá charakteristika, a tou je silné dominantní některých odvětví v ekonomice vybraných mikroregionů. Jedná se především o průmyslová odvětví.

Tabulka c. 8: Podíl ekonomicky aktivních obyvatel ve vybraných odvětvích zpracovatelského průmyslu, 2001

Odvětvová klasifikace ekonomické činnosti	Název	Podíl v %
výroba potravin, nápoje a tabákový průmysl	Olomouc	24,7
	Litovel	21,4
textilní a odevní průmysl, zpracování a barvení kůžešín	Konice	36,7
	Prostějov	35,4
výroba kovu, kov. konstrukcí a kovo výrobku	Jeseník	20,3
	Zábřeh	19,4
výroba stroju a zařízení pro další výrobu	Unicov	37,2
	Mohelnice	34,7
výroba elektrických a optických přístrojů	Mohelnice	20,1
	Zábřeh	16,1

Pramen: SLBD 2001

1.2. Analýza nezamestnanosti v Olomouckém kraji

Olomoucký kraj patří dlouhodobě ke kraji s nadprůmernou mírou nezamestnanosti, která patří k jednomu z nejvyšších v České republice. V Olomouckém kraji, podobně jako v celé republice, existují ale významné rozdíly v charakteru nezamestnanosti, které nevystihne pouze ukazatel míry nezamestnanosti, a proto je nutné se pokusit popsat nezamestnanost a její vývoj v jednotlivých okresech Olomouckého kraje podrobněji.

Popis a analýza některých rysů nezamestnanosti se soustřeďuje na několik oblastí. Nejprve je provedena podrobnější analýza složení skupiny „uchazeči o práci“ podle předpokládaných příčin jejich nezamestnanosti. Následuje podrobnější popis dílčích skupin nezamestnaných, které je možno počítat k problémovým skupinám. A nakonec je provedeno srovnání vývoje několika základních charakteristik nezamestnanosti v okresech a obcích s rozšířenou působností a jejich porovnání s vývojem na úrovni celé republiky.

1.2.1 Analýza příčin nezamestnanosti

Míra registrované nezamestnanosti je ale relativně hrubým ukazatelem, který nám mnoho neríká například o příčinách nezamestnanosti. Z tohoto pohledu bývá nezamestnanost rozdělována na tři základní příčiny, které jen zřídka existují osamocene, naopak se vzájemně různým způsobem doplňují. Tyto příčiny jsou:

- *Frikční nezamestnanost* – tedy taková, kdy existují jak pracovní místa, tak dostatek osob požadované kvalifikace, které ale z různých příčin tato místa dosud neobsadili. Mezi takové příčiny může patřit snaha získat lépe placené místo, malá informovanost o existujících pracovních místech, apod.
- *Strukturální nezamestnanost* – v tomto případě existují pracovní místa, ale uchazeči o práci mají jinou kvalifikaci, nebo mají požadovanou kvalifikaci, ale žijí v jiném území (např. okrese). Strukturální nezamestnanost má tedy ve skutečnosti dvě dílčí složky, které bychom mohli nazvat „územně strukturální“ (vzhledem k nízké mobilitě pracovních sil jsou uvažovány pouze okresy Olomouckého kraje) a „kvalifikačně strukturální“.
- *Poptávkově deficitní nezamestnanost* – k existujícím nezamestnaným uchazečům neexistuje dostatek jakýchkoli pracovních míst.

Následující tabulka je výsledkem analýzy složek nezamestnanosti v okresech Olomouckého kraje. Ukazuje jednak absolutní počty uchazečů, náležejících k jednotlivým složkám, jednak i podíl jednotlivých složek nezamestnanosti na celkovém počtu uchazečů o práci. Je tak vlastně jakýmsi jednoduchým zhodnocením základních příčin nezamestnanosti v těchto okresech. Dvě formy strukturální nezamestnanosti jsou zde uvažovány společně, přičemž mezi jednotlivými okresy existují jisté rozdíly, které budou podrobněji popsány.

Tabulka c. 9: Srovnání nezamestnanosti podle hlavních složek v okresech Olomouckého kraje

	Celkem	Složka - absolutní vyjádření			Složka - relativní vyjádření		
		Friční	Strukturální	Deficitní	Friční	Strukturální	Deficitní
Jeseník	4012	160	261	3591	4,0	6,5	89,5
Olomouc	12357	699	717	10941	5,7	5,8	88,5
Prostejov	5783	976	717	4090	16,9	12,4	70,7
Prerov	9154	377	717	8060	4,1	7,8	88,0
Šumperk	8285	296	717	7272	3,6	8,7	87,8

Pramen: MPSV

Z tabulky je patrné, že jednoznačně převládá složka poptávkově deficitní, tedy, že hlavní příčinou nezamestnanosti v Olomouckém kraji je nedostatek volných pracovních míst obecně. Nutné je ale podotknout, že existuje pravděpodobně rozdíl v úspěšnosti registrace uchazece o práci a volných pracovních míst. Presto je nutné brát tyto hodnoty vážně. Kromě toho je z tabulky patrné, že čtyři okresy – Jeseník, Olomouc, Prerov a Šumperk – jsou si z tohoto pohledu relativně podobné. Naopak situace v okrese Prostejov je velmi odlišná. Jednou z významných odlišností je fakt, že u tohoto okresu je strukturální složka tvořena pouze složkou „kvalifikačně strukturální“, tzn. existují zde volná pracovní místa, ale uchazeči o zaměstnání nemají potřebnou kvalifikaci. Tato místa by pak mohla být teoreticky obsazena uchazeči z okolních okresu, kteří tuto požadovanou kvalifikaci mají. Nejvíce v tomto případě chybí remeslníku a kvalifikovaných výrobců, zpracovatelů a opraváři (například kvalifikované strojírenské profese jako soustružníci, frézari, svářeči, brusíci kovu a strojní zámečníci) (Úřad práce, Olomouc, 2005). Stejně tak je v okrese Prostejov také vysoký podíl složky friční, která se týká stejné skupiny uchazece. U friční složky nezamestnanosti můžeme uvažovat, že její příčinou je nedostatečná informovanost uchazece o dostupných volných pracovních místech. Na druhé straně může být ale její příčinou také obecný nezájem o tyto pozice z důvodu nízkých mezd (blíže viz. analýza zaměstnanosti). Skutečné motivace lze posoudit jen obtížně, nicméně zkušenost z ostatních území v ČR opravňuje k takovým závěrům.

Jak je z tabulky nadále patrné, v okrese Prostejov chybí určitá skupina uchazece odbornou kvalifikací. Tito uchazeči ale „přebývají“ v ostatních okresech. Presto volné pozice nejsou v okrese Prostejov zaplněny. Jak již bylo receno, příčinou mohou být nízké mzdy v některých pozicích a nízká informovanost uchazece o práci. Obecně to nasvědčuje také tomu, že trh práce v Olomouckém kraji není jednotný a provázaný. Hranice trhu práce jsou podmíněny bydlením a možnostmi a náklady denního dojíždění do zaměstnání. Zaměstnavatelé musejí tedy většinou spoléhat na „místní“ pracovní síly, které ale ne vždy mají potřebnou kvalifikaci. Dokladem je vysoká územně-strukturální nezamestnanost některých okresu, zatímco v okolních okresech potřebná volná pracovní síla existuje.

Pokud se naopak podíváme, v jakých skupinách zaměstnání „přebývá“ nejvíce pracovních sil, jsou v Olomouckém kraji dvě skupiny – jednak nižší administrativní pracovníci a dále kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví, tedy v oboru, který v Olomouckém kraji stále zaměstnává velký podíl ekonomicky aktivních obyvatel a v němž zaměstnanost v posledních několika letech oproti celorepublikovému vývoji v podstatě stoupla (viz. Analýza zaměstnanosti). Nejvyšší počet uchazece na jedno volné pracovní místo byl v tomto případě zaznamenán v okrese Olomouc – přibližně 140 uchazece na jedno volné místo. Nepríznivá je nadále situace v okrese Šumperk, kde je také velký „prebytek“ nekvalifikovaných a pomocných pracovníků, tedy osob převážně jen se základním vzděláním.

1.2.2 Analýza problémových skupin uchazecu o práci

V tomto hodnocení jsou sledováni uchazeci o práci, kteří jsou obecně považováni za „problémové“ a to z různých důvodů. Jednak, podle věku, to jsou uchazeci o zaměstnání do 25 let a dále nezamestnaní starší 50 let. Vzhledem k délce nezamestnanosti jsou jako riziková skupina označeni nezamestnaní déle než 12 měsíců, pro riziko jejich trvalého vyrazení z trhu práce. V následující tabulce je proto poskytnut přehled vývoje počtu těchto uchazecu a srovnání okresu Olomouckého kraje s krajem jako celkem a také s Českou republikou.

Z tabulky je patrný rozdílný vývoj jednotlivých problémových skupin uchazecu. Zatímco podíl uchazecu mladších 25 let se v posledních 3 letech snížil, podíl nezamestnaných starších 50 let od roku 2000 výrazně vzrostl. Stejně tomu bylo i u uchazecu dlouhodobě nezamestnaných. Obecně je nutné říci, že tento trend kopíroval trendy na úrovni celé České republiky.

Tabulka c. 10: Problémové skupiny uchazecu o práci v letech 2000-2005

	Uchazeci celkem					
	2000	2001	2002	2003	2004	03/2005
Jeseník	2961	3173	3501	3753	4012	4222
Olomouc	13116	12940	13689	13570	12357	12865
Prostejov	5610	5150	5662	5939	5783	5741
Prerov	9203	8247	8724	9575	9154	9260
Šumperk	7202	7705	7819	7933	8285	8445
Olomoucký kraj	38092	37215	39395	40770	39591	40533
CR	457369	461923	514435	542420	541675	540456
Podíl uchazecu mladších 25 let						
Jeseník	24,3	23,3	23,6	22,1	18,1	15,7
Olomouc	27,2	26,8	26,0	24,5	21,5	19,3
Prostejov	27,0	25,4	25,4	24,9	22,3	20,3
Prerov	27,6	26,2	26,8	24,2	21,3	19,1
Šumperk	28,2	27,7	26,7	22,8	20,7	19,4
Olomoucký kraj	27,2	26,4	26,0	23,9	21,1	19,1
CR	27,6	27,2	26,6	25,0	22,5	20,6
Podíl uchazecu starších 50 let						
Jeseník	17,6	17,6	19,7	22,6	23,9	24,7
Olomouc	17,0	18,0	20,6	21,6	23,5	24,8
Prostejov	17,1	19,0	20,3	20,1	21,9	22,8
Prerov	16,1	17,4	19,6	21,1	22,0	23,3
Šumperk	13,9	14,9	17,7	21,3	22,5	23,3
Olomoucký kraj	16,3	17,3	19,7	21,3	22,7	23,8
CR	16,2	17,1	19,4	20,8	22,4	23,7
Podíl uchazecu nezamestnaných déle než 12 měsíců						
Jeseník	31,1	31,5	32,0	37,3	35,3	34,2
Olomouc	39,0	39,1	38,3	38,0	35,9	35,9
Prostejov	37,7	36,6	35,7	38,8	41,1	42,7
Prerov	47,4	45,9	42,7	43,9	47,4	47,7
Šumperk	41,4	36,7	40,4	41,7	41,8	42,5
Olomoucký kraj	40,7	39,1	38,8	40,2	40,5	40,8
CR	38,4	37,1	37,2	40,3	40,6	41,1

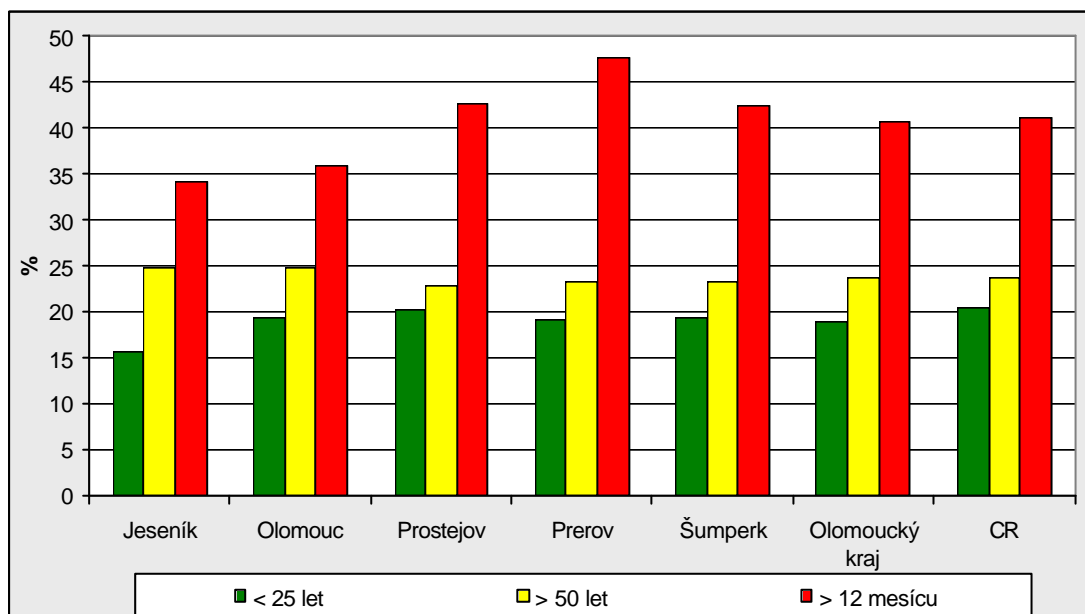
Pramen: MPSV

Co se týká uchazecu dlouhodobě nezamestnaných, jako nejprázdnější se situace jeví v okrese Jeseník a Olomouc, kde je podíl této kategorie pod průměrem Olomouckého kraje a i České republiky. Možnou příčinou velmi příznivé situace z tohoto pohledu v okrese Jeseník, i přes jinak vysokou míru nezamestnanosti, je vysoký počet podnikatelů, který je nejvyšší mezi okresy Olomouckého kraje.

Naopak nejhorší je z tohoto pohledu situace v okrese Prerov, kde tato skupina nezamestnaných tvoří téměř 50 % všech uchazečů o práci. Celkově v Olomouckém kraji se podíl dlouhodobě nezamestnaných drží na úrovni kolem 40 %, tedy obdobně jako je tomu na úrovni celé ČR.

Názornější srovnání podíle jednotlivých rizikových skupin uchazečů na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání a jejich srovnání podle okresu poskytuje také následující graf. Z grafu je patrné, že podle tohoto ukazatele se situace v Olomouckém kraji v podstatě shoduje se situací na úrovni České republiky a kopíruje i národní vývojové trendy. Výrazněji se odlišuje pouze v okrese Prerov, kde je podíl dlouhodobě nezamestnaných asi o 6 procentních bodů vyšší, a v okrese Jeseník, kde je naopak podíl dvou rizikových skupin uchazečů na jejich celkovém počtu podstatně nižší. Zejména v případě skupiny uchazečů o práci mladších 25 let je situace v tomto okrese velmi příznivá, neboť Jeseník je zároveň okresem s nejmladším obyvatelstvem v kraji. Tento relativně příznivý stav je možné dát opět do souvislosti s vysokým počtem podnikatelů v kraji, kdy je pravděpodobné, že právě mladší obyvatelé budou „substituovat“ nedostatek pracovních příležitostí vlastním podnikáním spíše než osoby starší, které již nejsou tak flexibilní. Podíl osob starších padesáti let je v okrese Jeseník také jeden z nejvyšších a „odpovídá“ vysoké míře nezamestnanosti v tomto okrese.

Obrázek c. 6: Podíl rizikových skupin uchazečů o zaměstnání, k 30. 4. 2005

Pramen: MPSV, vlastní výpočty

1.2.3 Vývoj nezamestnanosti v okresech Olomouckého kraje

Pro sledování dlouhodobějšího vývoje nezamestnanosti byly zvoleny tři hlavní veličiny, které vystihují vývojové trendy z různých hledisek. První je míra nezamestnanosti, která je základním a nejcharakterističtějším znakem určujícím podíl uchazečů o práci ve vztahu k existující pracovní síle. Stejně důležitým znakem je ale také počet uchazečů na jedno volné pracovní místo, který je vlastně odhadem skutečného „nedostatku“ pracovních míst. Jako doplňkový znak je uváděn počet pracovních míst vztahený k pracovní síle celkem, který je naopak určitou charakteristikou relativního nedostatku pracovní síly.

Tabulka c. 11: Vývoj registrované míry ne zaměstnanosti v letech 2000-2005

	2000	2001	2002	2003	2004	04/2005
Jeseník	13,17	15,08	18,71	17,23	18,42	17,52
Olomouc	11,36	11,37	12,83	11,65	10,59	10,04
Prostejov	10,39	9,87	10,84	11,02	10,72	9,85
Prerov	14,16	12,25	12,95	13,95	13,32	12,59
Šumperk	11,26	12,41	12,59	12,46	12,99	12,61
Olomoucký kraj	11,87	12,20	13,42	13,26	13,21	12,52
CR	8,78	9,09	9,98	10,31	10,27	9,65

Pramen: MPSV

Tabulka c. 12: Počet uchazecu na jedno volné pracovní místo

	2000	2001	2002	2003	2004	04/2005
Jeseník	16,5	13,7	79,6	76,6	24,3	26,4
Olomouc	20,0	14,4	11,5	18,5	17,7	13,8
Prostejov	5,3	3,9	5,4	5,4	5,9	6,3
Prerov	8,4	20,2	29,3	32,8	24,3	20,7
Šumperk	10,5	19,1	24,1	25,5	28,0	21,1
Olomoucký kraj	10,3	11,4	13,6	16,4	15,8	14,2
CR	8,8	8,9	12,7	13,5	10,6	10,1

Pramen: MPSV

Tabulka c. 13: Počet volných pracovních míst ku pracovní síle v promile

	2000	2001	2002	2003	2004	04/2005
Jeseník	8,0	10,8	2,1	2,4	7,8	7,7
Olomouc	5,7	7,7	10,1	6,4	6,3	8,3
Prostejov	19,6	25,8	18,6	19,0	17,6	17,0
Prerov	16,9	6,2	4,4	4,2	5,5	6,6
Šumperk	10,8	6,7	5,4	4,9	4,8	6,3
Olomoucký kraj	11,5	10,3	9,0	7,6	7,9	9,0
CR	10,0	10,0	7,7	7,6	9,5	10,0

Pramen: MPSV

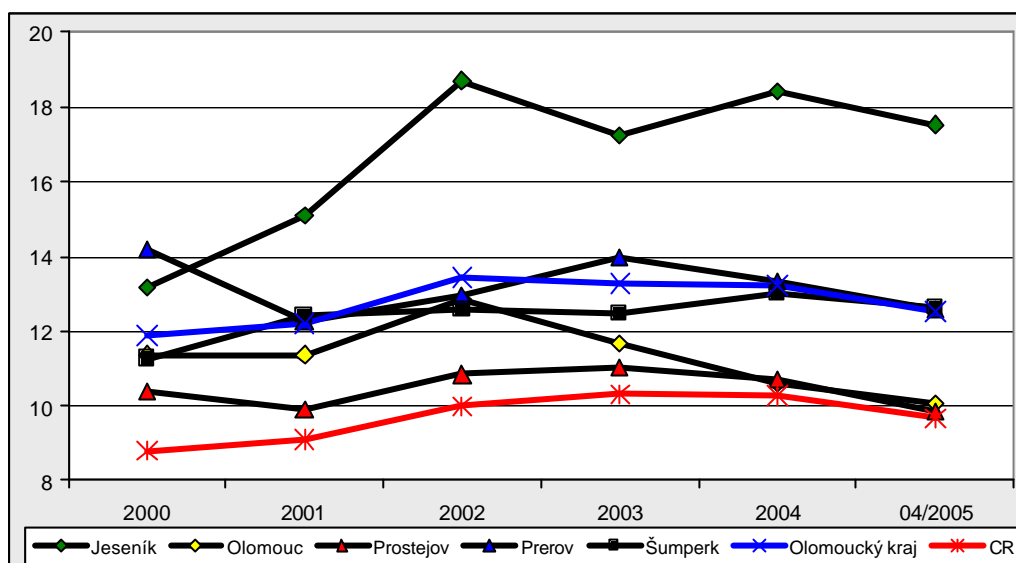
Z tohoto srovnání okresu Olomouckého kraje a České republiky vyplývá, že tyto okresy patří dlouhodobě k okresům s vyšší mírou nezaměstnanosti a pouze okresy Olomouc a Prostejov se z hlediska míry nezaměstnanosti blíží úrovni České republiky. Nejhorší je pak situace v okrese Jeseník, kde byla míra nezaměstnanosti téměř všech sledovaných letů skoro dvojnásobná oproti celorepublikovému průměru.

Z následujícího grafu (obrázek c. 7) je patrné, že vývoj míry nezaměstnanosti byl v jednotlivých okresech odlišný. Zatímco v okrese Jeseník se míra nezaměstnanosti ve sledovaném období výrazně zvýšila, v okresech Olomouc, Prostejov a Prerov došlo k jejímu poklesu. Ve všech třech okresech tak vývoj nezaměstnanosti kopíroval v podstatě trend na celorepublikové úrovni. Kromě okresu Jeseník došlo ještě ve sledovaném období k nárůstu míry nezaměstnanosti v okrese Šumperk, kde byl ale nárůst výrazně nižší.

Celkově se ve sledovaném období v Olomouckém kraji míra registrované nezaměstnanosti zvýšila o 4 procentní body, tedy asi o 40 %, zatímco nárůst nezaměstnanosti v České republice činil méně než 2 procentní body, což znamenalo přibližně 15% nárůst. I podle tohoto ukazatele můžeme tedy konstatovat další „zaostávání“ Olomouckého kraje za průměrem ČR.

Obrázek c. 7: Vývoj míry nezamestnanosti v okresech Olomouckého kraje a CR

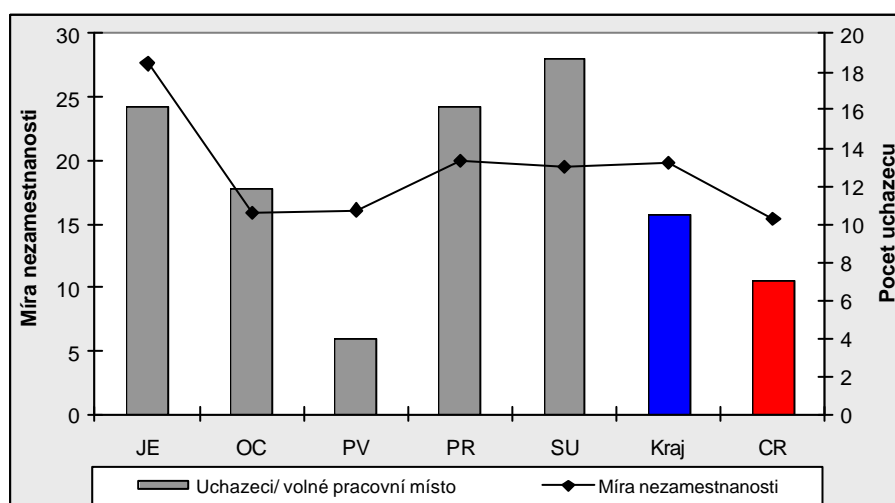

Pramen: MPSV

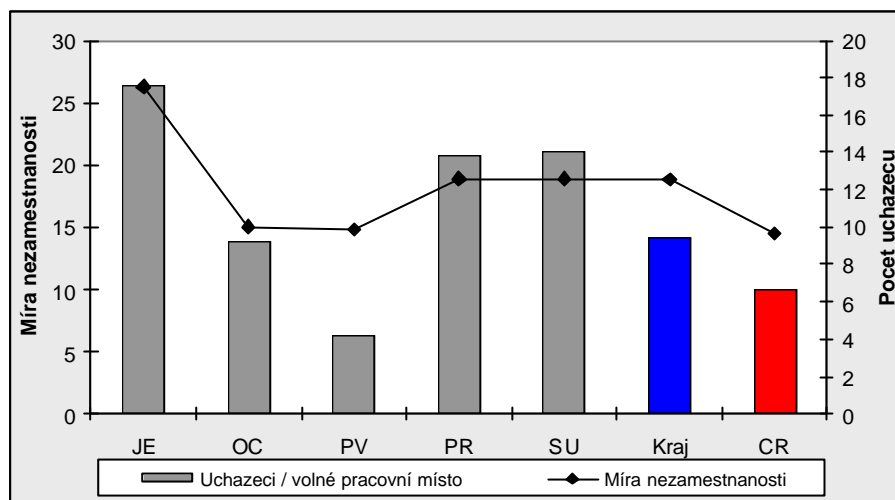
O relativně dobrém postavení okresu Prostějov svědčí také nejnižší počet uchazece na jedno volné pracovní místo než ve zbylých sledovaných jednotkách. Stejně tak relativně vysoký poměr volných pracovních míst vůči pracovní síle celkem. Podle těchto dvou ukazatelů, které jsou výrazně lepší než na úrovni České republiky, bychom ale očekávali také nižší míru nezamestnanosti. Ta je ale o dvě desetiny vyšší než u CR. Příčinou je již výše popsán problém strukturální nezamestnanosti a nedostatku vhodných uchazece.

Z hlediska počtu uchazece na jedno volné pracovní místo je sledovaný trend možno považovat za varující, neboť kromě okresu Olomouc došlo v tomto případě k nárůstu mezi roky 2000 a 2004. K dubnu roku 2005 došlo v okresech Olomouc, Přerov a Šumperk opět k poklesu, což ale může být důsledkem kolísání počtu volných pracovních míst v průběhu roku, neboť na jaro a v léto je možné předpokládat nárůst počtu volných míst v důsledku sezónních prací.

Obrázek c. 8: Míra registrované nezamestnanosti a počet uchazece na 1 volné pracovní místo k 31. 12. 2004

Pramen: MPSV

Obrázek c. 9: Míra registrované nezamestnanosti a počet uchazecu na 1 volné pracovní místo k 30. 4. 2005

Pramen: MPSV

Předchozí dva grafy porovnávají míru nezamestnanosti a počet uchazecu na jedno volné pracovní místo, z kterých je patrné, že počet uchazecu na jedno volné pracovní místo ne vždy „odpovídá“ míře nezamestnanosti. Pokud porovnáme oba ukazatele také s úrovní České republiky, nepříznivá se jeví situace v okrese Olomouc, kde míra nezamestnanosti se blíží průměru Česka, ale počet uchazecu na jedno volné pracovní místo je vyšší. Méně příznivá je pak situace v okresech Přerov a Šumperk. Zde je míra nezamestnanosti srovnatelná s krajskou úrovní, ale počet uchazecu připadajících na jedno volné pracovní místo je oproti kraji přibližně 1,5 násobný. V těchto okresech tedy výrazně chybí volná pracovní místa.

Opačná a na první pohled „lepší“ se jeví situace v okrese Prostějov. Zde je počet uchazecu připadajících na jedno volné pracovní místo nejnižší. Proč je zde ale potom tak vysoká míra nezamestnanosti? Důvodů proto může být několik. Jedním z nich by mohla být také strukturální nezamestnanost, tedy taková situace, kdy je sice příležitostí dostatek, ale tyto příležitosti neodpovídají kvalifikaci uchazecu o práci, resp. kvalifikace uchazecu neodpovídá strukture volných pracovních míst. Výchozí situace tohoto regionu by mohla být i přesto výrazně lepší než například okresu Jeseník, kde se pracovních příležitostí výrazně nedostává. Důležitá ale v tomto případě bude rekvalifikace stávajících uchazecu a „lepší“ kvalifikace uchazecu nových.

Konečně počtem volných pracovních míst vztahených k pracovní síle, který je kromě okresu Prostějov pod republikovým průměrem, se tyto okresy radí mezi relativně problémová území s malým rozvojovým potenciálem. O tom svědčí také relativní výkyvy tohoto ukazatele. Naopak okres Prostějov bychom podle v podstatě všech tří ukazatelů mohli zařadit mezi stabilní, málo problémová území.

Území bývalých okresů jsou stále ještě relativně velké a hlavně nesourodé, „nepřirozené“, které se vyznačují relativně velkými vnitřními rozdíly. Pro podrobnější sledování nezamestnanosti uvádíme proto dále ještě vývoj míry nezamestnanosti podle obcí s rozšířenou působností, které mohou být považovány za přirozené celky. Pro demonstraci vnitro okresních rozdílů je také uvedena míra nezamestnanosti v bývalých okresních městech.

Tabulka c. 14: Míra nezamestnanosti v obcích s rozšířenou působností

	2001	2002	2003	2004	04/2005
Jeseník	18,13	23,76	20,42	18,43	20,89
Litovel	15,25	15,63	15,53	11,87	13,16
Olomouc	10,39	11,67	11,36	9,51	9,35
Šternberk	15,83	17,42	16,72	11,83	17,95
Unicov	16,17	17,13	17,41	16,02	13,46
Konice	12,96	15,34	14,59	12,77	11,13
Prostejov	10,99	11,98	12,14	11,93	10,97
Hranice	11,61	11,61	12,99	11,87	10,47
Lipník nad Bečvou	14,53	14,53	15,40	17,03	13,11
Prerov	12,69	12,69	13,81	13,28	12,61
Mohelnice	13,12	14,45	14,39	11,76	14,55
Šumperk	16,60	17,67	16,69	13,39	16,57
Zábreh	13,34	13,35	13,30	12,86	12,92

Poznámka: Míra nezamestnanosti byla spočítána jako průměrná míra nezamestnanosti v jednotlivých obcích patřící k ORP
Pramen: MPSV

Tabulka c. 15: Míra nezamestnanosti v bývalých okresních městech

	2001	2002	2003	2004	04/2005
Jeseník	10,76	13,05	12,44	12,59	12,57
Olomouc	10,58	10,78	10,38	9,69	8,95
Prostejov	9,18	9,86	10,08	9,95	9,21
Prerov	12,90	12,90	13,84	13,17	12,68
Šumperk	10,86	10,39	11,42	10,73	11,31

Pramen: MPSV

Z tabulky číslo 14 je patrné, že rozdíly v míře nezamestnanosti v rámci okresu jsou relativně vysoké a Olomoucký kraj není možné považovat z tohoto hlediska za výrazně homogenní region. Jako problémové oblasti se v tomto případě kromě Jeseníku, jeví regiony Šternberk a Šumperk. Zajímavé je také, že zatímco ve většině mikroregionech došlo od konce roku 2004 do konce dubna roku 2005 k poklesu míry nezamestnanosti, v mikroregionech Šternberka, Mohelnice a Šumperka došlo k jejímu dalšímu nárůstu.

Co se týká porovnání míry nezamestnanosti v bývalých hlavních městech okresu a míry nezamestnanosti v okresech jako takových, je z tabulky c. 15 patrné, že míra nezamestnanosti je v těchto městech vždy na nižší úrovni než v daném okrese. Hlavním problémem bude tedy spíše nezamestnanost v jejich zázemí, menších sídlech a venkovských oblastech, kde je nedostatek pracovních příležitostí.

1.3. Územní diferenciacie Olomouckého kraje

Cílem této analýzy je shrnutí poznatku již existujících analýz a také určitý, jednoduchý nástin syntetického hodnocení územní diferenciacie vybraných kritických (predevším ekonomických a sociálních) jevu, charakterizujících současný stav a do jisté míry též rozvojový potenciál jednotlivých typu území v kraji.

Územní diferenciacie kraje je provedena na třech různých rádrových úrovních, a to nejprve na úrovni kraje, pro srovnání Olomouckého kraje s ostatními kraji, dále na úrovni okresu a na úrovni správních území obcí s rozšířenou působností (dále jen ORP). K tomuto dvojímu, resp. trojímu pohledu vede zejména nízký počet okresu, který neumožňuje podrobnější a přesnější diferenciaci kraje podle sledovaných promenných. Kromě toho jsou okresy stále ještě příliš velké územní jednotky, vnitřně dále diferencované a zahrnující dílčí, funkčně odlišná území. Jednotky velikosti okresu proto nejsou dostatečně citlivé pro vymezení specifických území, alespoň v případě jejich vymezování na úrovni kraje v ČR. Proto je typologie území doplněna o pohled mikroregionální, který je sledován na úrovni obcí s rozšířenou působností. Tyto jednotky jsou nové vzniklémi územními celky, které reprezentují v podstatě komplexní, přirozené mikroregiony, tedy takové, které zahrnují „jádro“ celku a jeho zázemí. Navíc jsou tyto celky z hlediska velikosti a funkčního významu vzájemně srovnatelné.

1.3.1 Východiska

Transformace české společnosti od devadesátých let se promítla výrazně také do regionální diferenciacie a vedla mimo jiné k zvýšení regionálních rozdílů, které byly v předchozím období silně potlačovány. Tyto změny vedly jednak k postupné proměně v stávající sociální a ekonomické úrovni a jednak k formování územního rozložení u „nových“ jevu (nezamestnanost, zahraniční investice apod.). Kromě tohoto obecného prohlubování rozdílů docházelo ale také k „dílcím“ poruchám v důsledku neúspěšného vývoje oblastí těžkého průmyslu. Celkový nerovnomerný vývoj přivodil vážné sociálně-regionální problémy zvláště v pánevních a v některých periferních venkovských oblastech ČR.

Vysvětlení charakterizovaných tendencí je nezbytné spojit především s určením hlavních podmiňujících faktorů. Na základě mnoha analýz byl jako jeden z hlavních faktorů určen faktor sídelní hierarchie, který v sobě zahrnuje v podstatě komplexní hodnocení daného sídla od pozitivní diverzifikace ekonomické základny, úroveň vzdělanosti obyvatelstva, vybavenost technickou i sociální infrastrukturou nebo vyšší podíl progresivních aktivit v ekonomické struktuře. Druhým kritickým faktorem, zejména v první fázi transformace, byla makropolitická atraktivita, která v sobě zahrnuje jak blízkost západním hranicím (například bavorskému pohranici), tak vztah k hlavnímu městu, jakožto zcela dominantnímu rozvojovému pólu. Konečně třetím faktorem byla a stále je nepříznivá ekonomická specializace regionu – zde se jedná jednak o pánevní oblasti a jednak o venkovské, silně zemědělské a řídké osídlené oblasti.

Kombinací těchto faktorů bylo do jisté míry určeno výchozí postavení a ekonomický potenciál jednotlivých regionů. Olomoucký kraj z tohoto hlediska patří spíše mezi slabší regiony, s relativně nevýhodnou polohou ve velké vzdálenosti jak od Prahy, tak od západního pohranici, který navíc zahrnuje „problémové“ oblasti – v tomto případě by se jednalo zejména o Jesenicko, venkovský region s nevýhodnou makropolitikou.

Z hlediska dalšího vývoje bude vývoj regionu v České republice ovlivňován velmi silně také integračními procesy a vnitřními politikami Evropské unie, zejména společnou zemědělskou politikou a politikou hospodářské a sociální soudržnosti. Naším vstupem do EU jsme získali možnost čerpat značný objem prostředků ze Strukturálních fondů a z Kohezního fondu, které by měly být určeny k odstraňování stávajících problémů a bariér růstu. Nutné je ale uvědomit si, že k získání těchto prostředků je zapotřebí splnit velmi náročná kritéria a zároveň disponovat prostředky vlastními. Obe tyto podmínky budou pravděpodobně schopné splnit především aktivní, relativně vyspělé regiony s dostatečnou absorpční kapacitou.

Kromě vlastních politik EU se očekává vliv i dalších faktorů spojených s naším vstupem do EU a zvýšením ekonomického růstu, zlepšením image České republiky, zvýšením kvality infrastruktury a životního prostředí a podobně. Budoucí vývoj tak bude výsledkem protichůdných tendencí, které ale povedou nejspíše k další regionální diferenciaci. Ta se ale v důsledku rostoucího významu iniciativy místních subjektů ze soukromého i veřejného sektoru přesune více na mikroregionální úroveň, zejména ve velmi heterogenních krajích, a bude záviset na tom, jak se danému regionu podaří zapojit do evropské, resp. globální sítě.

1.3.2 Srovnání Olomouckého kraje s ostatními kraji ČR

Jako první bylo v rámci této analýzy provedeno porovnání jednotlivých krajů České republiky, pro které bylo vybráno celkem 14 ukazatelů, které je možné rozdělit na syntetické, tedy takové, které do značné míry reprezentují souhrn působení jednotlivých sociálně ekonomických a geografických faktorů v území, a dále indikátory určitých negativních jevů. Srovnání krajů bylo provedeno na základě následujících proměnných:

1) Atraktivita geografické polohy (Poloha)

Expertní odhad založený na kombinovaném posouzení vzdálenosti od západoevropských zemí ve smyslu západ-východního gradientu, stejně jako od Prahy, jakožto dominantního centra.

2) Míra nezamestnanosti (MN; stav k 30.4.2005)

Zde se jedná o relativně syntetický ukazatel ekonomické struktury i sociální kvality obyvatelstva a zde byla zvolena jeho co nejaktuálnější hodnota, neboť je nutné jej zachytit i v jeho samostatných vlastnostech.

3) Počet uchazece o zaměstnání na 1 volné pracovní místo (UCH/VM; stav 31.4.2005).

Tento relativní ukazatel kombinuje aktuální stav nezamestnanosti v území s potenciálem absorpce uchazece o zaměstnání v disponibilních volných pracovních místech. Přestože do značné míry koreluje s obecnou mírou nezamestnanosti, nelze oba ukazatele ztotožnit – nižší hodnota tohoto ukazatele ukazuje na vyšší vnitřní potenciál území vyrovnat se lépe s růstem nezamestnanosti a naopak.

4) Podíl uchazece – absolventů a mladistvých – na celkové nezamestnanosti v okrese (ABS+ML; stav k 31.4. 2005)

Relativní podíl této kategorie nezaměstnaných ukazuje na strukturální problémy oblasti, resp. její vnitřní schopnost integrovat do ekonomické aktivity tuto mimorádne citlivou skupinu osob (význam včasného zapojení nejmladších osob v produktivním věku po ukončení jejich vzdělání pro další úspěšnou integraci je dostatečně znám).

5) Průmerná mzda zaměstnanců (Mzda; údaje za rok 2003)

Výše průměrné měsíční mzdy zaměstnanců sice zcela vycerpávajícím ukazatelem příjmové hladiny obyvatelstva určitého území, vzhledem k váze této skupiny v souboru obyvatelstva je však indikátorem spolehlivým (odráží mj. do jisté míry i ekonomickou váhu samotných podniků).

6) Podíl zaměstnanců v zemědělství, lesnictví a těžbě dřeva (PZZ; údaje za rok 2003)

Podíl pracovníků v zemědělství je přes jeho dlouhodobě klesající hodnoty stále ještě významným indikátorem ekonomické struktury (resp. určité „pracovní“ ability) území, neboť v ČR ještě stále zjevně není sektorová skladba ve stádiu srovnatelném např. s většinou zemí západní Evropy.

7) Počet podnikatelů - fyzických osob - na 1000 obyvatel (PODN/O; údaje za rok 2003)

Tento ukazatel, vyjadřující úroveň rozvoje podnikatelské aktivity fyzických osob, je možno považovat za důležitý indikátor míry přizpůsobivosti pracovní síly neustálým změnám charakteristickým pro tržní ekonomiku. Flexibilita pracovní síly je v tomto případě zaměřena na vyjádření kvalitativně nejvyšší komponenty flexibility, tj. podnikavosti. Skupinu podnikatelů vztahovaných na počet obyvatel tvoří jednak fyzické osoby podnikající podle živnostenského zákona, jednak fyzické osoby podnikající podle jiného než živnostenského zákona (zejména tzv. svobodná povolání).

8) Migracní saldo (MSaldo; průměrný přírůstek obyvatel stěhováním na 1000 obyv. v letech 2000-2003)

Migracní atraktivita je dalším spíše syntetickým ukazatelem komplexní atraktivity území. Lidé se stěhují do míst, kde mohou nalézt bydliště, obživu, resp. příznivější podmínky pro život.

9) Index stárí (IS 65/14; podíl obyvatel starších 65 let vůči obyvatelstvu ve věku do 14 let; údaj k 31.12.2003)

Tento ukazatel je vhodným měřítkem vnitřního demografického potenciálu, v aktuální terminologii přirozených "lidských zdrojů" území, který ukazuje úroveň stárnutí dané populace.

10) Hustota obyvatel (Hustota; počet obyvatel na 1 km², údaj za rok 2003)

Zalidnění je klasickým syntetickým geografickým ukazatelem komplexní atraktivity území. Jako výslednice historického vývoje, přírodních podmínek i schopnosti civilizace tyto podmínky využívat, popř. překonávat je ukazatelem, dobře umožňujícím typizaci území v libovolném měřítku i její interpretaci jako východiska pro formulaci perspektiv.

- 11) Index vzdělanosti (IV; vážený průměr podílu stredoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných osob s dvojnásobkem váhy VŠ vzdělání; údaje podle SLBD 2001)

Index vzdělanosti je vlastně ukazatelem kvality pracovních sil a je významným diferenciálním faktorem z hlediska perspektiv ekonomického a společenského rozvoje.

- 12) Bytová výstavba (BV/O; počet dokončených bytů v letech 1999 – 2003 relativizovaný počtem obyvatel)

Relativně dlouhé období, za které je tento ukazatel sledován, umožňuje posoudit souhrnný výsledek rozmanitých dějů v území za tuto dobu. Je rovněž dobrým indikátorem přitažlivosti území jak pro nové obyvatele, tak pro udržení přítomných. Na rozdíl od ryze ekonomických ukazatelů má syntetičtější povahu (zohledňuje i mimoekonomické motivy chování).

- 13) Atraktivita pro zahraniční investory (PZI/O.; stav k 31.12.2002)

Atraktivita kraje pro zahraniční investory je vyjádřena jako objem přímých zahraničních investic k 31.12. 2002 na jednoho obyvatele. V důsledku ovlivnění výše zahraničních investic v roce 2003 odkupem akcií Eurotelu a prodejem akcií Českého Telecomu, které vedly k výraznému snížení přílivu zahraničních investic do České republiky, nebyl brán v úvahu stav PZI k 31.12. 2003. Zahraniční investice představují jeden z významných pákových faktorů, neboť z regionálního hlediska je rozmístění zahraničních investic velmi nerovnoměrné a zahraniční investice tak přispívají ke zvyšování rozdílu mezi regiony. Posilování těchto rozdílů bude umocněno dále postupným zvyšováním „kvality“ těchto investic od montážních závodů k výrobě náročnějších produktů. Čím ale náročnější investice, tím větší nároky má také daný investor. Tyto investice budou tedy mířit jen do těch nejvyspelejších regionů.

- 14) Hrubý domácí produkt na obyvatele (HDP/O; hodnota HDP kraje vzhledem k průměru ČR; údaj za rok 2003)

Hrubý domácí produkt je dalším ze syntetických ukazatelů, který se běžně používá pro hodnocení celkové ekonomické úrovně regionu.

Výsledky srovnání jednotlivých krajů podle předchozích proměnných jsou uvedeny v následující tabulce, kde je uvedeno pořadí kraje podle jednotlivých proměnných a také jejich celkové hodnocení. Z uvedených tabulek je patrné, že Olomoucký kraj patří mezi kraje s nižším ekonomickým potenciálem. Na druhé straně ale není možné hodnotit kraj pouze podle výsledného pořadí. Olomoucký kraj skončil v tomto případě jen těsně za krajem Moravskoslezským. Jejich výsledky se ale podle jednotlivých proměnných liší. Moravskoslezský kraj patří mezi oblasti s nepříznivou ekonomickou specializací. Tyto oblasti si stále udržují relativně vysokou úroveň průměrných mezd a také domácího produktu, na druhé straně ale vykazují nepříznivé hodnoty nezaměstnanosti, flexibility pracovních sil nebo její kvalifikace. V tomto případě je postavení Olomouckého kraje výrazně lepší. Hlavním negativum Olomouckého kraje patří nízká ekonomická úroveň charakterizovaná nejnižšími průměrnými mzdami v republice a také nejnižším regionálním HDP na obyvatele (zatímco podíl Olomouckého kraje na počtu obyvatel ČR je přibližně 7 %, jeho podíl na HDP ČR je „pouze“ 5 %).

Olomoucký kraj tak zaostává v hospodářském vývoji za úrovní České republiky, a to trvale od poloviny devadesátých let. Nepríznivá je situace také z hlediska ekonomické struktury, neboť Olomoucký kraj má jeden z nejvyšších podílů zaměstnanců pracujících v zemědělství. Nepríznivou ekonomickou strukturu ještě podtrhuje skutečnost, že útlum zaměstnanosti v zemědělství a průmyslu ve prospěch služeb v posledním období téměř ustal a výkonnost zdejších služeb stále nestací nahradit ztráty tradičních sektorů (zemědělství a průmyslové výroby). Navíc je zemědělství v kraji vnímáno stále jako úspěšné odvětví, jehož hospodářské výsledky s tím ale nekorespondují.

Jak již bylo receno velmi dobrá je vzdělanostní úroveň kraje, která odpovídá průměru České republiky, nebo ho dokonce mírně převyšuje. Vzdělávání obyvatel se opírá o hustou síť základních i středních škol, včetně jedné univerzity v krajském městě. Nevýhodou je neexistence technických oborů, za nimiž studenti odcházejí do okolních krajů včetně hlavního města. To by samozřejmě nebylo problémem pokud by se tito studenti do kraje vraceli a bylo zde zajištěno jejich uplatnění. Z hlediska oborové kvalifikace chybí nejvíce kvalifikovaných dělnických profesí, například ve strojírenském nebo textilním průmyslu (zde patrně kvůli velmi nízkým mzdám).

Slabé je umístění kraje také z pohledu atraktivity pro zahraniční investory měřené objemem přilákaných zahraničních investic na jednoho obyvatele. Podle tohoto ukazatele skončil Olomoucký kraj na 11. místě jen velmi těsně před kraji Královéhradeckým a Moravskoslezským. Kromě samotné výše investic je vždy důležitá také jejich „kvalita“. Z tohoto pohledu je nutné konstatovat, že zahraniční investice v Olomouckém kraji nijak nevybocují z místní úrovně. Důležité je také připomenout, že v kraji nebyla umístěna žádná investice z oblasti výzkumu a vývoje. Kraj je stále atraktivní spíše pro investice typu low-road, tedy spíše pro „levnou, montážní výrobu“, jejíž přidaná hodnota je velmi nízká. Tento typ investic nevede také kraj k hi-tech oborům, naopak zde existuje riziko, že poté co se zde výrazněji zvýší vstupy do výroby (jako jsou pracovní náklady apod.), investor svůj závod „sbalí“ a odjede dále na východ (tak se děje v současnosti na mnoha místech západní Evropy, odkud investori přesouvají výrobu právě do regionu střední Evropy; otázkou je na jak dlouho?).

Nižší atraktivitu pro zahraniční investory dokládá také velmi nízká obsazenost vybudovaných průmyslových zón. Zde je ale nutné podotknout, že toto není problémem pouze Olomouckého kraje, ale mnoha jiných oblastí obecně. Slabší a méně atraktivní regiony nemohou spoléhat na to, že pouze výstavba průmyslové zóny může přilákat zahraniční investory. Rozmístění zahraničních investic je do jisté míry setrvačné a investiční rozhodnutí jsou obvykle výsledkem složité kombinace mnoha faktorů, z nichž mnohé jsou velmi subjektivní. Mezi nimi může hrát svou roli například také již přítomnost nějakého jiného zahraničního investora v regionu, která ukazuje na dobrou zkušenost s touto lokalitou. Proto musejí tyto regiony nejprve zlepšit svůj celkový „image“, ke kterému dnes radíme především příznivé lokální prostředí. To je zejména jako příznivý endogenní vývoj, zaměřený na vnitřní zdroje regionu, atmosféru, etiku práce, sebedůvěru, spolupráci a efektivní vztahy v regionu a zahrnuje samozřejmě i zlepšení ekonomické struktury a celkové výkonnosti ekonomiky. Jednoznačně je tedy potřeba začít od sebe. Teprve poté může případná investice tento dobrý rozjezd ještě podpořit. Pro tuto variantu hovoří i to, že vyspelejší regiony obvykle lákají také kvalitnější investice jejichž celkový přínos je mnohonásobně vyšší než přínos „montážního“ závodu.

Príčinou nepríznivých hodnot a špatného umístění kraje může být jednak relativně nevýhodná poloha umocněná ještě sousedstvím výhradně s problémovými oblastmi v okolních krajích, jednak problémy textilního průmyslu a vyšší podíl zaměstnanosti v odvětvích s nižší přidanou hodnotou. I přesto je potenciál Olomouckého kraje relativně vysoký, což dokládá jeho dobré postavení v případě vzdělanosti obyvatelstva, a průměrné u bytové výstavby nebo indexu stárí. Jde tedy pouze o to, jak tento potenciál využít. Problémy Olomouckého kraje oproti oblastem jako je Moravskoslezský kraj nebo Ústecko jsou rozmanitější územně, odvětvově i sociálně. V souhrnu však způsobují alarmující situaci, která se stále zhoršuje.

Tabulka c. 16: Souhrn vybraných charakteristik kraje CR - hodnoty poradí podle znaku a souhrnné poradí

	Poloha	MN	UCH/VM	Abs+MI	Mzda	PZZ	PODN/O	MSaldo	IS 65/14	Hustota	BV/O	IV	PZI/O	HDP/O.	Souhrn
Hlavní mesto Praha	1	1	1	1	1	1	1	3	14	1	1	1	1	1	29
Středočeský kraj	3	3	3	6	2	6	4	1	10	10	2	11	2	8	71
Plzeňský kraj	2	5	2	3	4	5	6	2	13	13	3	7	4	3	72
Liberecký kraj	4	6	5	5	7	3	2	6	4	6	11	12	8	9	88
Jihocesý kraj	2	2	4	10	8	11	5	5	6	14	10	3	5	4	89
Jihomoravský kraj	2	10	12	13	6	4	9	7	12	3	4	2	7	2	93
Královéhradecký kraj	3	5	6	9	9	7	6	12	11	8	7	5	12	5	105
Karlovarský kraj	2	11	8	4	13	8	3	8	2	11	12	6	10	11	109
Ústecký kraj	4	14	13	2	5	10	11	4	1	4	14	14	3	10	109
Zlínský kraj	4	9	10	12	10	2	8	10	9	5	6	8	9	12	114
Pardubický kraj	3	8	7	11	11	9	12	13	8	9	5	9	6	7	118
Moravskoslezský kraj	5	13	14	8	3	12	13	14	3	2	13	10	13	6	129
Olomoucký kraj	4	12	9	7	14	13	10	11	7	7	8	4	11	14	131
Vysocina	4	7	11	14	12	14	14	9	5	12	9	13	14	13	151

Pramen: Okresy CR, Kraje CR, SLBD 2001, CNB, MPSV

1.3.3 Charakteristika územní diferenciacie Olomouckého kraje podle okresu

V dalším kroku byla provedena analýza územní diferenciacie Olomouckého kraje podle okresu, která poskytne hrubý obraz diferenciacie kraje a typologie jednotlivých okresu. Tato analýza byla provedena podle obdobných promenných jako v předchozí části. Celkem bylo zvoleno 13 ukazatelů jak syntetických, tak ukazatelů určitých negativních jevů. Zde je jejich přehled (podrobněji jsou popsány jen ty, které se liší):

- 1) Míra nezamestnanosti (MN; stav k 30.4.2005)
- 2) Počet uchazece o zaměstnání na 1 volné pracovní místo (UCH/VM; stav 31.4.2005).
- 3) Podíl uchazece – absolventů a mladistvých – na celkové nezamestnanosti v okrese (ABS+ML; stav k 31.4.2005)
- 4) Průměrná mzda zaměstnanců (Mzda; údaje za rok 2003)
- 5) Podíl zaměstnanců v zemědělství, lesnictví a těžbě dřeva (PZZ; údaje za rok 2003)
- 6) Počet podnikatelů - fyzických osob - na 1000 obyvatel (PODN/O; údaje za rok 2003)
- 7) Migrací saldo (MSaldo; průměrný přírůstek obyvatel stěhování na 1000 obyv. v letech 2000-2003)
- 8) Index stárí (IS 65/14; podíl obyvatel starších 65 let vůči obyvatelstvu ve věku do 14 let; údaj k 31.12.2003)
- 9) Hustota obyvatel (Hustota; počet obyvatel na 1 km², údaj za rok 2003)
- 10) Index vzdělanosti (IV; vážený průměr podílu středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných osob s dvojnásobkem váhy VŠ vzdělání; údaje podle SLBD 2001)
- 11) Bytová výstavba (BV/O; počet dokončených bytů v letech 1999 – 2003 na 10 000 obyvatel)
- 12) Atraktivita pro zahraniční investory (PZI/O.; stav k 31.12.2003)
- 13) Danové výnosy v okrese na 1 obyvatele (DV/O; údaje za rok 2000)

Syntetický ekonomický ukazatel, dobře odrážející míru ekonomické aktivity či síly území, který zahrnuje výnosy daně z příjmu fyzických osob ze závislé a samostatné činnosti a daně z příjmu právnických osob. Ukazatel je použit za rok 2000, ač se jedná již o relativně starší údaj, a to z důvodu změny systému veřejných rozpočtů směrem ve prospěch principu solidarity. V současnosti je většina vybraných daní prerozdělena podle daných koeficientů a možnosti obcí „aktivně“ ovlivnit svůj příjem z danových výnosů jsou minimální. Novější hodnoty by tedy neodrážely skutečnou míru ekonomické aktivity.

Tabulka c. 17 dále v textu ukazuje jak poradí okresu Olomouckého kraje podle výše uvedených ukazatelů, tak celkovou územní diferenciaci podle souhrnu poradí okresu. Jde o jednoduchou metodu, přesto její výsledky umožňují některé dílčí závěry. Jak ale bylo již zdurazněno, použitím úrovně celých okresů lze jen velice obtížně modelovat souvislá, vnitřně homogenní území s typickými znaky pro úplnou řadu rozhodujících ukazatelů. Znamennou nevýhodou je také velmi nízký počet těchto jednotek, který umožňuje jen zevrubné roztržení okresu.

Zároveň lze konstatovat, že použitím rozmanitých kritérií hodnocení můžeme pozorovat určité sblížení okresu s často velmi rozdílnými strukturálními vlastnostmi – v tomto případě například okresy Prostějov a Přerov, které dosáhly podobného celkového „skóre“, ale podle jednotlivých charakteristik vykazují velmi odlišné hodnoty (například míra nezaměstnanosti, migrační saldo nebo atraktivita pro zahraniční investory)

Jejich podobné celkové postavení by ale jistě nemělo vést k jednotnému hodnocení jejich problémových oblastí. Podobná síla, resp. slabost těchto okresů je-li výsledkem kombinace rozdílných jevů, vypovídá spíše o tom, že tato území mají jisté přednosti i slabiny, a teprve jejich cílená identifikace v určitém "mikroměřítku" je vhodným nástrojem pro strategická rozhodnutí.

Připustíme-li poměrně vysokou míru tolerance při interpretaci celkového (bodového) souhrnu, přiřazeného jednotlivým okresům podle poradí dle zvolených ukazatelů, je možné učinit i určité generelní závěry o vnitřní struktuře území kraje. Protože jednotlivá poradí odrážejí vzestupně negativní situaci v okresech podle zvolených ukazatelů (tzn. čím nižší bodová hodnota, tím je situace v okrese příznivější a naopak), můžeme stejným způsobem hodnotit i celkové poradí. Okresy Olomouckého kraje lze podle tohoto hodnocení rozdělit v podstatě na tři skupiny.

Nejpříznivější celkové hodnocení náleží okresu Olomouc, který u většiny ukazatelů obsadil první příčku. To potvrzuje jeho zařazení mezi metropolitní areály České republiky, ač areály stále do jisté míry problémové, s nevyužitým potenciálem. Přes celkové pozitivní hodnocení není možné přehlédnout některé negativní hodnoty jako je vysoký podíl starších ročníků obyvatel (viz. index stárky) v kombinaci s vysokou strukturální nezaměstnaností mladých osob v jinak ve většině ohledů předním okrese, což indikuje problém okresu etablovat na místním pracovním trhu již tak relativně nízký počet mladého obyvatelstva. Velmi slabé je postavení Olomouce také podle jeho atraktivity pro zahraniční investory, měřené jako objem PZI k 31. 12. 2003 na jednoho obyvatele. Tento výsledek je poměrně překvapivý, neboť bychom očekávali minimálně lepší postavení než například u okresu Šumperk. Příčinou může být odvetvová skladba zahraničních investic, kterou bohužel ČNB podle regionu nesleduje. V Olomouci ale jednoznačně převládají zahraniční společnosti z terciéry, kde je objem investice často velmi nízký, ale kvalitativní hodnota investice může být mnohonásobně vyšší. Oproti tomu v okrese Přerov, který se podle tohoto ukazatele umístil na prvním místě, jednoznačně převládají zahraniční společnosti zodpovědi sekundéry. Zde se jedná většinou o velké společnosti a o spíše také o akvizice stávajících společností, které s sebou nesou mnohem vyšší investice než investice na zelené louce v oblasti terciéry. Pro tuto domněnku hovoří také jednoznačně první pozice okresu Olomouc podle počtu zahraničních společností připadajících na 100 tisíc obyvatel. Na druhém místě se podle tohoto ukazatele za Olomoucí umístil Prostějov a dále Šumperk. Okres Přerov „skončil“ až na místě čtvrtém.

Druhou skupinu okresu, které se umístily s relativně velkým odstupem za Olomoucí, tvoří již zminované okresy Prerov a Prostějov. Tyto okresy bychom mohli z hlediska Olomouckého kraje zařadit mezi střídavě problémová území. Důvodem pro spojení těchto dvou okresů byla jejich výrazná odlišnost jak od prvního, tak od posledních dvou okresů, ale ne jejich „vnitřní“ blízkost. Pokud se totiž podíváme blíže na jednotlivé ukazatele, je patrné, že tyto okresy jsou v mnoha ohledech velmi rozdílné. Zatímco okres Prerov vykazuje podprůměrnou míru nezamestnanosti a také vysoký počet uchazečů na jedno volné pracovní místo, ale relativně nízkou strukturální nezamestnanost mladých osob, u okresu Prostějov je tomu zcela naopak. Možnou příčinou by mohla být také vysoká zaměstnanost v zemědělství, neboť rada mladých lidí v tomto odvětví nebude ochotná pracovat. Naopak u okresu Prerov je zaměstnanost v zemědělství jedna z nejnižších v kraji a také sem zamířila rada velkých zahraničních investorů, kteří mohli nabídnout práci spíše mladším lidem s potřebnou kvalifikací nebo těm, kteří budou ochotni svou kvalifikaci změnit, zlepšit a přizpůsobit se podmínkám zahraničního investora. Z tohoto hlediska jsou pro zahraniční investory, nebo pro zaměstnavatele obecně perspektivnější mladší lidé.

Blízké si jsou tyto okresy naopak podle charakteristik flexibility pracovních sil, která se podle ukazatele počtu podnikatelů na 1000 osob relativně slabá. Naopak z hlediska kraje se jeví jako dobrá kvalifikace osob, resp. jejich vzdělanostní úroveň a také bytová výstavba. Velmi blízké, ještě s okresem Olomouc, jsou si také z hlediska obecně geografického typu území (charakteru osídlení, resp. hustoty obyvatel). Podle tohoto ukazatele se skupina těchto tří okresů velmi výrazně liší od dvou zbývajících okresů.

Rozmanitosti problému těchto dvou okresů je potvrzují také potřebnou míru rozmanitosti nástroje pro jejich řešení, které by vedly ke kultivaci jejich předností, resp. jejich využití jako specifických "operačních bodů" a potlačení jejich nedostatku. Přitom je nutno vždy mít na mysli vesměs podstatně diferencovanější situaci na úrovni vnitrookresní než je diferenciace meziokresní.

Oba okresy jsou zajímavé výrazně polarizovanými hodnotami hodnocených ukazatelů. Na jedné straně patří k nadprůměrným okresům kraje (každý ovšem podle odlišných charakteristik), společně například podle indexu vzdělanosti, okres Prostějov pak také podle míry nezamestnanosti nebo migračního salda, okres Prerov například podle charakteru osídlení nebo atraktivity pro zahraniční investory, na druhé straně vykazují znaky relativní ekonomické slabosti (nízké průměrné mzdy v Prostějově, velmi nízké danové výnosy okresu Prerov) a nízké atraktivity pro vlastní obyvatelstvo (nejvyšší úroveň emigrace u okresu Prerov). Toto napětí nemůže dlouhodobě držet ani průměrná úroveň bytové výstavby. Okresy tak stojí především před otázkou nalezení rozvojových podnetů, které by pomohly udržet kvalitní lidské zdroje oblasti (např. pracovní místa s vyššími nároky na vzdělání).

Jako nejslabší se podle provedené analýzy jeví okresy Jeseník a Šumperk, které zaznamenaly nejvíce nejnižších poradí. Oba okresy představují tak periferii Olomouckého kraje, která je ještě umocněna špatnou geografickou polohou.

Typické znaky periferie se projevují v obou okresech především nízkou ekonomickou vahou okresu (danové výnosy na obyvatele patří k nejnižším v kraji), vysokým podílem zaměstnanosti v priméru, nízkou nabídkou nových pracovních míst společně s vysokou mírou nezamestnanosti, nízkou celkovou hustotou obyvatelstva, velmi nízkou vzdělanostní úrovní obyvatelstva i nízkou bytovou výstavbou. Výrazněji se uvedené problémy projevují na Jesenícku. I přesto se ale tento okres dokázal podle některých charakteristik umístit na prvním místě, a to například podle strukturální nezamestnanosti mladých. Vzhledem k velmi nízké nabídce volných pracovních míst budou pravděpodobně mladí lidé řešit tento nedostatek

Tabulka c. 17: Souhrn vybraných charakteristik okresu Olomouckého kraje - hodnoty poradí podle znaku a souhrnné poradí

	MN	UCH/VM	Abs+MI	Mzda	PZZ	PODN/O	MSaldo	IS 65/14	Hustota	BV/O	IV	PZI/O	DV/O	Souhrn
Olomouc	2	2	4	1	1	3	2	4	2	1	1	4	1	28
Prerov	4	3	2	2	2	5	5	3	1	3	2	1	4	37
Prostejov	1	1	5	4	5	4	1	5	3	2	3	5	2	40
Šumperk	3	4	3	3	3	2	4	2	4	5	4	2	5	44
Jeseník	5	5	1	5	4	1	3	1	5	4	5	3	3	45

Pramen: Okresy CR, Kraje CR, SLBD 2001, CNB, MPSV

dojíždkou a prací do okolních okresu. Velmi silné je postavení Jeseníka také podle počtu podnikatelů, kdy tento okres výrazně „vycnívá“ nad ostatními.

Umístění okresu Šumperk podle jednotlivých ukazatelů můžeme hodnotit jako celkově vyrovnanější, kdy se tento okres umístil na poslední příčce pouze jednou. Naopak ve většině případů byl jako čtvrtý, resp. třetí z okresů v kraji.

Periferní a do jisté míry venkovský charakter obou okresů podtrhuje navíc, jak již bylo receno, také špatná geografická poloha a fakt, že větší dopravní tahy státu se území vyhýbají (at se jedná o rychlostní silnice, resp. dálnice nebo hlavní železniční tahy).

1.3.4 Charakteristika územní diferenciace Olomouckého kraje podle mikroregionů

Poslední kategorizace území Olomouckého kraje byla provedena podle územních obvodů obcí s rozšířenou působností (UOORP), tedy nových územně-správních celků, které byly ve většině případů vymezovány jako přirozené celky. Tato kategorizace byla provedena opět podle obdobných ukazatelů jako v předchozích případech s několika změnami, které jsou dány dostupností dat za tyto jednotky v Olomouckém kraji. Přehled těchto ukazatelů je uveden níže s tím, že podrobněji jsou popsány pouze ty ukazatele, které se liší, nebo ty, které jsou zarazeny nové.

1) Míra nezamestnanosti (MN; stav k 30. 4. 2005)

Míra nezamestnanosti v obcích s rozšířenou působností byla spočítána jako průměrná míra nezamestnanosti jednotlivých obcí spadajících do tohoto územního obvodu. Kromě toho míra nezamestnanosti v obcích je počítána jako celkový počet uchazece o zaměstnání vztážený k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu.

2) Počet uchazece o zaměstnání na 1 volné pracovní místo (UCH/VM; stav 31. 12. 2003)

Statistiky zaměstnanosti MPSV, týkající se počtu uchazece a volných pracovních míst jsou dostupné bohužel pouze na úrovni okresu. K této analýze byl proto vybrán ukazatel z publikace CSÚ, který je ale pouze ke konci roku 2003.

3) Vybavenost obcí technickou infrastrukturou (údaje za rok 2004)

Vybavenost obcí technickou infrastrukturou vyjadřuje podíl obcí připojených na vodovod, připojených na kanalizaci a podíl plynofikovaných obcí z celkového počtu obcí patřících k UOORP

4) Migracní saldo (Msaldo)

Tento ukazatel vyjadřuje roční průměrnou hodnotu migracního salda za období od 1.1. 1991 – do 31.12. 2003 na 1000 obyvatel středního stavu.

5) Podíl ekonomicky aktivních obyvatel v zemědělství, lesnictví a těžbě dřeva (EAZ; údaje ze SLBD 2001)

6) Počet podnikatelů - fyzických osob - na 1000 obyvatel (PODN/O; údaje za rok 2003)

- 7) Index stáří (IS 60/14; podíl obyvatel starších 60 let vuci obyvatelstvu ve věku do 14 let; údaj za rok 2003)
- 8) Hustota obyvatel (Hustota; počet obyvatel na 1 km², údaj za rok 2003)
- 9) Index vzdělanosti (IV; vážený průměr podílu stredoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných osob s dvojnásobkem váhy VŠ vzdělání; údaje podle SLBD 2001)
- 10) Bytová výstavba (BV/O; počet dokončených bytů v letech 1997 – 2003 na 1000 obyvatel)
- 11) Danové výnosy v obci na 1 obyvatele (DV/O; údaje za rok 2000)

Vybrané ukazatele opět kombinují charakteristiky ekonomického, sociálního a technického potenciálu území (ekonomické struktura, index vzdělanosti, vybavenost obcí technickou infrastrukturou apod.) a zároveň charakteristiky jisté problémovosti a také atraktivity území (migrační saldo, míra nezamestnanosti).

1.3.5 Metodický postup při kategorizaci mikroregionu Olomouckého kraje.

Cílem této poslední úrovně kategorizace mikroregionu Olomouckého kraje bylo vymezení relativně homogenních skupin mikroregionu srozdílným rozvojovým potenciálem. Zvláštní pozornost pak byla věnována definování nejproblémovějších mikroregionu, jejichž rozvoj by měl být v budoucnu podporován externími intervencemi.

Kategorizace mikroregionu byla podobně jako v předchozích částech provedena nejprve podle poradí ORP podle jednotlivých ukazatelů a jeho souhrnné hodnocení. Podle tohoto hodnocení je možné rozdělit je do čtyř relativně odlišných skupin. Na první pohled kategorizace mikroregionu potvrzuje předpoklad výrazné vnitřní heterogenity okresu.

Do první skupiny, mezi rozvojová území, je možné zařadit celkem tři obce – Olomouc, Prostějov a Hranice, z nichž každá náleží do jiného okresu. Nejnižší souhrnné pořadí má Olomouc, který se pouze podle dvou charakteristik umístil na posledních místech. A to jednak podle indexu stáří, společně s Prostějovem, podle kterého mají tyto dva mikroregiony jedno z nejstarších obyvatelstev. To je velmi typické většinou pro velká města, která jsou v tomto případě největšími jednotkami mikroregionu. V Olomouci je navíc velmi nízký podíl obcí připojených na vodovod.

Naopak nejslabšími mikroregiony jsou obce Šternberk, v okrese Olomouc, a obec Konice z okresu Prostějov. To dokládá znovu výraznou vnitřní heterogenitu okresu, neboť jak okres Olomouc, tak Prostějov patřily podle kategorizace mezi silnější okresy. Území obou dvou mikroregionu patří k oblastem doosídlovaným po druhé světové válce, které tedy trpí jistou „nestabilitou“ populace, která má nižší vazbu k danému území.

Velmi jednotná je podle souhrnného pořadí předposlední skupina, kterou tvoří celkem pět mikroregionu – tři mikroregiony okresu Šumperk, Mohelnice, Šumperk a Zábřeh, dále Jeseník a Litovel. Jedná se tedy opět o severní část Olomouckého okresu, která se ale z pohledu hodnocení mikroregionu nejvíce jeví jako nejslabší.

Tabulka c. 18: Souhrn vybraných charakteristik obcí s rozšířenou působností Olomouckého kraje - hodnoty poradí podle znaku a souhrnné poradí

	MN	UCH/VM	VODA	KANAL	PLYN	MSaldo	EAZ	PODN/O	IS 60/14	Hustota	IV	BV/O	DV/O	Souhrn
Olomouc	1	4	11	3	5	2	1	3	10	2	1	3	1	47
Prostejov	3	1	6	8	1	3	4	5	13	3	4	2	2	55
Hranice	2	6	3	5	9	5	5	4	1	7	3	4	5	59
Prerov	5	12	5	9	1	13	2	11	12	1	2	6	7	86
Lipník nad Bečvou	7	7	13	4	1	1	9	9	7	4	7	10	13	92
Unicov	9	3	12	1	1	12	12	10	5	6	9	7	9	96
Zábreh	6	7	7	7	11	10	7	7	4	5	8	11	11	101
Litovel	8	9	10	11	7	4	11	8	7	10	10	1	6	102
Jeseník	13	13	1	6	10	11	10	1	2	13	11	9	3	103
Mohelnice	10	11	1	10	7	6	8	12	3	8	12	5	10	103
Šumperk	11	10	7	2	13	9	3	2	6	11	5	12	12	103
Šternberk	12	5	9	12	12	7	6	6	9	9	6	13	4	110
Konice	4	2	4	13	6	8	13	13	11	12	13	8	8	115

Pramen: Okresy CR, Obce s rozšířenou působností 2004, SLBD 2001, MPSV

Vzhledem k tomu, že kategorizace území podle souhrnného poradí podle sledovaných ukazatelů je relativně hrubá, a jak je patrné z tabulky, existují v jednotlivých skupinách výrazné rozdíly, byla provedena ještě další kategorizace a to pomocí metody shlukové analýzy. Cílem této metody bylo v tomto případě rozdělení územních jednotek do relativně stejnorodých skupin, tzn. tak, aby jednotky patřící do jedné skupiny si byly z hlediska sledovaných ukazatelů co nejvíce podobné a zároveň co nejvíce odlišné od jednotek v ostatních skupinách.

Důležitou podmínkou shlukové analýzy je vzájemná „nezávislost“ promenných, tak aby nedocházelo k „zdvojování“ určité informace, která by tím získala vyšší váhu než promenné ostatní. Pro splnění této podmínky byl vypočítán Pearsonův korelační koeficient pro výše uvedené ukazatele a z nich byly vybrány ty, mezi nimiž nebyla prokázána žádná, nebo jen velmi slabá závislost. Jedinými dvěma promennými, mezi nimiž byla zjištěna závislost (hodnota koeficientu - 0,8) bylo mezi progresivitou ekonomické struktury a indexem vzdělanosti. Nakonec některé z promenných byly také částečně upraveny. Vstupem do shlukové analýzy tak byly následující ukazatele:

- 1) Míra nezamestnanosti (data k 30. 4. 2005)
- 2) Progresivita ekonomické struktury (údaje ze SLBD 2001)
  - vyjadřuje % zastoupení ekonomicky aktivních obyvatel v priméru + dvojnásobek zastoupení ekonomicky aktivních obyvatel v sekundéru a veřejných službách + trojnásobek ekonomicky aktivních obyvatel v progresivním terciéru (spotřební a produktivní služby)
- 3) Počet podnikatelů - fyzických osob - na 1000 obyvatel (údaje za rok 2003)
- 4) Migracní saldo
  - vyjadřuje migracní saldo za období od 1.1. 1991 – do 31.12. 2003 na 1000 obyvatel středního stavu
- 5) Index vzdělanosti obyvatelstva (data ze SLDB 2001)
  - vyjadřuje podíl obyvatel starších 15 let se středoškolským vzděláním + dvojnásobek podílu vysokoškolsky vzdělaných
- 6) Index stárí (podíl obyvatel starších 60 let vůči obyvatelstvu ve věku do 14 let; údaj za rok 2003)
- 7) Vybavenost obcí technickou infrastrukturou (data za rok 2004)
  - vyjadřuje podíl obcí připojených na vodovod + podíl obcí připojených na kanalizaci + podíl plynofikovaných obcí

Do shlukové analýzy vstupují standardizované promenné, tak aby byla splněna jedna z podmínek této metody a to, že promenné by neměly být závislé na jednotkách měření. Aby byl splněn předpoklad stejné významnosti promenných, byly použity jejich vážené hodnoty. Nejvyšší váha z hlediska indikace územního rozložení sociálně ekonomického potenciálu byla přisouzena ukazatelům progresivity ekonomické struktury a míře nezamestnanosti (dvojnásobné ocenění standardizovaných hodnot). Indexu vzdělanosti a počtu podnikatelů na 1000 obyvatel byla přisouzena střední váha (jeden a půl násobné ocenění standardizovaných hodnot). A konečně nejnižší váha byla přisouzena migracnímu saldu, indexu stárí a vybavenosti obcí technickou infrastrukturou (jednásobné ocenění).

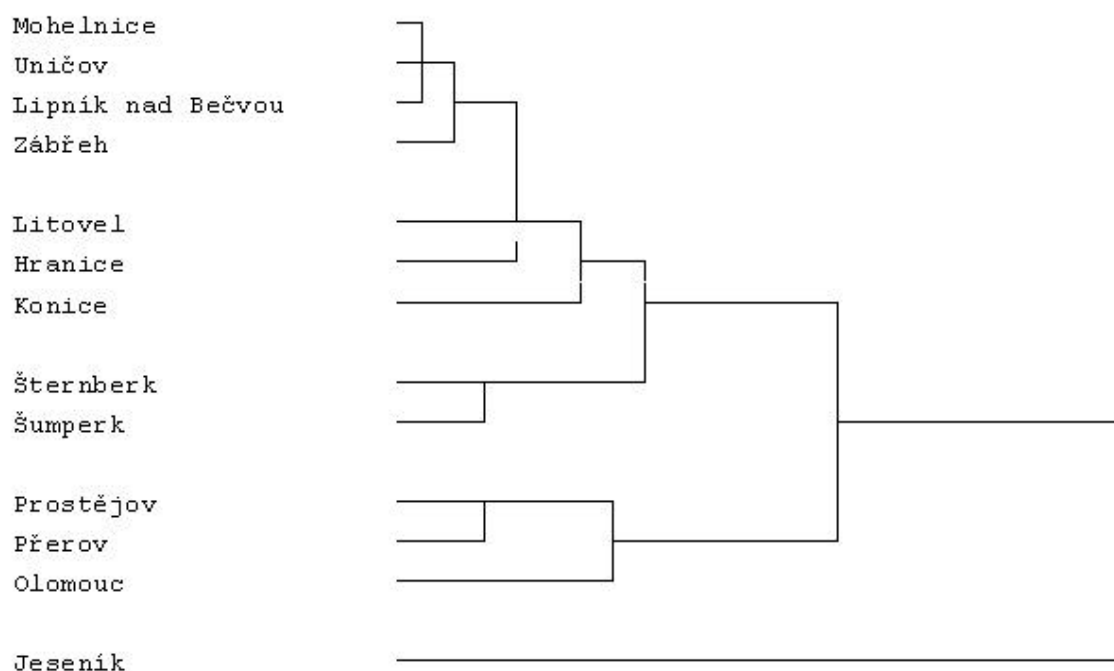
Výber těchto ukazatelů byl ovlivněn také ukazateli, které se používají při vymezení problémových oblastí v České republice, a to strukturálně postižených regionů a hospodářsky slabých regionů.

Při rozdělení mikroregionů pomocí metody shlukové analýzy podle uvedených ukazatelů, byly tyto rozděleny do 4, resp. 5 skupin, přičemž v té poslední se ocitl jako jediný mikroregion Jeseník. Takto vytvořené skupiny mikroregionů se částečně liší od předchozí kategorizace podle jejich souhrnného pořadí dle vybraných ukazatelů. Podobně je ale možné rozdělit je na území rozvojová, střídavě problémová a problémová.

Kategorie střídavě problémových mikroregionů byla metodou shlukové analýzy rozdělena na dvě podskupiny, přičemž tyto se liší od skupin v předchozí kategorizaci. Nejvyšší vnitřní homogenita byla prokázána u první z těchto skupin, kam spadají mikroregiony Mohelnice, Uničov a Lipník nad Bečvou, společně ještě s regionem Zábřeh, který ale leží ve větší vzdálenosti od předchozích tří.

Stejně tak je dvěma skupinami tvořena kategorie problémových regionů, přičemž druhá z těchto skupin je tvořena pouze jedním mikroregionem s excentrickými hodnotami dvou sledovaných znaků, mikroregionem Jeseník, s výrazně vyšší mírou nezamestnanosti a také vysokým počtem podnikatelů na 1000 obyvatel.

Obrázek c. 10: Dendrogram shlukové analýzy

1.3.6 Hodnocení základních kategorií mikroregionů podle vybraných ukazatelů

Při výsledném hodnocení ukazatelů a kategorií mikroregionů je třeba si uvědomit, že toto hodnocení je do jisté míry omezeno hodnocenými jednotkami a také vybranými ukazateli, což vede k určité míře generalizace. Důvodem je také fakt, že Olomoucký kraj je výrazně heterogenním krajem, což potvrdily i částečně odlišné výsledky jednotlivých hodnocení jak na úrovni okresu, tak na úrovni mikroregionů.

Presto je možné chápat toto hodnocení do jisté míry jako objektivní, vzhledem k široké škále použitých ukazatelů, a také jako podnet pro identifikaci určitých sourodých územních celků, jejichž cílem je nalezení určitých optimálních objektů pro co nejefektivnější uplatnění rozvojových opatření.

Kategorie A - rozvojová území

Tato kategorie je tvořena mikroregiony Olomouc, Prostějov a Přerov, přičemž klíčovou úlohu a také nejlepší postavení má mikroregion Olomouce. Tato kategorie tedy zahrnuje územní obvody obcí, která byla dříve hlavními městy stejnojmenných okresů. Role těchto měst je pro dobré postavení jejich mikroregionu určité významná.

Jednoznačně rozvojovým územím je ale v podstatě pouze mikroregion Olomouc, který má velmi „zdravou“ ekonomickou strukturu (v porovnání s ostatními regiony Olomouckého kraje) s nejvyšším podílem ekonomicky aktivních obyvatel v sektoru spotřebních a produktivních služeb.

Celkově v podstatě všechny tři mikroregiony vykazují vysoce příznivé hodnoty všech vybraných ukazatelů, pouze mikroregion Přerov vykazuje nízkou migrační atraktivitu a také relativně nižší podnikatelskou aktivitu. Do této kategorie byl přiřazen zejména díky progresivní ekonomické struktuře (po mikroregionu Olomouce nejvyšší podíl ekonomicky aktivních obyvatel v sektoru spotřebních a produktivních služeb také druhý nejnižší podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných v zemědělství) a vysokému indexu vzdělanosti (opět druhé místo za Olomoucí). Podle ukazatelů používaných pro vymezování hospodářsky slabých regionů (zaměstnanost v zemědělství, hustota obyvatelstva, index stárí, úbytek obyvatelstva a věková struktura) patří ale region Přerova mezi slabé regiony vykazující znatelný útlum (Analýza území Olomouckého kraje s výraznými rozdíly v socio-ekonomickém vývoji, CSÚ, 2005).

Konečně tyto tři mikroregiony tvoří souvislé, aglomerované území, které tak představuje jádro Olomouckého kraje téměř 350 tisíci obyvateli. Jedná se také o území s relativně dobrou geografickou polohou a dobrým dopravním napojením na ostatní části republiky, ať již silniční nebo železniční dopravou. Výhodnou je samozřejmě také centrální poloha v jižní části kraje.

Přínosy všech těchto znaků území pro kvalitu života jsou nepochybné a vedou k formulaci první jednoduché rozvojové hypotézy: cílem rozvojových opatření v rámci tohoto území by mělo být:

- stabilizace a posílení některých prvků územní infrastruktury v širším smyslu (s cílem dalšího rozvoje území) - rozšíření nabídky pro bydlení, posílení každodenně využívané oblužné sféry, rozšíření technické infrastruktury (její úroveň je relativně nižší vzhledem k postavení této oblasti), rozšíření kapacity dopravního spojení
- možnost postupného rozšiřování této kategorie o další přilehlá území, dnes spadající do strídavě problémových území. V tomto bodě je třeba mikroregiony kategorie A chápat jako "vzory" pro primerené "kopírování".

Kategorie B - strídave problémová území

Tato kategorie je tvořena celkem 7 mikroregiony: Hranice, Konice, Lipník nad Bečvou, Litovel, Mohelnice, Uničov a Zábřeh, které je možné dále rozdělit do dvou skupin. Na jedné straně velmi homogenní skupina tří mikroregionů – Mohelnice, Uničov a Lipník nad Bečvou, ke kterým byl v dalším kroku přirazen na základě také ještě velmi podobných charakteristik mikroregion Zábřeh. V dalších krocích byly přidány zbylé tři mikroregiony – Litovel, Hranice a Konice, které se ale od předchozích liší již výrazněji. Také jejich vzájemná podobnost není tak výrazná.

V rámci této nejpocetnější kategorie lze nalézt relativně různorodá území s rozmanitými problémy, pro které lze těžko nalézt společného jmenovatele. Tak i přístup k řešení rozvojových problémů je nutno volit selektivně. Přesto i v této skupině je možno identifikovat určité společné znaky podle ukazatelů vybraných pro shlukovou analýzu. Těmito znaky je jednak vyšší míra nezamestnanosti, která je ve všech těchto mikroregionech vyšší než na úrovni celého kraje, dále také slabší ekonomická struktura, kterou charakterizuje relativně vysoký podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných v zemědělství. Naopak kladem jsou nízké hodnoty indexu stáří, které indikují stále ještě relativně mladé obyvatelstvo (nejmladší obyvatelstvo ze všech mikroregionů mají Hranice), a také relativně vysoká úroveň vybavenosti obcí technickou infrastrukturou (mnohdy vyšší než v případě mikroregionů kategorie A).

Z hlediska migrační atraktivity vykazují tyto mikroregiony výrazné rozdíly. Zatímco mikroregion Litovel má nejvyšší kladné migrační saldo ze všech sledovaných jednotek, u mikroregionů Lipník nad Bečvou, Mohelnice a Hranice je tato hodnota v podstatě průměrná (migrační saldo je sice kladné, ale ne tak vysoké) a u posledních třech mikroregionů je migrační saldo záporné. U Uničova a Zábřehu dokonce jedno z nejnižších vůbec (nižší má pouze region Prerova).

Dva mikroregiony z této skupiny byly dokonce vymezeny jako strukturálně postižené regiony se značnými problémy, a to především v důsledku vyšší nezamestnanosti v průmyslu, nižší podnikatelské aktivity a také vyšší míře nezamestnanosti. Na druhé straně je nutné podotknout, že strukturální postižení je patrné na území zahrnujícím více než polovinu obyvatel Olomouckého kraje (CSÚ, 2005).

Jednoznačně nejslabším z této skupiny se jeví nakonec mikroregion Konice, který byl k této skupině přirazen také jako poslední. Největšími slabšími tohoto regionu je nejnižší vzdělanostní úroveň obyvatelstva a také nejnižší podnikatelská aktivita. Do této skupiny byl zarazen pravděpodobně hlavně díky nižší míře nezamestnanosti a dobré úrovni technické infrastruktury. Velmi dobře se tento region umístil také z hlediska jednoho z nejnižších počtů uchazečů na jedno pracovní místo. Ač je tento výsledek velmi dobrý, může nasvědčovat problémům strukturální nezamestnanosti a špatné kvalifikace pracovní síly – je zde relativně dostatek pracovních míst, ke kterým ale chybí potřebná pracovní síla (toto je ale samozřejmě spekulace, neboť potřebná data nejsou k dispozici). Nepríznivá je také ekonomická struktura mikroregionu, kdy se zde nachází nejvyšší podíl ekonomicky aktivních obyvatel v zemědělství a také jeden z nejvyšších v průmyslu, který je výrazně závislý na jednom odvětví. Například ale podle hustoty obyvatelstva by patřil tento mikroregion spíše ke skupině poslední, kterou tvoří více venkovské, řídko osídlené problémové regiony. Mikroregion Konice je tedy na přechodu mezi těmito dvěma skupinami.

Velmi slabé postavení tohoto mikroregionu dokládá také zarazení územního obvodu obce Konice vymezeného jako obec s povereným obecním úřadem mezi hospodářsky slabé regiony jako silne postižený region (vymezení CSÚ, 2005 podle 5 ukazatelů – zaměstnanost v zemědělství, hustota osídlení, index stárí, úbytek obyvatelstva a věková struktura). Jednou z nepříznivých charakteristik tohoto mikroregionu je vysoká zaměstnanost v průmyslu, zejména v odvětví průmyslu, který v roce 2001 zaměstnával 12 % ekonomicky aktivních obyvatel.

Z územního hlediska tvoří skupina těchto mikroregionů svým způsobem zázemí první kategorie rozvojových mikroregionů. Jediným regionem, kterým tak v této skupině chybí je mikroregion Šternberk, který patří do okresu Olomouc. Jednou z možných strategií na zlepšení postavení těchto mikroregionů jako celku je posílení jejich vazeb na jádro, dobudování infrastruktury, zvýšení atraktivity bydlení v jednotlivých obcích zázemí, posílení vybavenosti center, zlepšení ekonomické struktury a zvýšení její diverzifikace apod.

Na druhou stranu, protože byly tyto regiony začleněny do společné "přechodné" kategorie, nemůže to svědět k aplikaci plošného přístupu k řešení jejich problému. Problémy mikroregionů jsou různorodé a různorodá musí být i řešení (rozdílné problémy z hlediska strukturálních i kvantitativních problémů zaměstnanosti, rozdílné ekonomické základny, bytové výstavby, migrační atraktivity a věkové skladby obyvatelstva).

Kategorie C - periferní problémová území

Tuto kategorii tvoří celkem tři mikroregiony - Šumperk a Šternberk, které byly přičleněny v shlukové analýze k sobě, a dále mikroregion Jeseník.

Tato poslední skupina mikroregionů je tvořena v podstatě periferními oblastmi, ať již z hlediska Olomouckého kraje, nebo z hlediska celorepublikového. Jednou z důležitých charakteristik je periferní postavení této oblasti na samém cípu Olomouckého kraje (samozřejmě bez mikroregionu Šternberk, který je z nich populačně nejmenším).

Všechny mikroregiony vykazují nepříznivé hodnoty v podstatě všech sledovaných ukazatelů – jednu z nejvyšších hodnot míry nezaměstnanosti, nízkou progresivitu ekonomické struktury danou jak vyšším podílem ekonomicky aktivních obyvatel zemědělství, tak nižším podílem ekonomicky aktivních obyvatel v sektoru produktivních služeb) a také nižší vzdělanostní úroveň obyvatelstva.

Jako samostatný a zároveň nejvíce se odlišující byl vymezen pomocí shlukové analýzy mikroregion Jeseník, který se podle mnoha ukazatelů jeví jako opravdu nejslabší z mikroregionů Olomouckého kraje. Na druhé straně ale vykazuje řadu velmi excentrických „pozitivních“ hodnot – jednou z nich je relativně velmi dobrá úroveň technické infrastruktury. Důvodem může být v tomto případě ještě vývoj z doby komunismu, kdy technická infrastruktura byla budována často více v menších, periferních obcích spíše než například v zázemí velkých měst (zde je možné uvést jako příklad jistě „zaostání“ obcí v zázemí Prahy). Druhým ukazatelem, který „neodpovídá“ celkovému hodnocení Jeseníka a podle kterého je Jeseník jednoznačně na prvním místě ze všech mikroregionů Olomouckého kraje, je ukazatel podnikatelské aktivity. Počet podnikatelů na 1000 obyvatel v mikroregionu Jeseník je o více než 50 procent vyšší než je průměr kraje.

Podle většiny ostatních ukazatelů patří ale mikroregion Jeseník k periferní oblasti Olomouckého kraje, ať již jde o nejvyšší míru nezamestnanosti, nejvyšší počet uchazece na jedno volné pracovní místo, nejnižší hustota zalidnění, která odpovídá venkovským oblastem, nízká úroveň vzdělanosti obyvatelstva a také neprogresivní ekonomická struktura. Ostatně tomu odpovídá také jednoznačně periferní poloha v rámci kraje na jeho nejsevernější okraji.

Nej slabší částí tohoto území, které je stále relativně rozsáhlé, bude pravděpodobně územní obvod obce Javorník, vymezené jako obec II. stupně, která je vymezena jako hospodářsky slabý region se značnými problémy. Naopak územní obvod obce II. stupně Jeseník bude mít v tomto ohledu postavení podle výše uvedených ukazatelů lepší. Přesto jako celek je tento region, i v důsledku jisté míry izolace, velmi slabým regionem.

Jako dokonce slabší byl podle územních obvodů obcí s povereným obecním úřadem vymezen region Šternberk, tedy region silně postižený. Podobně jako region Javorníka, jako region se značnými problémy byl ČSÚ vymezen také region Hanušovice. S výjimkou výše zmínovaného regionu Konic spadají tedy všechny hospodářsky nej slabší regiony (územní obvody obcí II. stupně – Šternberk, Javorník a Hanušovice) do této kategorie. To nadále potvrzuje zarazení těchto tří mikroregionů mezi periferní problémová území.

Z uvedeného hodnocení vyplývá několik dílčích závěrů, relevantních pro návrhy na řešení problémové situace těchto mikroregionů:

- pravděpodobně nejproblematictější je vysoká nezamestnanost, která souvisí také s regresivní ekonomickou strukturou a nízkou úrovní vzdělanosti
- problematika se v případě regionů Šumperk a Šternberk jeví také vybavenost technickou infrastrukturou (Šternberk je z tohoto hlediska na posledním místě ze všech mikroregionů)
- relativně neproblematickým jevem se zdá být podnikatelská aktivita, která (kromě mikroregionu Jeseník) patří k průměrným v kraji
- dalším společným znakem je nízká migrační atraktivita, která u mikroregionu Jeseník dosahuje jedné z nejnižších hodnot

1.3.7 Závěr

Z výše provedené analýzy územní diferenciacie Olomouckého kraje je patrné, že se jedná o ekonomicky slabší kraj s relativně vysokými vnitřními rozdíly. Olomoucký kraj stále více zaostává v hospodářském vývoji za úrovní České republiky a od poloviny devadesátých let se trvale propadá ve statistikách podnikových výkonu, danové výtečnosti, příjmu obyvatel a nezamestnanosti. Na druhé straně má kraj nadprůmerné kapacity z hlediska lidských zdrojů, které ale nejsou doposud odpovídajícím způsobem využity a zhodnoceny. Dokladem toho je ekonomická struktura vní, stále dominuje zpracovatelský průmysl s radou odvětví s nízkou přidanou hodnotou a také zemědělství má stále nadprůmerný podíl jak na zaměstnanosti tak na tvorbě HDP. V důsledku absence technických oborů v rámci vzdělávacích institucí vede k nedostatku takto zaměřených pracovních sil. V kombinaci s nepříznivou ekonomickou strukturou (vysoký podíl technických odvětví a odvětví s nízkými mzdami) má za následek jednu z nejvyšších měr nezamestnanosti v ČR. Kraj by se proto měl jednoznačně více zaměřit na odvětví služeb, především odvětví komerčních služeb, které jsou v současnosti zdrojem konkurenceschopnosti ale které jsou zároveň v Olomouckém kraji stále zaostává co do zaměstnanosti i co do produktivity za národní úrovní. Dalším potenciálem kraje je velmi zachovalé přírodní prostředí a řada kulturních a historických památek, které je možné využít pro cestovní ruch. Ten je dalším z odvětví služeb, na které by se mohl Olomoucký kraj zaměřit a využít pro další rozvoj, jehož potenciál je ale stále nevyužit.

Co se týká regionální diferenciacie Olomouckého kraje, kraj je relativně jasne rozdělen podle severo-jihního gradientu, který umocňuje nepříznivá, periferní poloha severních oblastí, především Jesenicka a částečně také Šumperka. Jako jednoznačně rozvojové území bylo provedenou analýzou vyhodnoceno území mikroregionu Olomoucka, ke kterému je možné přiřadit ještě sousední mikroregiony Prostějova a Přerova. Tyto mikroregiony tvoří relativně souvislé, aglomerované území, které je možné považovat z hlediska pracovních sil za jeden provázaný pracovní trh. Toto území má také výrazně lepší ekonomickou strukturu s vyšším zastoupením odvětví komerčních služeb a nižším podílem zemědělství, dále relativně vysoce vzdělané obyvatelstvo. Výhodou je i dobré dopravní napojení této oblasti na ostatní území ČR. Stále ale „výkonnost“ tohoto jádra nestací zlepšit deficit Olomouckého kraje. Cílem rozvojových opatření by v tomto případě měla být především stabilizace tohoto území a posilování jeho silných stránek s cílem zvýšit jeho ekonomický rozvoj, tak aby byla posílena jeho pozice jako významného nadregionálního centra. Důležitá je také podpora tohoto jádra, aby se zapojilo do nové vytvářené sítě a sítě na evropské, případně globální úrovni. Zde se jako základní jeví kvalita lidských zdrojů, kterou je nutné nadále zlepšovat, a to nejen v rámci tradičního vzdělávání, ale především profesním a terciárním vzděláváním.

Druhou kategorií území Olomouckého kraje představují střídavě problémová území, jejichž problémy jsou relativně heterogenní. Většina z mikroregionu spadajících do této kategorie tvoří v podstatě zázemí jádrové oblasti. Společnými znaky tohoto území, které ho zaradilo do druhé kategorie, je slabší ekonomická struktura a vyšší míra nezamestnanosti. Nepříznivá je také nižší kvalita lidských zdrojů. Pro rozvoj tohoto území je nutná především restrukturalizace jeho ekonomické struktury, neboť některé z jeho mikroregionů spadají do kategorie strukturálně postižených regionů. Nutná bude tedy především diverzifikace ekonomických aktivit ve prospěch aktivit s vyšší přidanou hodnotou, která si ale vyžádá i investice do zvýšení kvalifikace lidských zdrojů. Opet bude důležitá rekvalifikace a zvýšení kvalifikace starších osob a motivace osob mladších. Jednou z možných strategií na zlepšení postavení těchto mikroregionů jako celku je posílení jejich vazeb na jádro, dobudování infrastruktury, zvýšení atraktivit bydlení v jednotlivých obcích zázemí a posílení vybavenosti center.

Poslední skupinu tvoří nejslabší, periferní problémová území, ke kterým byly přirazeny celkem Šternberk, Šumperk a Jeseník. Všechny tyto regiony patří mezi slabá, problémová podle velké většiny ze sledovaných ukazatelů, přičemž v případě mikroregionu Jeseník je jeho slabá ekonomická úroveň umocněna jeho periferní polohou na samém severu Olomouckého kraje na hranicích také relativně slabšími polskými regiony. Komplexnost postižení této oblasti je způsobena spolupůsobícími faktory. Území je relativně neatraktivní pro podnikatelské investování, což má za následek nedostatečné ale potřebné změny místní ekonomiky. Příčiny je možné hledat v nižší kvalitě a vzdělání obyvatelstva, menším soustředění obyvatelstva a vysokých dopravních nárocích jak pro pracovní sílu, tak i pro ostatní aktivity. V důsledku velmi nízkých příjmů obyvatelstva chybí v regionu také potřebná kupní síla, která by umožnila nutný rozvoj podnikání drobných služeb nebo maloobchodu. Nedostatečný rozvoj těchto služeb pak znamená nižší atraktivitu například pro turistiku a rekreaci, které by zde mohly být vhodnými alternativními aktivitami. Náprava tohoto nepříznivého vývoje bude vyžadovat komplexní hodnocení toho, co je objektivním útlumovým jevem v každém z daných mikroregionů a co lze naopak s vysokou účinností napravovat a podporovat. Hloubka problému ukazuje, že pozitivní posun bude pravděpodobně velmi pomalý a hlavním cílem bude zejména zabránit dalšímu propadávání se této oblasti.

2. Analýzy SWOT

Ekonomický rozvoj a podnikání	
Silné stránky	Slabé stránky
• Relativně vysoká diverzifikace průmyslu • Vysoké zastoupení MSP v ekonomice kraje • Neexistence těžkých průmyslových odvětví • Rozvíjející se systém podpory MSP (inkubátory, informační a poradenské služby, ...) • Menší environmentální zátěž z hospodářské činnosti • Vysoká podnikatelská aktivita v periferním okrese Jeseník	• Slabý potenciál místního výzkumu a vývoje • Omezená nabídka ploch pro rozvoj průmyslu/podnikání v lokalitách s dobrým zázemím pro investory • Nepružný, nejednotný pracovní trh a omezená vyjíždka za prací • Nízká podnikatelská aktivita oproti národní úrovni • Nedokonalá restrukturalizace ekonomické struktury • Nízká výkonnost v podstatě všech odvětví hospodářství • Dlouhodobě velmi vysoká nezamestnanost • Absence velkých, tradičních podniků, které by představovaly páteří osu ekonomiky
Príležitosti	Hrozby
• Príchod významných zahraničních investorů z oborů s vyšší přidanou hodnotou • Využití geograficky výhodné pozice na trasách evropských dopravních cest k posílení ekonomiky kraje • Ekonomický růst v hraničních polských oblastech a využití nástroje EU na rozvoj přeshraniční spolupráce s Polskem a eliminaci perifernosti příhraničních oblastí • Možnost čerpat prostředky na podporu malého a středního podnikání • Rozvoj automobilového průmyslu v rámci zahraničních investic na Slovensku	• Odchod některých ze stávajících investorů v důsledku zvýšení vstupních nákladů • Odliv kvalifikované pracovní síly • Další zaostávání venkovských, periferních oblastí • Menší danových zákonů, které neumožňují plánování příjmu a investičních výdajů z dlouhodobějšího hlediska • Zadluženost obcí a kraje včetně obrovského vnitřního dluhu

Inovace a vzdelanostní ekonomika	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Vysoký podíl s vysokoškolským vzděláním v okrese Olomouc • Nadprůmerná vzdělanostní úroveň obyvatelstva, zejména vysoký podíl osob s vysokoškolským vzděláním • Kvalitní vzdělanostní infrastruktura	• Největší překážkou pro V a V je oborová struktura zdejšího vysokého školství • Nízký počet pracovníků v odvětvích výzkumu a vývoje a také podprůměrný počet výzkumných a vývojových institucí • Absence center V a V, která by nabalovala další podniky • Absence technických univerzitních / vysokoškolských oborů • Velmi nízké výdaje na výzkum a vývoj • Nízká vybavenost informacemi technologiemi a nejnižší internetizace v ČR • Nedostatečná nabídka i poptávka terciárního vzdělávání
<i>Príležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Kooperace akademické sféry s některým z nadnárodních podniku v oblasti V a V • Presun kvalifikované produkce ze západní Evropy • Využití stále relativně příznivé image kraje jako kraje s kvalifikovanými, ale relativně levnými lidskými zdroji pro přilákání odpovídajících investorů a aktivit • Vznik národní inovační strategie	• Další odchod technicky kvalifikovaných osob jako inženýrů • Malá aktivita základního vzdělávání a vědy, a uživatelské sféry při zavádění inovací i mimo hospodářská centra • Zvýšení závislosti na mimoregionálních kapacitách

Lidské zdroje a vysoké školy	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Kvalitní a ne drahá pracovní síla • Nadprůmerný podíl VŠ vzdělaných osob • Hustá síť základních i středních škol, včetně jedné univerzity v krajském městě • Silný lokální patriotismus (především na Hané) • Stabilní populace mnohogeracních autochtonů v jižní části kraje • Dobrá jazyková vybava a existence mnoha bilingvních středních škol	• Nedostatek technických oborů a osob s touto kvalifikací • Nejednotný pracovní trh v důsledku malé vyjíždky obyvatelstva za prací • Dlouhodobě jedna z nejvyšších měr nezamestnanosti a problémy strukturální nezamestnanosti především • Velké rozdíly ve vzdělanostní úrovni mezi jednotlivými mikroregiony v technických oborech • Jedna z nejvyšších úrovní pracovní neschopnosti v ČR • Příjmy obyvatel, stále více zaostávají proti ostatním krajům • Slabá sociální stabilita a nižší vztah obyvatelstva k obývanému území v doosídlovaných oblastech
<i>Príležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Vytvoření motivujícího trhu práce • Využití komparativní výhody relativně levné, ale kvalifikované pracovní síly • Rozvoj technických oborů • Osvojení schopnosti využívat Strukturální fondy především v oblasti lidských zdrojů	• Možný odchod kvalifikovaných osob v důsledku nedostatečné nabídky pracovních příležitostí • Možná sociální degradace některých venkovských oblastí zejména na severu kraje • Omezení obslužnosti v odlehlých oblastech

Dostupnost a infrastruktura	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Výhodná geografická poloha s možností napojení na budovanou síť dálnic a rychlostních silnic • Hustá propojení měst a obcí silnicí sítí silnic 2. a 3. třídy včetně železnicích tratí • Významné urbanizované jádro kraje s velmi dobrou polohou • Nový, moderní železniční koridor • Dobrá vybavenost technickou infrastrukturou většiny oblastí kraje • Vysoká hustota cyklotras	• Špatný provozně technický stav velké části silnicí a železniční sítě všech kategorií • Nedostatečná infrastruktura informacích technologií • Nedostatečné silnicí propojení a dostupnost některých oblastí a center v kraji • Neexistence sítě pro kvalitní přenos dat • Nutné vysoké náklady do kanalizační sítě • Zastaralost vodohospodářské infrastruktury • Vysoká závislost na dojíždce v případě vzdělávacích institucí
<i>Príležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Nové dopravní napojení prostřednictvím dálnice D1 • Přeshraniční regionální spolupráce s Polskem • Využití místních obnovitelných zdrojů • Vznik aktivních mikroregionů • Vznik letiště Prerov • Podpora a rozvinutí dopravních investičních strategií na bázi PPP (Public Private Partnership)	• Velké množství místních komunikací a nedostatek financí na jejich rekonstrukce • Další marginalizace okrajových oblastí • Vysoká finanční náročnost staveb infrastruktury, organizační náročnost

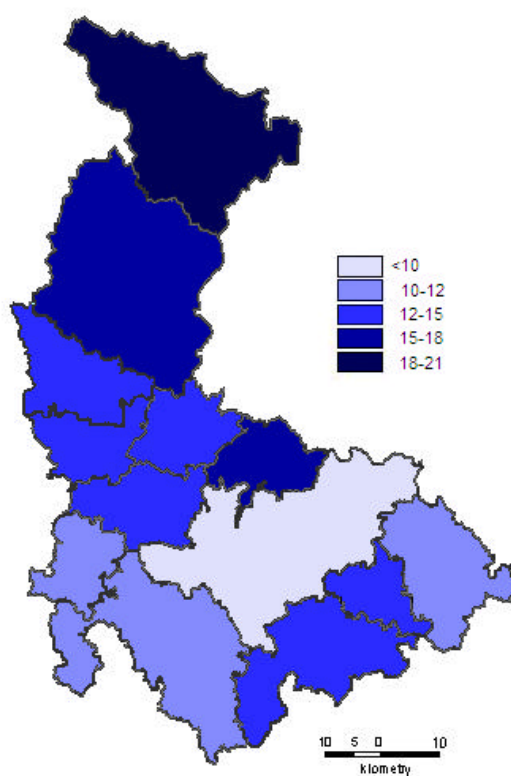
Venkov a zemědělství	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Udržovaná krajina a v ní zachovalé kulturní a přírodní dědictví • Velmi dobrá a stále se zlepšující úroveň životního prostředí • Velký počet historických a kulturních památek • V oblasti Jeseníku jedna z největších koncentrací ekologických farmářů • Stabilita osídlení v celém území kraje • Dlouhá tradice a vazba obyvatelstva k území na jihu kraje • Vyšší konkurenceschopnost zemědělské výroby na jihu kraje	• Nedostatek pracovních příležitostí mimo zemědělství na venkově • Nedostatek kapitálu v zemědělství, ve venkovské ekonomice a u obcí • Nižší sociální stabilita v dosídlených oblastech bývalých Sudet • Špatná dostupnost kulturních příležitostí • Velmi pomalé tempo pozemkových úprav • Nízká vybavenost technickou infrastrukturou v nejmenších obcích • Zastaralost vodohospodářské infrastruktury • Vysoké zornění půdy a riziko eroze • Vysoký podíl osob pracujících v zemědělství v oblastech s méně příznivými podmínkami pro zemědělskou výrobu
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Vyšší úroveň využití podpurných programů pro rozvoj venkova na základě spolupráce představitelů obcí, státních institucí a podnikatelů • Využití dotacních titulů EU • Alternativní využití zemědělských pozemků a zemědělské půdy • Úzká koordinace produkčních a zpracovatelských kapacit • Obnovení ekologického a krajinného potenciálu krajiny • Ekonomický rozvoj v příhraničních polských oblastech a užší přeshraniční spolupráce • Podpora trvale udržitelného rozvoje turistického ruchu (např. agroturistika) • Rostoucí poptávka po produktech z přírodních a tradičních materiálů - řemesla	• Degradace venkovských oblastí • Zvýšení emigrace a stárnutí obyvatelstva v periferních oblastech • Zhoršení životního prostředí v nejexponovanějších oblastech • Zvýšené výskyty extrémních klimatických jevů (záplavy, vodní eroze) • Úzká koordinace produkčních a zpracovatelských kapacit • Nedostatečná atraktivita zemědělství pro mladé a kvalifikované lidi • Dodávání levných potravin z Polska

Cestovní ruch a rekreace	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Přírodní potenciál pro rozvoj nabídky cestovního ruchu na severu kraje • Silný kulturní a historický potenciál Olomoucka včetně památky UNESCO • Koncepcní aktivity v rozvoji cyklodopravy a vysoká hustota cyklotras • Dlouhá tradice lázeňství • Průmerná délka pobytu návštěvníku • Vysoká denní návštěvnost kraje	• Kvantitativně i kvalitativně nedostatečná základní materiální vybavenost cestovního ruchu • Chybející celokrajská koncepce cestovního ruchu a nekvalitní, nejednotné řízení • Podprůmerné výdaje na podporu cestovního ruchu • Nízká zaměstnanost v odvětvích pohostinství a ubytování • Nekomplexní a nedostatečná péče o historické památky • Nízká návštěvnost kraje – nízký počet přenocovaných turistů • Nedostatečná vytiženost lužkových kapacit v některých oblastech • Velmi špatný stav kulturně-historických památek • Nedostatečná vícezdrojovost aktivit CR
<i>Príležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Vyvolání trvalého celoročního zájmu o kulturní, historické i přírodní hodnoty kraje • Dostatek vhodných oblastí pro rozvoj venkovského cestovního ruchu a turistiky • Realizace společných systémů propagace a společný marketing CR na národní a regionální úrovni • Zvýšený zájem o cykloturistiku	• Chátrání a znehodnocení památkových a krajinných prvků v důsledku nevhodných a necitlivých stavebních zásahů • Rozvoj okolních center cestovního ruchu a turistiky • Degradace venkovských oblastí a snížení kvality nabízených služeb a lidských zdrojů • Špatné zkušenosti turistů s nedostatečnou nabídkou, službami – negativní reklama • Citlivost odvětví cestovního ruchu na ekonomické výkyvy, nízké průměrné mzdy v odvětví

3. Mapové přílohy

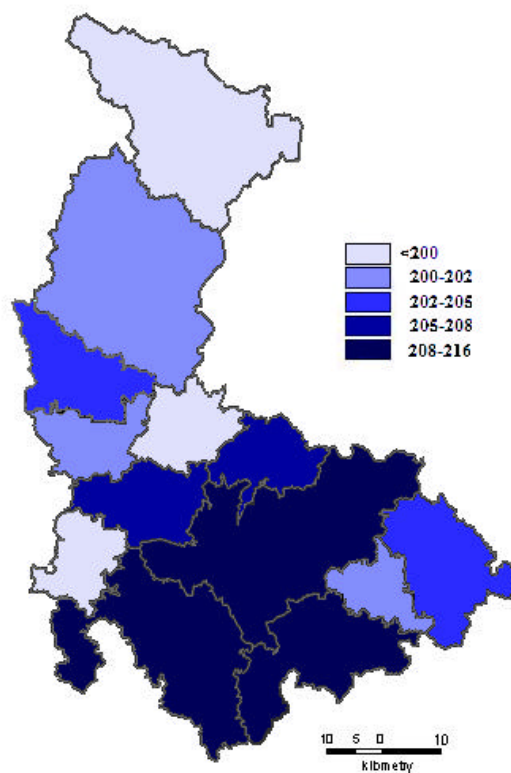

1. Míra nezamestnanosti k 30. 4. 2005 podle obcí s rozšířenou působností

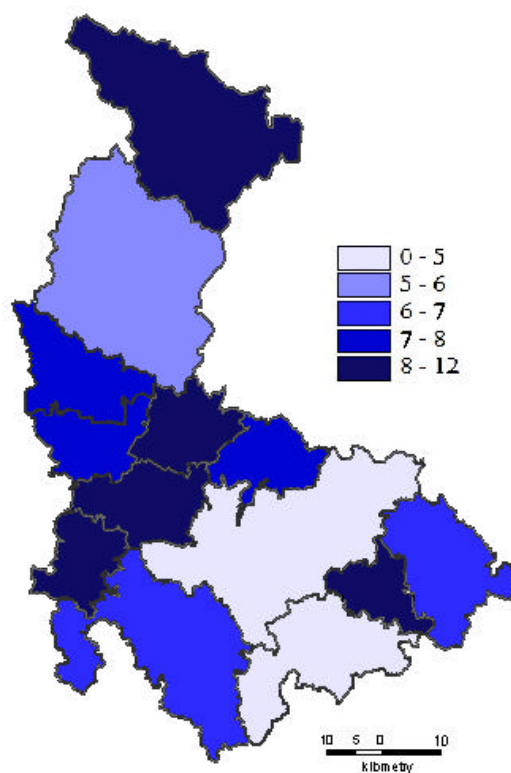
Pramen:CSÚ

2. Progresivita ekonomické struktury podle obcí s rozšířenou působností

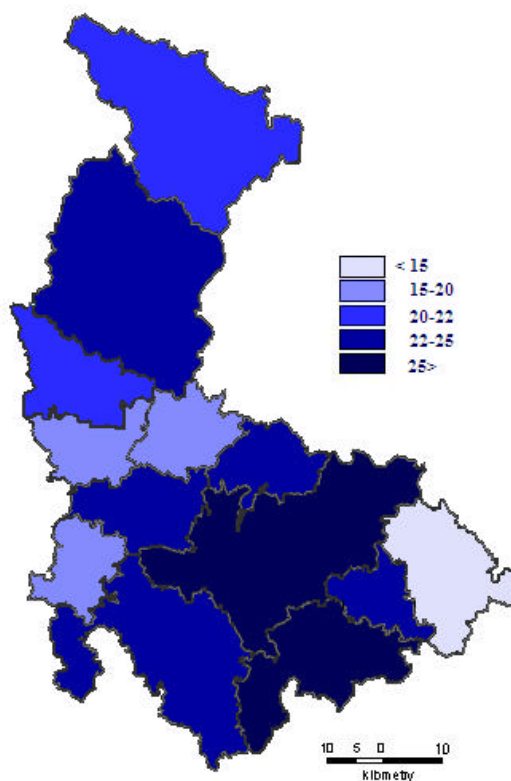
Pramen:CSÚ

3. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel v zemědělství podle obcí s rozšířenou působností

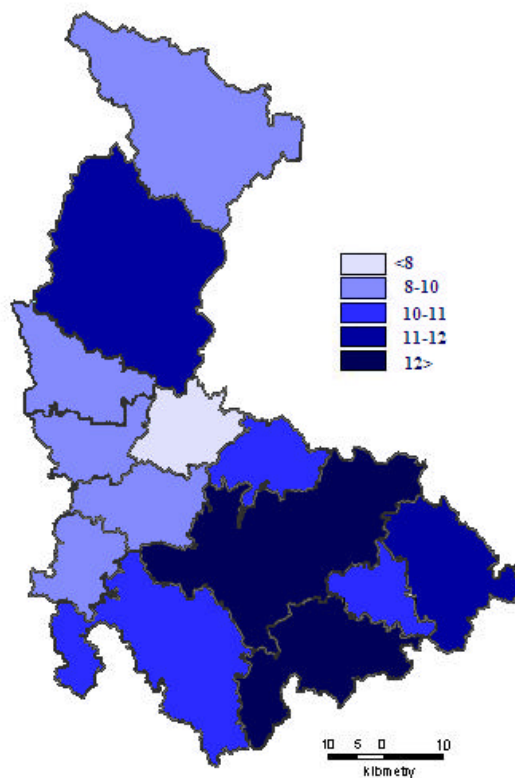
Pramen:CSÚ

4. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel v odvětví spotřebních služeb podle obcí s rozšířenou působností

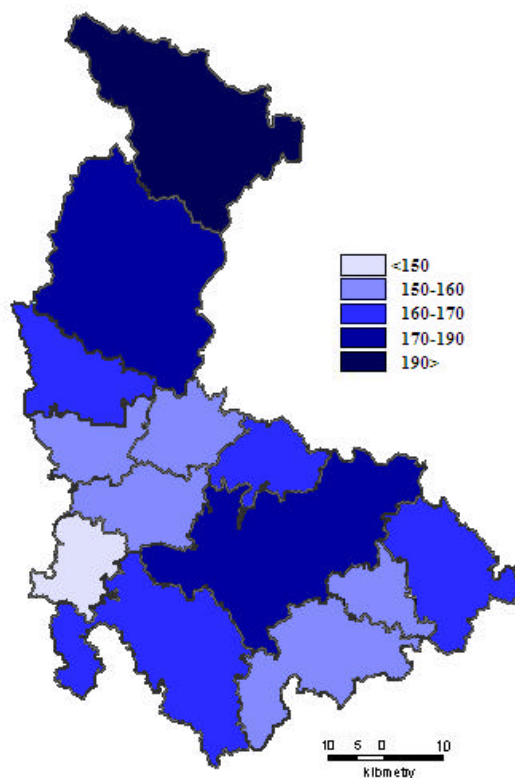
Pramen:CSÚ

5. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel v odvětví komerčních služeb podle obcí s rozšířenou působností

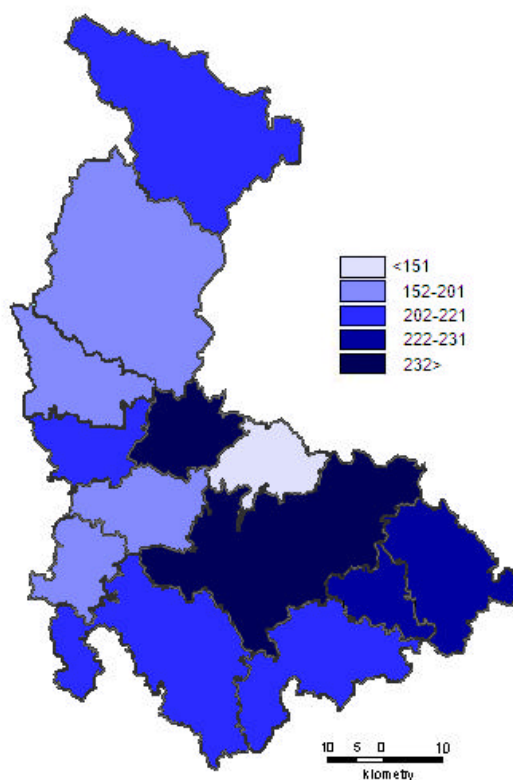
Pramen:CSÚ

6. Počet podnikatelů na 1000 obyvatel podle obcí s rozšířenou působností

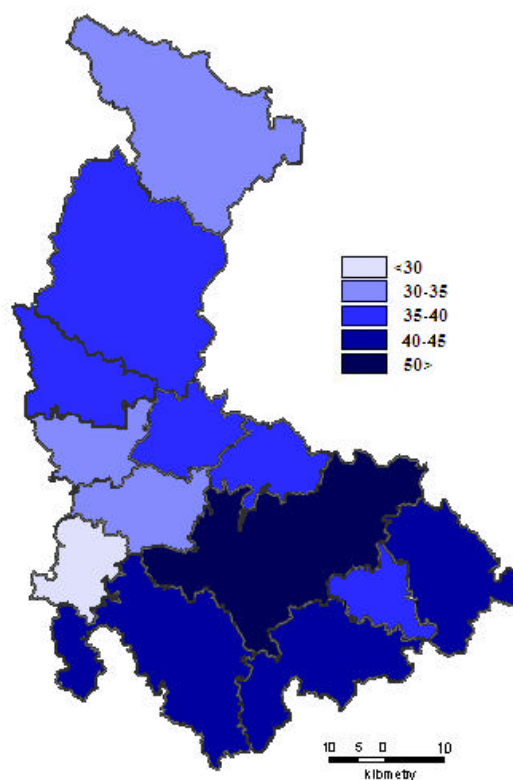
Pramen:CSÚ

7. Vybavenost technickou infrastrukturou podle obcí s rozšířenou působností

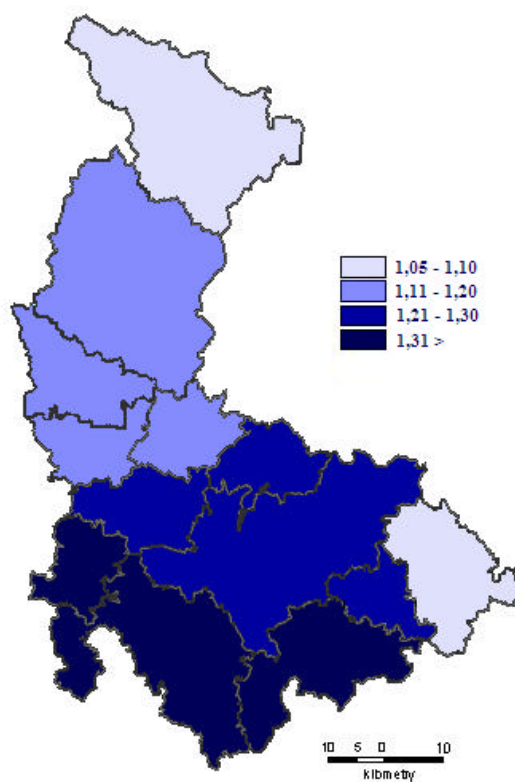
Pramen:CSÚ

8. Index vzdělanosti podle obcí s rozšířenou působností

Pramen:CSÚ

9. Index stáří podle obcí s rozšířenou působností

Pramen: CSÚ